

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

21. X 1988. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА I • 1500 ДИН • БРОЈ 1921

У ОВОМ БРОЈУ
ВЕЛИКА
НАГРАДНА ИГРА

АВИОНОМ
У СВЕТ

СВАКЕ СУБОТЕ
НАГРАДЕ У ТВ
ИЗВЛАЧЕЊУ:

ПУТОВАЊА
У ЕГИПАТ,
ТУНИС
ИЛИ
ПО
СОПСТВЕНОМ
ИЗБОРУ

Потрага за Содомом и Гомором!

**ЕНГЛЕСКА
КРАЉИЦА
МАРИЈА
ТУДОР**

(1516-1558)
УДАТА СЕ ЗА
ФИЛИПА II

ШПАНСКОГ ПОШТО ЈЕ
РАСКИНУЛА ТРИДЕСЕТ-
ДВОГОДИШЊУ ВЕРИДБУ
СА ФИЛИПОВИМ ОЦЕМ
КАРЛОМ V, ШПАНСКИМ
КРАЉЕМ И НЕМАЧКИМ
ЦАРЕМ, ЗА КОГА ЈЕ
БИЛА ЗАРУЧЕНА ЈОШ
КАО ШЕСТОГОДИШЊА
ДЕВОЈЧИЦА.

**Џими
Сершен**

ИЗ ФОРТ
ЛАДЕРДЕЈЛА
(ФЛОРИДА, САД)
КАО ДЕЧАК СЕ
ПОВРЕДИО
ИГРАЈУЋИ
ПОЛО И
ОСТАО
НЕПОКРЕТАН.
УВЕЖБАО ЈЕ
ХОДАЊЕ
НА РУКАМА
ТАКО ДА САДА
РАЗДАЉИНУ
ОД 46
МЕТАРА
ПРЕЛАЗИ
ЗА САМО
29
СЕКУНДИ.

СВЕТИОНИК

У ТРАВЕРМИНДУ
(ОД НЕМАЧКА)
ПОДИГНУТ
1539. ГОДИНЕ
ВИСОК ЈЕ
35 МЕТАРА,
А ГРАБЕН
ЈЕ БЕЗ
УПОТРЕБЕ
СКЕЛЕ.

ЏЕЈН ЛИБСОН

(1700-1816)
ИЗ ЛОНДОНА
ТОЛИКО СЕ ВОДАЛА
ПРЕХЛАДЕ ДА СЕ
НИКАДА НИЈЕ
КУПАЛА. ЖИВЕЛА
ЈЕ 16 ГОДИНА, А
ЛИЦЕ И РУКЕ ЈЕ РЕ-
ДОВНО МАЗАЛА МАШКУ!

ТЕРМИТЊАК

У БЛИЗИНИ
ЛАГОСА,
(НИГЕРИЈА)
ИМА
ОБЛИК
ЦРКВЕ.

ОГРАНИЦЕ

ОД РАЗНИХ ПЕРЛИ
КОРИСТИЛИ СУ КАО
НОВАЦ ПРИПАДНИЦИ
ПЛЕМЕНА КАЈА СА
БОРНЕА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● британски индустри-
јалац Колин Тејлор констру-
исао је усисивач који не само
да није бучан већ успева да
покупи и најситније честице
прашине, као и микроорга-
низме који изазивају алерги-
ју, нарочито алергијску аст-
му.

● ● ● према једној анкети
„Фијата“, Јапанцима се нај-
више допадају аутомобили
беле боје, Американци више
воле црвене и плаве, Итали-
јани сиве метализе, каквих у
САД уопште нема. Немци
воле жуте, а таквих опет не-
ма у Италији и Француској.
Енглези су некад волели зе-
лене аутомобиле, а сада
црне, као и Французи.

● ● ● номади Фала, који
живе на Тибету – на висини
од 5000 метара – хране се та-
ко да би свако од њих треба-
ло да болује од повишеног
крвног притиска и артерио-
склерозе. Једу веома мало по-
врћа, а много меса и животи-
њске масти. Све то добро
посоле, а со, уместо шећера,
чак стављају и у чај. Па
ипак, утврђено је да су ма-
хом одличног здравља.

● ● ● на Пикадили тргу у
Лондону пре извесног време-
на одржано је такмичење за
оне који воле жвакаћу гуму.
Главни задатак учесника био

је да направе што већи ба-
лон. Победио је четрдесет-
двогодишњи посластичар
Ричард Магун – направио је
балон пречника 32 см.

● ● ● највиши човек на
свету зове се Габријел Мон-
цане. Има 43 године и порек-
лом је из Мозамбика. Висок
је 2 метра и 47 центиметара.
Каже да га кошарка никада
није занимала.

● ● ● често се догађа да
мањег пса нападне велики и
то наочиглед њихових гос-
подара. У Италији је зато не-
давно пуштен у продају апа-
рат „дазер“ који емитује ул-
тразвучне таласе и пса напа-
дача тера у бег.

● ● ● утврђено је да се у ат-
мосфери налазе трагови
мравље киселине (има је не
само у мравима него и у гусе-
ницама и копривама) и да је
она управо производ мравца.
Уз то, научници кажу да је
највише има изнад Амазони-
је. Амерички научник Том
Гредел и зоолози са Корнел
универзитета искористили су то

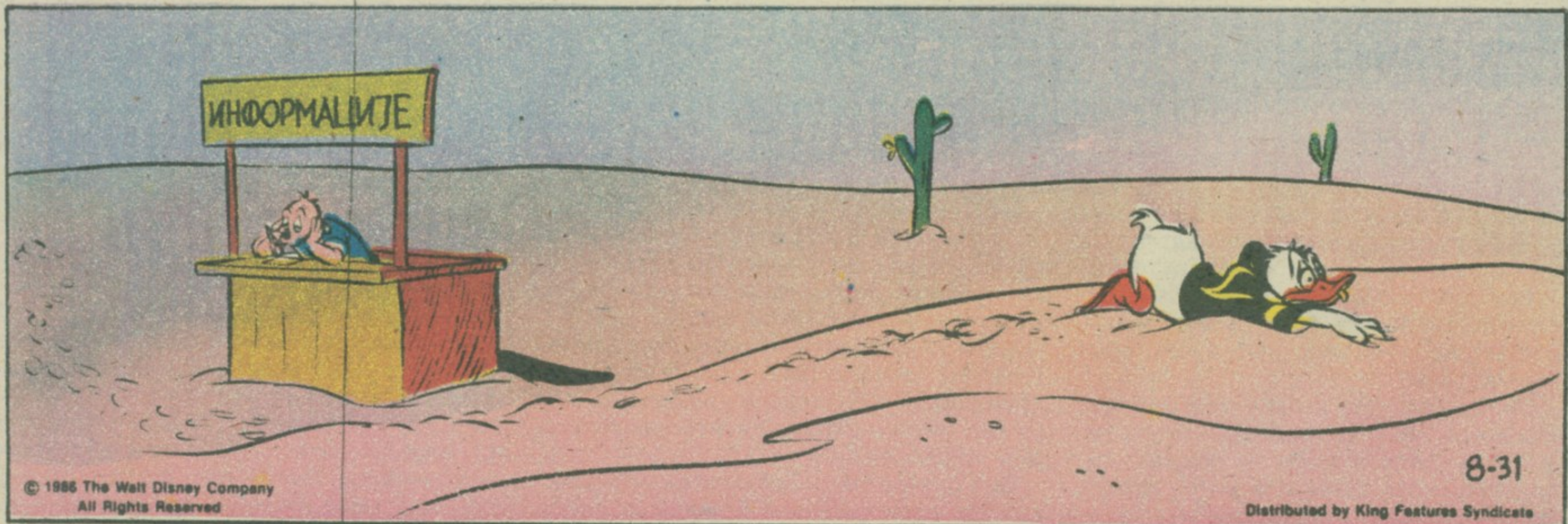
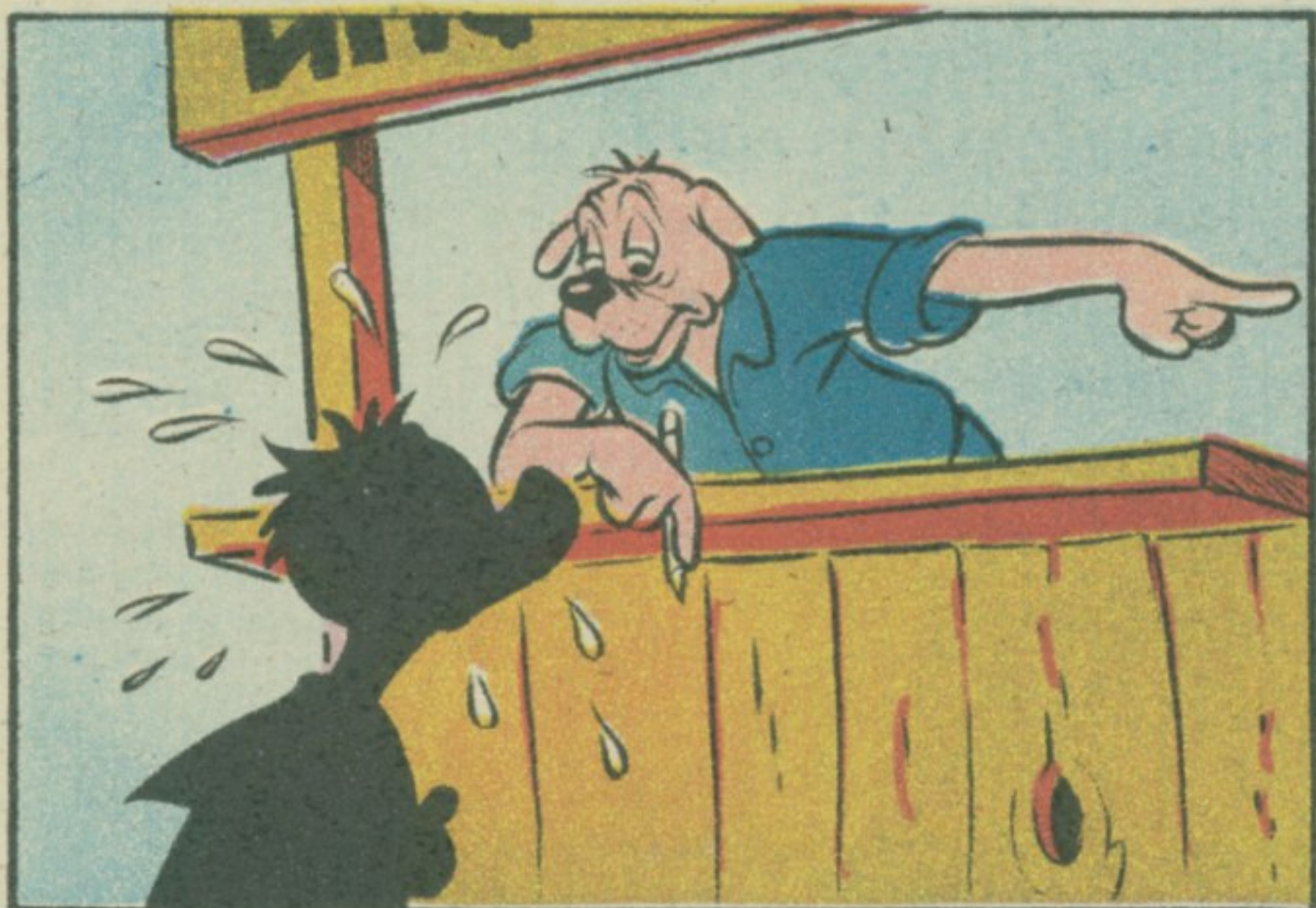
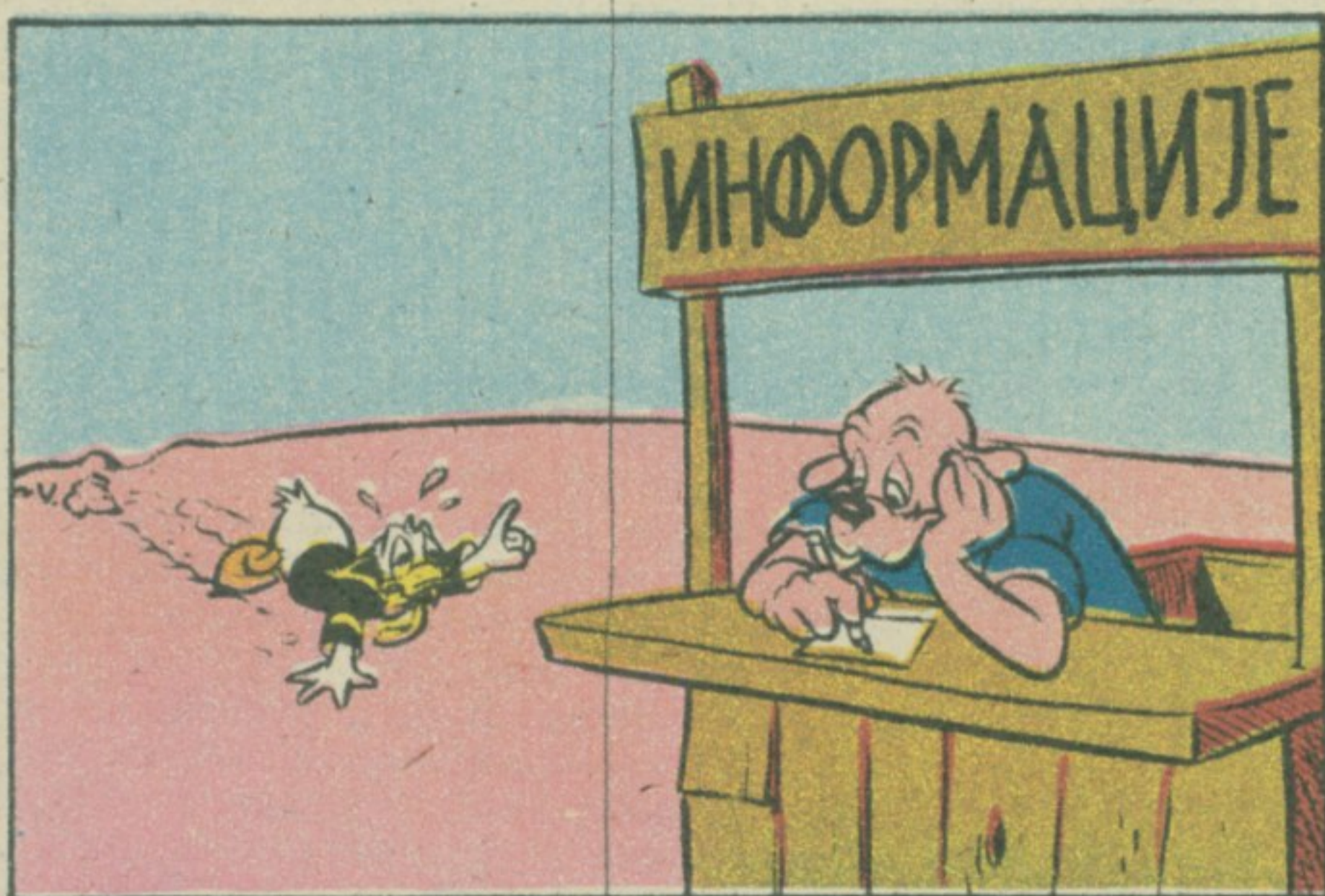
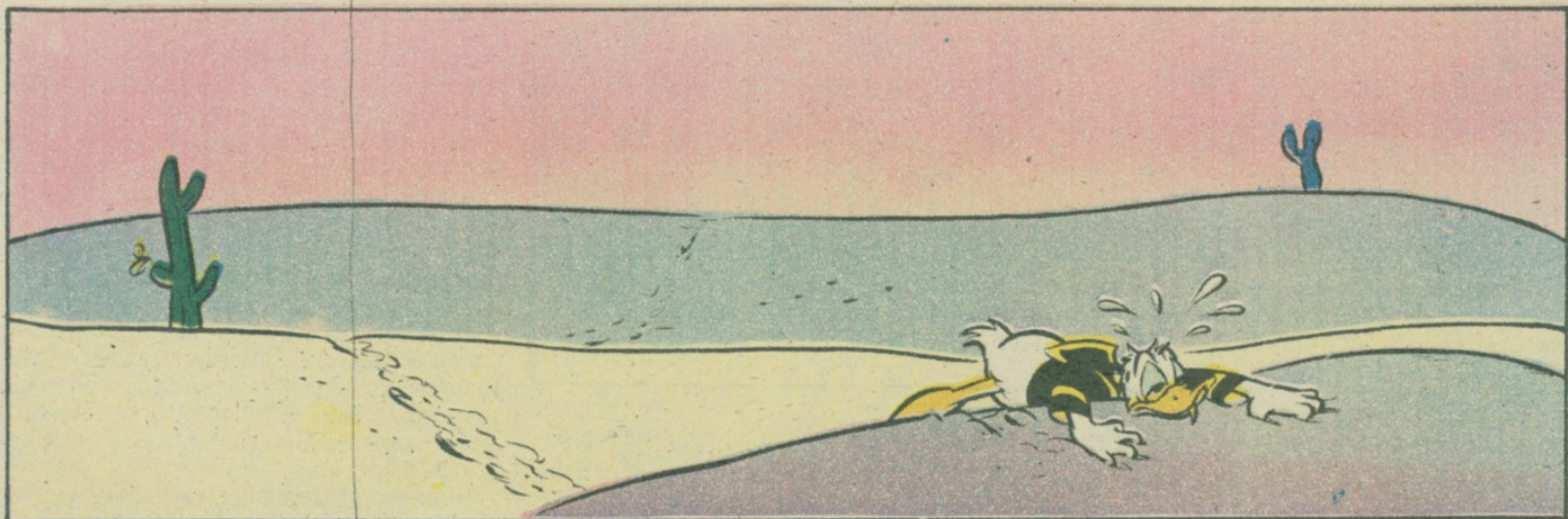
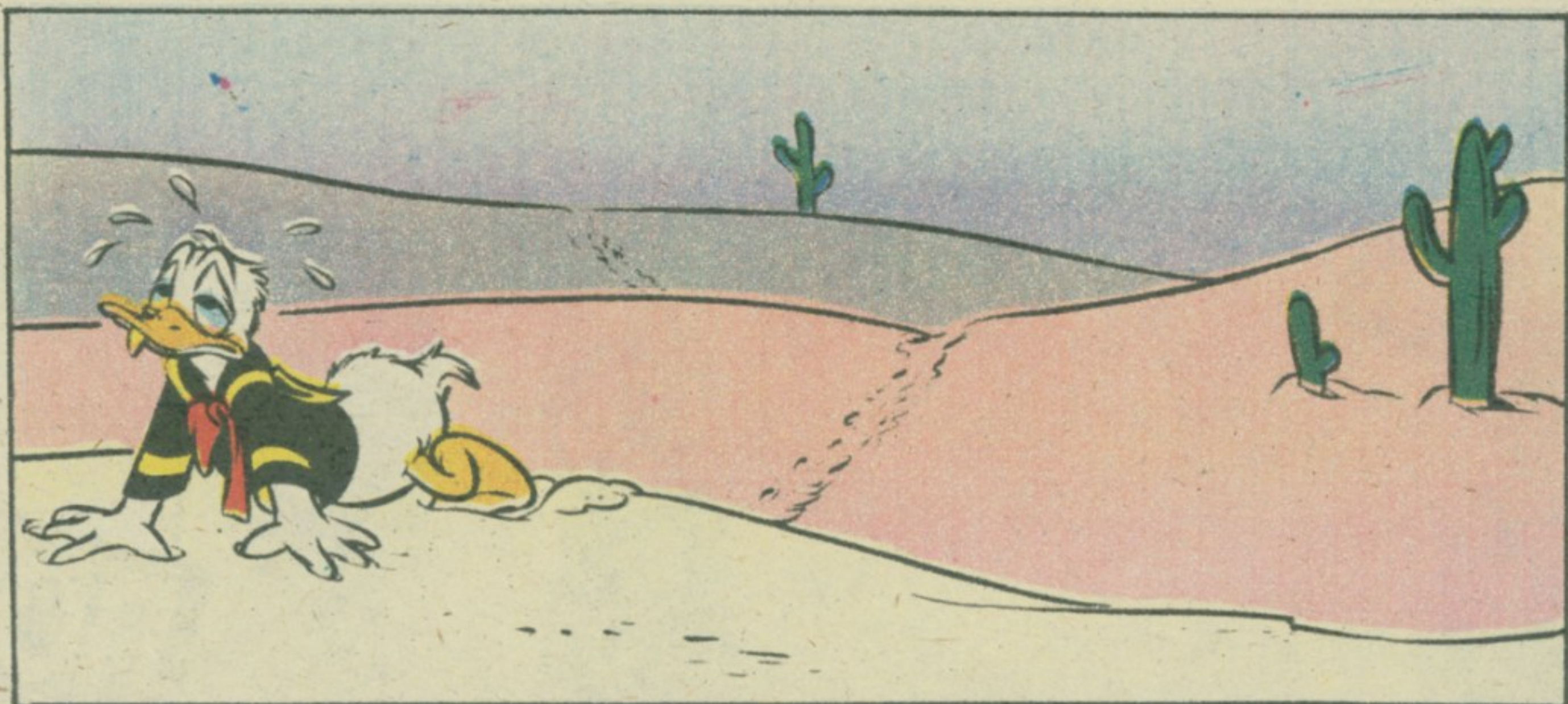

да, веровали или не, изврше
„попис“ мравца на Земљиној
кугли. Утврдиће прво коли-
ко мравље киселине произ-
води један мрав и израчуна-
ти количину киселине која се
налази у атмосфери. Затим
ће поделити ове две вреднос-
ти и добити приближан број
мравца на нашој планети.

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

**Београд,
октобар
1944: Италијани у
Талијаном храму**

Ђузепе Марас, командант батаљона „Гарибалди“, предаје 27. октобра на Бањици рапорт Врховном команданту НОВЈ. Фотографију је начинио Јован Лола Вујошевић.

**Нова фасада зграде
Народног позоришта у
Београду – чије се от-
варање очекује – пре-
крила је рупе од пуш-
чаних и митраљеских
зрна, остатке херој-
ског времена. Мало је
познато да су битку за
Талијин храм добили –
Италијани...**

У беспрекорно чистој униформи, с једва видљивим подочњацима од несна, генерал-мајор Владимир Жданов, командант IV моторизованог корпуса Црвене армије, с осмехом је рекао окупљеним командантима:

– За тридесет минута бићемо у центру града!

Било је то у освит 14. октобра, пред Бањицом.

Јагош Жарић, командант Прве пролетерске бригаде која је добила задатак да у првом ешалону напада у главном правцу – дуж авалског друма, преко Бањичког виса и Вождовца ка Аутокоманди и, даље, преко Карађорђевог парка ка Славији, прича данас:

– Заиста сам, без икакве резерве, повјеровао да ћемо за тридесет минута бити у центру града, имајући на уму како се, у току протеклог дана и те ноћи, кретао тај челични ваљак Црвене армије.

Челик и бетон чекали су и с друге стране нишана. Отпор Немаца трајао је до 20. октобра у зору. Београд је требало ослобађати, а не заузимати. Освајана је зграда по зграда, спрат по спрат. Није се могло топовима и артиљеријом. Најефикасније оружје били су пушка и ручна бомба. Устреба ли, а требало је, и бајонет, хватање за гушу. И лукавство.

Под претњом смртне казне, Жданов је, још, издао наређење да се од оштећења морају нарочито чувати Бели двор, споменици, научне и културне установе, Народна скупштина и све знаменитије зграде.

– Све те зграде, споменици и институције били су пажљиво унесени на војне карте, па је једну такву дао и мени, да бих с тим упознао своје јединице – каже командант Прве пролетерске бригаде.

Крв и песма у књизи

Мало је познато да је у ослобађању Београда, поред наших бораца и јединица Црвене армије, учествовало и преко хиљаду италијанских војника, добровољаца.

Одмах после капитулације Италије, септембра 1943, у Сплиту је формиран батаљон „Гарибалди“ који је ушао у састав Прве пролетерске бригаде, а нешто доцније и батаљон „Матеоти“ прикључен Трећој крајишкој пролетерској бригади.

Јован Лола Вујошевић, политички комесар батаљона „Гарибалди“, рећи ће да је његов, италијански, батаљон заузео упражњено место Петог шумадијског батаљона који је десеткован у борбама на Пјенавцу, јануара 1942, и да су Италијани први борци НОВЈ страни држављани и да су као такви последњи напустили територију Југославије.

Без обзира на свеобухватан политички рад са доскорашњим војницима окупа-

БИТКА ЗА НАРОДНО

ПОЗОРИШТЕ

торске војске, дуго је трајала неверица како ће се понашати у борби и, још више, како ће их народ прихватити. Чак је било мишљења да пред одсудне борбе за ослобођење Србије, дакле и Београда, батаљони „Гарибалди“ и „Матеоти“ остану на територији Санџака. Десило се, вели Лола Вујошевић, да су италијански војници једнодушно тражили да крену са својим бригадама.

И кренули су у сусрет жестокиим бојевима на Златибору, биткама за ослобођење Ваљева, Уба. Несвикли на глад, несаницу, дуге усиљене маршеве, пролазили су кроз тешка искушења. Ипак, ишли су даље. За Београд.

Недавно објављена књига Овидија Гардинија „Једна историја, више историја – певај, певај, младићу“, која још није преведена код нас, потресно је сведочанство о једном времену кад се веровало да се борбом и песмом може изменити свет. Борба за Београд била је права прилика. Овидио Гардини, начелник штаба батаљона „Матеоти“ исписује:

– Нашли смо се тако, с оружјем у рукама, пуцајући и борећи се, у пакленој игри што је изван границе људске издржљивости... Борили смо се у кућама, на стеништима, становима, од прозора до прозора, од ходника до балкона, никад не знајући кад ћемо и где у истој просторији да се нађемо с Немцима...

У бици за најстрожи центар вароши који се вековима шепури над ушћем Саве у Дунав Италијани су се раздвојили. Прва пролетерска тукла се око палате „Албанија“, споменика кнезу Михаилу, Ратничког дома и Народног позоришта. Трећа крајишка ударна бригада имала је задатак да Улицом цара Душана стигне до Калемегдана. Уз пушке и бомбе борцима су били неопходни пијучи и лопате, јер се, често, једино тако – пробијањем зидова зграда – могло напредовати.

Мајмун на дрвету

– Борбе за Београд достигле су врхунац 17. октобра, бар на сектору наше бригаде – прича Јагош Жарић. – Наш штаб, као, уосталом, и штабови осталих бригада, кретао се с војницима, у првим редовима. Освајање палате „Албанија“ тог дана остало је само на покушајима, а отуд су Нијемци немилосрдно артиљеријским оруђем тукли цјелокупан простор. Нијеси поштено смио ни главу да истуриш кроз

неки простор. Снајперисти су вребали одасвуд. Не знаш откуд ти погоде војника. И мјесец дана по ослобођењу Београда налазили смо их скривене у димњацима... Ни тада се нијесу предавали. Много је наших страдало у освојеној слободи...

Зграда Народног позоришта, страдала у немачком бомбардовању 6. априла 1941. и касније колико-толико обновљена, била је и те како важна ватрена тачка која је спречавала даљи пробој према Калемегдану. Позориште је бранио цео батаљон, око 500-600 немачких војника, с бројним митраљеским гнездима. Немачке самохотке нису дозвољавале совјетским тенковима да промоче цев из заклона. Једина шанса је била да тенкови истрче, испале плутон према згради и повуку се на траг.

У том паклу где се на малом простору нашло преко три хиљаде наших бораца и неколико хиљада немачких штошта се догађало. Саво Пузић, борац Прве пролетерске бригаде, убио је – мајмуну: „Прелазећи улицу, с намјером да уђем у парк, запазих да се крошња једног платана ненормално њише. Пустих рафал рачунајући да би тамо могао бити швапски осматрач.

Умјесто осматрача, стропошта се мајмун. Вјероватно је, уплашен пуцњавом, побјегао из зоолошког врта и склонио се на дрво”.

Од силне пуцњаве практично није остао лист на дрвету. Морало се даље. Француском улицом и Улицом браће Југовића, испод Народног позоришта, ништа што се креће није могло да прође. Брисани простор. Ипак, Јагош Жарић, командант Прве пролетерске, и Мирко Јовановић, комесар, издали су усмену наредбу (за писмене у борби за Београд није било времена) да Народно позориште мора да падне. Онда ће се лакше и до палате „Албанија”, кључне тачке на данашњем Тргу Републике.

Стручњаци за уличне борбе

У освит 17. октобра, уз громогласно „ура!”, Прва пролетерска је освојила зграду Народног позоришта. Закратко. Немци су извели контраудар и избацили их. Недуго затим напад је поновљен, освојена зграда, и поново изгубљена. Око подне, неколицина официра Црвене армије захтевала је да се њима препусти да

коначно, и заувек, освоје зграду највише културне институције у Београду и Србији.

Подршка артиљерије и три тенка омогућила је совјетским јединицама да стигну тек на пола пута до зграде, на 40 до 70 метара. Били су десетковани густим и прецизним рафалима из самог Позоришта. Ни трећа није била срећа.

Командант Прве пролетерске бригаде данас прича:

– Одлучили смо да у борбу убацимо батаљон „Гарибалди” знајући да су они изузетни борци на малом простору. Ипак су они били припадници регуларних јединица, вешти да се снађу у тзв. уличним борбама. Позвао сам капетана Ђузепе Мараса и изложио му план. Само ми је рекао, на крају: „Си, камарадо!”

Уз помоћ два колска топа које су наше јединице изнеле на први спрат Ратничког дома (данас Дом ЈНА), и подршку три совјетска тенка, отворена је ватра која је омогућила Италијанима да ускоче у Народно позориште међу Немце, који су веровали да само лудаци четврти пут покушавају једно те исто. Потврдила се претпоставка Јагоша Жарића, команданта Прве пролетерске, да су Италијани у утврдама бољи борци него Немци.

Узалудан је био покушај јединица фелд-команданта Београда генерал-мајора Валтера Фина да поврати зграду Народног позоришта. Борци батаљона „Гарибалди” неколико пута су их одбили. Невоља је, међутим, настала због чињенице да им уобичајеним путем није било могуће дотурити муницију, храну и воду. Свуда уоколо био је брисани простор и сваки покрет изванредна прилика за немачку артиљерију и невидљиве снајперисте.

Борци Прве пролетерске су се досетили и уз помоћ грађана направили чекрк у Улици браће Југовић, испод Народног позоришта, и новопеченим браниоцима конопцима дотурали све што им је неопходно да издрже до краја. Тада се догодила и једна лепа ствар. Млада Београђанка Марија Сараволац, која је у свом стану спремала храну за опсађене Италијане, загледала се у Алда Пармеђанија. Данас живе у Удинама с петоро деце и сваке године бар једанпут обиђу Народно позориште.

Борци батаљона „Гарибалди” сачували су зграду Народног позоришта до 20. октобра, кад је Београд коначно ослобођен од непријатеља. Командант Прве армијске групе НОВЈ генерал-лајтант Пеко Дапчевић затекао их је у костимима средњовековних витезова које су „гарибалдинци” позајмили из Народног позоришта.

Двадесет осмог октобра у Београду је формирана бригада „Италија” чије су језгро сачињавали батаљони „Гарибалди” и „Матеоти”. Следице су битке за сремски фронт, ослобођење Загреба где се на гробљу Мирогој налази споменик палим италијанским партизанима и текст: „Друже, кад видиш моју мајку, кажи јој да не плаче. Нисам сам, са мном лежи један југословенски друг. Нека нитко не покуша бацити љагу на крв проливену у заједничкој борби”.

И данас, кад год је нека годишњица, седе главе долазе код нас. Памтим, дакле постојим...

Петар Милатовић

Илустровао Брана Јовановић

АРСЕНИК

Занимања која су
нестала: АЛХЕМИЧАР

И СТАРИ МАЈСТОРИ

Месеца јуна године 1919. Новозеланђанин Ернест Радефорд, у часопису „Филозофичал магазин“, објавио је свој рад из области атомске физике о дезинтеграцији језгра атома азота бомбардовањем α честицама. Овај рад, иако веома значајан, не би изазвао толику пажњу и радозналост да у себи није носио и крај прастаре илузије. У лабораторијама Кембриџа окончана је нада која је трајала десетинама векова. Један елемент претворен је у други – *transmutatio materiae*. Наука и умеће алхемије добили су своју коначну потврду и, истовремено, доживели највећи пораз.

Није први пут да човек у заносу помисли да је Бог, већи, снажнији и паметнији од природе. Алхемија, вештина стара петнаест векова, имала је циљ да усавршава биљке, минерале, метале, речју, све што је природа створила. Круна тог савршенства био би човек, господар и силник. Алхемија се упирала да га изједначи са боговима дарујући му бесмртност.

Злато

Тражећи савршенство, алхемичари су га нашли у ретком и најплеменитијем од метала – злату. У чистом облику оно се не мења, остаје увек исто. То је савршенство, циљ свих промена материје.

Уз помоћ различитих хемијских поступака развијени су начини за добијање злата из других елемената.

За алхемичара, злато је симбол. Према веома раширеном мишљењу постојало је злато чије је седиште у Сунцу, такозвано астрално злато које се као заматак налази у свему што је природа створила, и најпростије, елементарно злато,

то, најсавршенији од свих метала у природи.

Тражећи да издвоји златну душу материје, мајстор заната очекивао је да ће у својој стакленој посуди угледати живо злато које исијава предивне зраке. За разлику од мртвог злата које се налази у природи, овај узвишени дух материје рађао би ново злато. Алхемичар би докучио истину о самом постанку свеколике материје, о тајновитој души васионе.

Ево једног предлога за добијање злата:

„Једна унца бакра из Калеје, орпимента, унца чистог сумпора и унца чистог олова, једна унца чистог реалгара (арсеник-сулфид). Кувати у уљу од роткве, с оловом, три дана. Ставити то у тигањ на угљени жар, док сумпор не изађе; затим извади и наћи ћеш свој производ. Узми један део овог бакра и три дела злата. Истопи то, снажно спој и наћи ћеш да се све ово уз помоћ Бога преобрази у злато.“

Веровало се да ће издвајањем злата бити оплемењен и сам човек и постићи савршенство, односно бесмртност. Материја од које је сачињено злато, своју трајност и непроменљивост требало је да пренесе на човека.

Тајанствени записи

Сви записи великих мајстора алхемије пуни су неразумљивих наговештаја, скривених и нејасних значења. Апаратуре и алат којим се радило никада нису скривани. Напротив, налазимо јасне и детаљне цртеже пећи за топљење, када, реторти, апарата за дестилацију. Тајна је био процес и потребне материје.

Толика тајност оправдава се страхом алхемичара да сазнање суштинске тајне Природе може да дође у руке

човека који није довољно припремљен да носи бремене апсолутне власти и моћи над другим људима и природом.

„Горе у котлу, кува се и дестилише; доле букти пламен. Напред иде Бели Тигар показујући пут, за њим долази сиви змај. Лепршајућа скерлетна птица лети пет боја. Сусрећући мреже-замке, она је беспомоћно и непокретно притиснута надолу и плаче са патњом као дете за мајком...“

Једно од најзначајнијих имена алхемије Хермес Трисмегистус, владар, песник и филозоф старог Египта у свом чувеном спису „Зелена плоча“ каже:

„Овим средствима имаћеш славу света. И због овога сва тама ће одлетети од тебе. У овоме је моћ, најмоћнија од свих моћи. Јер она ће надаладати све мале ствари и продрети у сваку чврсту ствар. Тако је створен свет.“

Алхемичари су веровали да се у овом тексту налази тајна прављења злата.

За златом које је било основа свега што постоји трагало се у многим старим цивилизацијама. Алхемија је била позната Индији, Арабији, старом Египту, Кини. Док су европски мајстори трагали за златом често вођени жељом за богатством, зарадом и славом, Кинези су тражили овај метал из другог разлога. Циљ је био створити еликсир, напитака за бесмртност. Како је злато постојало и вечно, веровало се да ће оно кроз еликсир у људско тело унети постојаност и свевременост.

Ево записа кинеског алхемичара из 340. године наше ере:

„Ако чак и биљка жи-шен може да учини живот дужим,

Зашто не покушати са стављањем еликсира у уста?

Злато по природи не трули и не распада се;

„Овим
средствима
имаћеш
славу света.
И због овога
сва тама ће
излетети из
тебе. У
овоме је
моћ
најмоћнија
од свих
моћи“

Хермес Трисмегистус, један од највећих алхемичара старог света

Зато је од свих ствари најдрагоценије.

Када га уметник (алхемичар) укључи у своју исхрану Трајање његовог живота постаје вечно...

Израмени старца опет је снажан младић;

Оронула смежурана баба опет је млада девојка,

Онај чији се облик изменио и који је избегао опасности живота,

Има свој назив, име правог човека.“

Веровало се да злато добијено из материје има такву моћ да чак и судови направљени од њега могу да утичу на дуговечност.

Занат за стрпљиве

Бити алхемичар у Европи је, као и увек кад се ради о злату или новцу, значило излагати се различитим опасностима. Оптуживали су их да се баве магијом и људима наноше зло и да су у вези са ђаволом. Ако се, што није била реткост, прошири глас да је неки од алхемичара нашао пут до злата, похотни владари позивали су га и наређивали, под претњом смрти, да га производи.

У неким земљама постојали су и закони који су забрањивали бављење алхемијом. Намножило се варалица који су обмањивали лаковерне тврдећи да им је потребно

само нешто новца за опрему и прављење злата може да почне.

Пред запањеном жртвом изводили су експеримент. У шупљину штапа којим су мешали раствор стављали су нешто златног праха и то заливали воском. Под утицајем температуре восак би се отопио а прах пао у раствор. Кад се експеримент заврши, раствор испари и жртва на дну посуде угледа злато.

Било је превара са позлатама, мешањем злата и бакра или неких других метала. Албертус Масинус у расправи „О алхемији“ каже:

„Алхемичар мора бити тих и опрезан. Нико не би требало да открива резултате својих операција.

Треба да живи у самоћи далеко од људи. Његова кућа мора да има две или три собе намењене искључиво овом послу.

Он мора да буде стрпљив и истрајан.

Он ће употребити само стаклене посуде или глазирану грнчарију.

Алхемичар мора да буде довољно богат да поднесе трошкове које такав рад захтева.

И, коначно, да избегава све односе са принчевима и владарима“.

У средњем веку алхемичари су најчешће били свештеници. Имали су довољно знања, времена, новца и заштите да се баве овом вештином.

Из давног времена издваја се једна горостасна личност, лекар, алхемичар, филозоф, пророк и видовњак. Оспораван, прогањан, обожаван и поштован. – Ауреолус Парацелзус Теофрастус Бомбастус фон Хоенхајм. Онај ко је имао прилику да разговара са генијем, иако је искрен, признаће напорну чињеницу: има нечег неприродног и демонског у уму који је обележен печатом више спознаје. Он може да се воли или мрзи. Равнодушност је искључена.

Рођен је 10. новембра 1493. год. у Ајсидлану, у Швајцарској. Син лекара, имао је могућности да добије најбоље образовање. По завршеној манастирској школи овај шеснаестогодишњак одлази на студије медицине о којима се не зна много. Тек, архивски списи говоре о његовом докторату на универзитету у Ферари.

Чудак и исцелитељ, одмах је својим понашањем изазвао запањеност и гнев учених колега. Није се појављивао у

црвеној тоги и прописаној лекарској капи, носио је обично одело и дугачак мач, предавања није држао на латинском него на немачком, јавно је, на пијаци, спалио тада важеће медицинске књиге Галена и Авицене. Устао је против тајне трговине лекара и апотекара. То је било довољно. Да би избегао хапшење, 1528. напустио је Базел. Умро је у Салцбургу 24. септембра 1541.

И његова смрт ушла је у легенду. Неки тврде да су га пијаног напали разбојници и убили. Други су говорили да је нашао лек за бесмртност, наредио слуги да га исецка на парчиће и закопа на годину дана. Слуга је извршио заповест, али није могао да издржи – три дана пре навршене године отворио је гроб. У њему је лежао подмлађени Парацелзус. Али, костима главе, да би срасле, недостајала су та три дана. Ваздух је ушао у тело и велики мајстор поново је умро.

Кад је Радефорд у лабораторији показао да је могуће добити злато, потврђено је веровање алхемичара. Али, вештачко злато, добијено цепањем атома, није опленило човека. Он је цепање атома искористио да створи бомбу. То је био огромни пораз човечанства, али и пораз алхемије.

Ратко Јанковић

Недељко
Гвозденовић

УЧИТЕЉ, па још најдражи

20.000 КМ НАД МОРЕМ

– Ситни су они људи који учитељев рад за ситно сматрају – рекао је пре век и по мудри Доситеј Обрадовић. Та мисао данас одјекује у брдима изнад Дрвара

Приповеда се да је неки Вид био први досељеник који је стигао на место где се сада налази Видово Село, па је, по њему, насеље и добило име. Друга легенда, опет, казује да је давни путник намерник, угледавши ту заталасану висораван, узвикнуо: „Вид ово!“. Према том узвику (п)остаде Видово.

Данас је то наоко сасвим обично брдско село, каквих још има у нашој земљи, и учртано је само на детаљнијим географским мапама. Налази се осам километара југоисточно од Дрвара, на обронцима планине Вијенац, на око 800 метара надморске висине. Његових 150 домова, с око 600 становника, расуло се по красу: с краја на крај села је чак 15 километара. Земље нема у изобиљу, али је зато оно што се обрађује плодно и издашно: богато рађа кромпир, шљива, јабука, крушка. На овдашњим пространим пашњацима некада су се белела стада оваца и шаренила крда говеда. Али, то беше некада...

Житељи овог устаничког краја умеју и данас да се својим људима поносе на један обичан начин без одбојне надмености и бусања у груди, као што дуго могу да причају о својим херојима, блиско и топло, како се говори о драгом комшији или пријатељу. А када се Босанском крајином прочуло име учитеља Недељка Гвозденовића из Видовог Села, он је постао „наш Учо“, омиљен и поштован.

– Види ти нашег учу! – говорили су с радошћу Крајишници кад су Неђин насмејани лик угледали у новинама и на телевизији.

Срећом, овде се добар учитељ још пази и воли, наро-

Извесна симболика присутна је већ у самом рођењу Недељка Гвозденовића: те, 1946. године, у његовом Видовом Селу отворена је основна школа, Сад службује у родном месту, након учитељевања у више села Босанске крајине. Прича о њему је повест о упорности и љубави, жељи да знање победи таму неукости, а доброта и поштење одупру се свакој странпутици која мами људско, поготово младо биће.

Попут кичме преко широких плећа висоравни, од Дрвара ка Видовом Селу вијуга нов асфалтни пут.

први учитељ Хаџид Бездруб. Други, Херцеговац Бариша Ћорић, провео је у Видовом Селу чак четврт века, далеко од струје и асфалта. А кад Неђо сабере своје године учитељевања у родном селу, то већ износи десет година. Каже да је досад, као учитељ, препешачио преко 20 хиљада километара (или више од половине обима Земљине кугле!), по свакојаким времену и беспућу, често ноћу, ослушкујући завијање вукова. Па ипак, напомиње „наш Учо“, не би низашта на свету мењао своје занимање, иако је учитељ постао готово пуким случајем. Желео је, у ствари, да студира археологију, коју и данас воли. Отишао је у Приједор, уписао се у учитељску школу, мислећи да ће она бити само пролазна на путу ка факултету. Међутим, професор педагогије Александар Милић развио је у бистром младићу снажну и искрену

Учитеља Неђу, наравно, зачичемо у послу: сав предан раду, мајсторише око нове куће на спрат, коју је, сам, подигао својим рукама, од темеља до димњака на крову. Али, он одмах оставља све, умива се, облачи белу кошуљу и седа за пуну трпезу: Крајишник је, и госте треба дочекати како доликује. Гледамо у оближњу школску зграду у младом воћњаку, опасану новом, плавом оградом: и воћке и ограда дело су Неђиних руку.

Овде се учитељи памте. Грошло је, ето, више од четири деценије од отварања школе, али се још спомиње

Савршен учитељ

– Ако учитељ воли само посао, он је добар учитељ. Ако учитељ воли ученика као отац и мајка, он је бољи од оног учитеља који је прочитао све књиге, али не воли ни посао, ни ђака. Кад учитељ сједини љубав према послу и према ученицима – он је савршен учитељ. (Л. Н. Толстој)

Илустровао Драгутин Њежић

чито ако је проглашен за најдражег. А управо ово, тако вредно признање добио је Недељко Гвозденовић, „наш Учо“ или „наш Неђо“, како га најчешће називају не само Дрварчани, него цела Крајина.

љубав према учитељском позиву, која у њему не гасне ни дан-данас.

Друже учитељу, придржи ми торбу!

Школа у Видовом Селу има само четири разреда и подручно је одељење дрварске основне школе „Славко Родић“. Ове године нема ни једног ученика у првом разреду, али ће их идуће године бити чак шесторо! (Тај податак Недељко саопштава не скривајући радост!) Сада учи петнаест ђака: пет их је у другом, шест у трећем и четири у четвртном разреду. Сви они истовремено седе у једној учионици, у такозваном комбинованом одељењу, што од учитеља захтева изузетне напоре, сталну пажњу и познавање наставног плана и програма готово напамет.

— Деца долазе у школу и сат пре наставе: кад је лепо време да се поиграју у школском дворишту, кад је кишно и хладно да се згреју уз пећ — прича учитељ. — Часови нису временски строго одређени — крај је кад пажња попусти или постаје досадно. Зими, кад наведе снег, а температура се спусти и до минус 30, децу доводе или ДОНОСЕ родитељи. Међутим, кад је такво време, наставу најчешће одгађам јер здравље и живот ђака важнији су од учења; неће оно побећи оном ко жели да га стигне... Иначе, ученици ме ословљавају са „друже учитељу“ или једноставно, другарски — Нећо. И увек ми кажу ТИ. Мени то, наравно, не смета. Ево, двадесет и кусур година „ратујем“ с њима, а још нисам казнио ниједног ђака, чак ни петоминутним стајањем у ћошку. Чему то? Па, ја се радујем и оном обичном, људском тренутку кад се дете спрема за повратак кући па ми каже: „Друже учитељу, придржи ми торбу док се обучем!“ Стојим с торбом у руци, оно се облачи, а мени све у глави како ли ће до куће, километрима, кроз вејавицу и студен? Испратим их до капије и гледам како полако замичу путем, све док се не претворе у тачкице. А на крају сваке школске године, кад једна генерација заврши четврти разред и кад се рас-тајемо, ја одем у воћњак или се завучем међу књиге па, кришом, отплачем тај раста-нак. А десетак година касније, ето ти мог бившег школарца, обрватио, студира, има цуру, још мало па диплома, војска, женидба... Сетим се оних мојих тајних суза, али се тешким сазнањем да сам им људски помогао у животу, да

има мојих ђака који, су инжењери, правници, лекари, песници, честити радници. Пратим ја сваког од њих: од толико генерација, сад већ својих људи; нико није кажњаван нити је пошао странпутицом. Јок!

Липа за сећање

Предавао је учитељ Недељко готово све предмете у свим разредима основне школе, много тог учинио и ван школе. Не без поноса, сваки житељ Видовог Села ће рећи да њихов уџа има заиста „златне руке“. Уме он да начини кацу и корпу, буре и чуртуру, алатку и калем на воћки, али и да свира на гитари, фрули, хармоници, клавиру, гуслама... Уз учитељевање, изучио је и неколико драгоцених заната: армирачки, зидарски, тесарски, браварски, лимарски, столарски, варилачки. Те исте руке зналачки цртају и сликају, израђују скулптуре, пишу стихове. Кажу да се светло у Видовом Селу последње гаси код уче Неће: сваке зиме он прочита по једног нобеловца, комплетно. Написао је роман о нашем селу, његовом изумирању, губљењу старих обичаја, удаљавању човека од човека... Кад Видово Село прекрије снег, Недељко се задуби у проучавање теорије читања и писања, прати педагошку литературу или пажљиво записује своја запажања из рада у комбинованом одељењу. Те радове објављивао је у стручним часописима, покушавајући тако да помогне колегама који раде у сличним условима. А с првим данима пролећа, он својеручно поправља оштећења на школи или организује радне акције у селу, као што је руководио

радовима кад је у Видово Село довођена струја и прављен асфалтни пут.

Много Недељко зна и о свом селу, а то што зна прича с љубављу.

Показује пањ старе липе, сплет времешних жила, тик уз његову башту, испод које је у ноћи између 26. и 27. јула 1941. група устаника храбро кренула на Дрвар. На том месту сад је споменик родољубима. Устаничко Видово Село често је било мета непријатељских бомбардера. Надомак њега умрла је Марија Бурсаћ, прва жена народни херој. Овде народ још памти да је, док су је другови, тешко рањену, носили ка партизанској болници — Марија певала. Издахнула је у септембру 1943. у двадесетој години...

У пролеће исте године ту је боравио Рандолф Черчил, син Винстона Черчила, на челу британске војне мисије. Био је овде за време рата и Бранко Ћопић, који Видово Село помиње у причи „Курир пете чете“.

Нико, напомиње Недељко Гвозденовић, нико из његовог села није сарађивао с непријатељем. Последњу деценију — две многи житељи су отишли на рад у иностранство, али су се редовно враћали: нису могли да се привикну на живот у туђини, далеко од родног краја.

Чува и с тугом чита писма њихове деце, својих ђака, у којима чезну за завичајем, а она нераскидива веза с њим је и он, „наш Учо“. Ето, и у далеком, шареним и богатим варошима белосветским они су мислили на своје Видово Село и једног драгог човека у њему...

Иван Лончар

РОБОТ КАО СЕКРЕТАРИЦА

Када нека компанија припрема промоцију новог производа, секретарице чупају косу: изабрати и распоредити рекламни материјал за могуће купце, припремити безброј коверата за тај материјал, одштампати адресе... све је то огроман и заморан посао.

„Омга“ и „Текнеко“, две италијанске фирме, одлучиле су да упросте посао и поштеде живце својих службеника, па су направиле роботе који тај пипав посао обављају уместо њих.

Аутоматска рука бира из педесет две полице које је окружују рекламне брошуре и проспекте намењене одређеним будућим купцима. Рука никада неће погрешити и направити збрку јер ту је компјутер са именима и подацима.

Хватаљка, на крају, убацује и рекламни материјал и пропратно писмо у коверат на коме је штампач већ написао адресу. Пошиљка се затим печати и ставља на траку која води право у одељење за експедицију.

Робот може да ради непрекидно, само треба пунити испражњене полице и кутије из којих се служи аутомат-

ска рука. Овај систем, уз незначителне измене, могао би да разврстава и другу робу мањих димензија и корисно би послужио у разним складиштима.

Б. Д.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

„Санта́на S-410“
направљен
у Шпанији
по лиценци
фирме „Сузуки“

ВОЗИЛА

4x4

ЗА СВАКИ
ТЕРЕН

- ДО ДАСКЕ!

**Код аутомобила
с погоном на
сва четири точ-
ка главни циљ
није брзина већ
безбедно сав-
ладавање пре-
прека и без њих
више не може
да се замисли
ниједан велики
рели. За обич-
ног човека који
има новца он
значи уживање
у вожњи, сигур-
ност на друму и
— друштвени
престиж**

Август 1988. у Вал-
д'Изеру, Француска.
Око огромне логор-
ске ватре седе муш-
карци, жене и деца
свих могућих националности.
Није их окупило уживање у
природи Алпа већ заједничка

страст која се популарно зове
„4x4“, а званично аутомоби-
ли са четири погонска точка.
Ово је пети Међународни го-
дишњи скуп таквих возила и
њихових обожаваца.

Више од тридесет пет хи-
љада људи слегло се да се
диви „рејнџ роверима“,
„ленд-круизерима“, „панда-
ма“, али и великим камиони-
ма и ватрогасним колима.
Све су то возила са четири
погонска точка што значи и за
сваки терен.

Анри Одуи, професор уни-
верзитета и оснивач ових ску-
пова у Вал-д'Изеру, сматра
успех „4x4“ новим друштве-
ним феноменом. И заиста,
продаја аутомобила са пого-
ном на сва четири точка, од
путничких возила до теретња-
ка, у Западној Немачкој и
Француској се током послед-
њих осам година упетостру-
чила. Сличан успон забеле-
жен је и у осталим европ-
ским земљама као и у Сједи-
њеним Америчким Држава-
ма.

**Идеја Фердинанда
Поршеа**

Погон на сва четири точка
није баш нека новотарија.
Још почетком 20. века Фер-
динанд Порше, творац слав-
них аутомобила који носе ње-
гово име, замислио је прото-
тип електричног возила са по-
гоном на четири точка. Ипак

је „4x4“ деценијама остао у
границама теорије, све до
другог светског рата и појаве
чувеног „џипа“ код кога је
снажан пренос омогућавао
прелажење са два на сва че-
тири погонска точка. Али,
„џип“, који није ни брз ни удо-
бан, по завршетку рата изи-
шао је из цивилне употребе и
углавном остао у војсци и по-
љопривреди.

„Рејнџ ровер“ се појавио
1970. године и понудио удоб-
ност и возне особине (пер-
формансе) на пола пута изме-
ђу возила за сваки терен и
путничког аутомобила. Његов
главни адут је класична лепо-
та: „рејнџ ровер“ је солидан,
тих и — улива поштовање. На
велико изненађење његових
британских конструктора

**„Порше 959“,
један од најскупљих
аутомобила на свету
и последњи крик
технологије „4x4“**

„рејнџ ровер“ је преплавио
европске градове и постао
симбол друштвеног успеха.

Конкуренција се појавила
брзо, највише из Јапана. По-
нуђени модели отварају нове
хоризонте возачима који
желе да се отисну преко брда
и долина, оснивају клубове,
организују релије. Главни циљ
није ићи што брже већ савла-
давати препреке. Лансирана
је мода аутомобила за сваки
терен.

Тако се родила и идеја о
скуповима у Вал-д'Изеру где
одушевљени аматери посмат-
рају чуда која фабрички про-
бни возачи за воланима
„4x4“ изводе на најопасни-
јим теренима. Али, колико
пре десетак година, произво-
ђачи аутомобила нису били
свесни небројених могућнос-
ти погона на сва четири точка,
а очи су им се отвориле по-
сле убедљивих победа „4x4“
на релијима.

Грунуо је „ауди кватро“

Заслуга припада немачком
конструктору Аудију коме је
1977. пало на памет да један
аутомобил високих перфор-
манси опреми технологијом
4x4. Три године касније јав-
ности је представљен „ауди
кватро“. Овај први путнички
аутомобил са погоном на сва
четири точка изазвао је праву
сензацију.

Облим линијама, приања-
њем и окретношћу на клиза-
вим површинама, снегу и бла-
ту и, пре свега, савршено ми-
нијатуризованим системом
интегралног преноса, „ауди
кватро“ је заблистао и у поре-
ђењу с њим сва претходна
возила са погоном на четири
точка личила су на грубо ка-
муфлиране тракторе.

„Ауди кватро“ је дословно
грунуо на релије, однео низ
победа, а 1982. и првенство
света. Године 1984. „ауди“ су
освојили прва три места на
релију у Монте Карлу и од тог
дана свима је постало јасно
да на великим релијима нема
места возилима без сва чети-

ри, погонска точка. Ову чињеницу примили су к знању људи из „Ланће“, „Пежоа“, „Остина“ и других аутомобилских компанија.

Јорг Бенсингер, директор одељења за конструкцију и вешање код „Аудија“, каже: „Опрема возила системом погона на сва четири точка обећава да постане један од најфантастичнијих успеха технологије серијских аутомобила. Ускоро ће сви добри аутомобили бити понуђени тржишту и у варијанти „4 x 4“.

Вози се малим прстом!

Конструкција лимузине високих перформанси, с погонном „4 x 4“ сударала се са ог-

различитим условима вожње?

Индустрија аутомобила потрошила је благо на решавање ових питања, а апсолутно преимућство припало је конструкторима из Западне Немачке. Свака од великих немачких аутомобилских фирми применила је на „4 x 4“ свој посебан систем.

— Вози се малим прстом! — каже Гинтер Клаусмејер, представник компаније „BMW“ за воланом једног фабричког модела „325 IX“.

Технологија овог аутомобила веома је сложена. Он има централни диференцијал који прецизно дели погонску снагу: 63 одсто на задњу вучу, 37 одсто на предњу. Инжењери

Вајлер приказује прототип „мерцедеса 300 Е“ возећи га великом брзином по веома глаткој кружној писти. Рамена су му везана појасевима због снажног дејства центрифугалне силе. На инструмент-табли почиње да жмирка жути сигнал.

— Електронски сензори откривају и најмању неправилност и аутоматски је исправљају. Чак и сасвим малу промену притиска у гумама — каже Вернер Вајлер. — Четири погонска точка не омогућавају брже савладавање кривина, али ако дође до озбиљног клизања или заносења, помоћи ће вам да лакше одржите контролу над возилом.

за тло аутоматски се мења према брзини кретања. Компјутер обавештава возача уколико је притисак у гумама недовољан...

Возач, такође, може да програмира компјутер према временским условима — киши, снегу, сувом путу — или према потреби: вуча пуном снагом, а малом брзином, рецимо. Ово се показало веома корисно у песку и блату чувеног релија Париз—Јакар на коме су „поршеи 959 специјал“ (700 коњских снага) тријумфовали 1984. и 1986. године.

Ништа није прескупо

Не треба ни питати какви ће бити аутомобили будућности,

„Ауди кварто“ који је изазвао сензацију и купио трофеје, чак и победу на светском првенству 1982. године

ромним техничким проблемима од којих је најтежи био кочење. На првим „4 x 4“ при прелазу са два на четири погонска точка сва четири точка реаговала су истовремено и у вожњи и код кочења: чим би се јаче притисла папучица за кочење, задњи точкови су блокирали истовремено када и предњи и долазило је до наглог и тешко контролисаног заносења и скретања.

Упорност стрпљивих истраживача решила је ово системом сталне интегралне трансмисије (преноса) тако да је данас кочење код „4 x 4“ исто као и код аутомобила са два погонска точка.

Остао је проблем расподеле вучне снаге — две исте паралелне силе, али супротних смерова — између предње и задње вуче. Да ли и предња и задња вуча треба да имају исту снагу, као код „џипа“ и „аудија“, или једној од њих дати предност, или је прилагодити

„BMW-а“ нису случајно применили ову формулу. Она варира у зависности од расподеле тежине, снаге мотора и вешања сваког модела.

Слично је и код „Форда Алмањ“ који је задржао однос 66 одсто задња вуча, 34 одсто предња вуча код својих „4 x 4“ — „сијере“ и „скорпија“.

Херберт Шустер, који води одељење за развој и тестирање путничких возила у „Фолксвагену“, конструисао је, са својим колегама, савршен систем синхронизације за „голф“ — вучна снага се аутоматски пребацује према потреби: на поледици, на пример, снага иде на задње точкове; у другим условима, рецимо на низбрдици, аутоматски прелази на предње.

Чудо звано „порше 959“

Фирма „Дајмлер-Бенц“ је, да би усавршила технологију својих „4 x 4“, применила компјутере. Инжењер Вернер

Компјутер царује и код „Поршеа“ чији фантастични модел „959“ од 450 коњских снага тренутно представља последњи крик технологије „4 x 4“. Овај ручно склопљени драгуљ, који достиже брзину од 320 km/h, у почетку је замишљен као прототип и требало је да послужи као модел за проучавање помоћу кога би се усавршавала технологија погона на сва четири точка.

Прототип је коштао 1.400.000 франака и био један од најскупљих аутомобила на свету. Али, потражња је била толика да је предвиђена серија од двеста комада распродата још пре него што је и почела производња. Због чега?

Ниједан други серијски аутомобил нема такво убрзање, толику највећу брзину и тако савршену технологију. Вешање је програмирано да буде тврдо или еластично у зависности од терена. Приањање

биће свакако „4 x 4“. Многи јапански конструктори већ су обуставили производњу класичних аутомобила да би прешли на интегрални пренос. У Италији „Ланћа“ је избацила на тржиште модел „делта HF“ с диференцијалом који расподељује вучну снагу тако што задњи точкови добијају 44 одсто, а предњи 56 одсто. И „Фијат“ и „Алфа Ромео“ увелико раде на сличним системима.

А шта мисле купци? За загрижене љубитеље „4 x 4“ то је једина могућа техника будућности. За остале четири погонска точка значе бољу вожњу, нарочито по снегу и блату, а поготово ако вуку приколице. Сви се слажу да су „4 x 4“ право задовољство за вожњу и далеко безбеднији од обичних аутомобила. Да коштају више, коштају, али за сигурну вожњу ништа није прескупо.

Б. Дожић

**ПРОЧИТАЈ
ПРОСКИТАЈ**

КОРБИЗЈЕ У ЧЕЗАМА

Уморан и добро продрман од дуге возње чезама, пред књажевачку кафану „Париз“ стигао је једне вечери 1910. године човек чије ће име постати незаобилазно у архитектури – чувени Корбизје. Додуше, док се труцао књажевачком калдрмом, отац модерне архитектуре још је био непознат. Слава и име доћи ће тек касније.

Прва ствар коју је млади Француз уочио били су ћупо-

ви од печене земље. Купио их је већ сутрадан. Корбизјеа нису одушевили само ћупови: живописна околина Књажевца и сам град потакли су га да направи цртеж оловком и кредом у боји. Старији Књажевчани, можда, препознаће на цртежу део некадашњег града, поново за тренутак осетити његово било, призвати у сећање мир па и досаду са којом се тада живело. Јер, чувени архитекта, творац идејног пројекта зграде ОУН у Њујорку, успео је да „ухвати“ ону посебност наших градова с почетка овог века и остави занимљиво виђење давно прохујале атмосфере једне српске вароши.

Овај скроман и истовремено драгоцен траг о Корбизјеовом боравку у нашој земљи нашао се 1972. године на изложби „Цртежи француских мајстора 19. и 20. века“ коју је организовао Народни музеј у Београду. Данас он представља значајан документ у изучавању архитектуре некадашњег Књажевца.

З. Ј.

НИПОШТО НЕ ЈЕДИ СТИРОПОР!

На први поглед био је то случај за хитну лекарску интервенцију каквих има на стотине. У „Труманов клинички центар“ у Канзас-Ситију примљен је тридесетпетогодишњи мушкарац који се жалио на неподношљиве болове у стомаку. Унутрашње крвављење и сви остали симптоми недвосмислено су указивали на класичан случај камена у желуцу. Хирурзи су отворили стомак, заиста нашли камен, само нипошто онакав какав су очекивали. У ствари, то што су открили уопште и није био камен, него нешто што има тврдоћу стакла, јајастог је облика и дугачко девет цен-

тиметара, а за шта се лабораторијском анализом поставило да је од првог до последњег атома састављено од полистирена (у народу познатији као стиропор).

Пошто је дошао себи, пацијент је признао да просто обожава полистиренске чашице, али не у смислу да их скупа, него у смислу да их једе. Признањем је на себе навукао пажњу читаве екипе одговарајућих стручњака који су глад за синтетичким чашицама произвели у нову бољку психичке природе под именом полистиреноманија. Тиме је објашњено збуњујуће питање пута којим је вансеријски камен доспео у желудац, али је остало да се реши нешто већа загонетка: како је порозна и мека супстанца као што је полисти-

КОЛ'КО ИМА БУБАШВАБА?

Сећате се оне бубашвабе коју сте видели у свом стану прошле недеље? Још тада сте, у ствари, наслућивали да их тамо одакле је дошла та једна има још. У праву сте. „Тамо“ их има незамисливо много. Према резултатима истраживања која су

спровели Универзитет Флориде и Пољопривредна истраживачка служба из Гејнсвила на Флориди ствари стоје овако: на сваку бубашвабу коју угледате долази још најмање 500 бубашваба у „илегали“ (по ћошковима, пукотинама и рупицама вашег дома).

Дође вам да вриштите? Немојте, чувајте живце за ово што следи. Током истраживања велики хемијски лов на бубашвабе обављен је у тачно хиљаду станова. Пошто су жртве пребројане, дошло се до застрашујуће средње бројке од просечно 13 хиљада бубашваба по стану. Колико то износи по глави укућана, зависи од њиховог броја.

Колико да ствар буде безнадежнија, чак и неупућени знају да су бубашвабе тако

рећи незауостављиве. Ако их има у једном стану у згради, биће их и у другима. Провлаче се чак и кроз малтер када треба. Нису поштеђене ни зграде које екипе за дератизацију редовно „обрађују“. Никакво чудо, кажу они који на читаву ствар гледају с чисто научне тачке гледишта. Бубашвабе гмижу Земљом равно 350 милиона година. За то време постале су

невероватно отпорне и прилагодљиве на све и свашта, па тако и на пестициде којима их прашимо, прскамо и димимо.

Најновије средство за тамањење су синтетички хормони који би бубашвабама требало коначно да дођу главе тако што их стерилишу. Већ се, истина, зна да хормони то сасвим лепо и раде, само што затим треба причекати између шест месеци и неколико година да неплодна, али и даље живахна, бубетина издахне од старости.

У недостатку бољег решења, није ни ово лоше. Невоља је у томе што неком коме по стану кришом и отворено јурца 13 хиљада бубашваба није до чекања од шест месеци, а још мање од неколико година.

рен попримила чврстоћу стакла и то у унутрашњости стомака који је, као што се зна, испуњен јаким киселинама?

Овим се позабавио Екхард Хелмут, хемичар са државног Универзитета Мисурија.

Кренуо је од чињенице да произвођачи млечних производа никада не пакују млеко у амбалажу од стиропора за-

то што овај у додиру с млечком губи чврстину. Нешто слично, верује Хелмут, догађа се и у стомаку. Тамо у напад на полистирен крећу неразложене масти које се задржавају и пошто желудац свари бутер и њему сродне млечне производе. Мласти кидају везе између молекула стиропора, а остатак посла обављају стамачни мишићи под чијим се притиском разбијени молекули поново везују, али сада у састав који има својство стакла.

Екхарду Хелмуту остаје још да докаже тачност своје претпоставке. У међувремену, свима који при погледу на полистирен губе главу, поручује: „Ни по коју цену не једите стиропор! Опасан је по живот.“

М. И.

Очи у очи с краљевском кобром

ДВА КОРАКА

Слика која
дозива у сећање
чувену
Киплингову
причу о
Рики-Тики-Тави-
ју: наочарка
пред мунгосом,
својим крвним
непријатељем

ОД СМРТИ

Кобра. Опасност. Смрт. Сваке године од њеног уједа умире десет хиљада људи. Тако је пред полазак у Индију била обавештена новинарка Ингрид Џеске која се с фото-репортером Карлом Данијелом упутила да направи репортажу о овој страшној змији. Ево њихове приче.

„Мислимо на све оно што може да нам се деси. Пролази нас блага јежа док стојимо крај рупе у којој се скрива кобра наочарка. Налазимо се у пољима у близини Џасане, сеоцета где се са оца на сина преноси вештина опчаравања змија. Поља су пуна рупа и, наравно, кобри. И људи и змије одабрали су да живе заједно, али то и једнима и другима отежава живот. Свако змијско скровиште има више излаза и није лако предвидети где ће се појавити „нага“, како кобру овде зову. Укротитељ Рамеш који је кренуо с нама чека голих руку да змија изађе.

Остали људи, који чуче крај других отвора, ударају у земљу дугим штаповима на чијем се крају налази нека врста себива.

Као у трансу, посматрамо црну рупу. Да, нешто се миче. Појављује се кобра: срамежљиво, заплашено, главе припијене уз тело. Затим излази под углом, креће се брже,

као да хоће да побегне. Рамеш подиже руке. Животиња се у тренутку зауставља, издиже се и шири леђни набор, такозвану капуљачу, на којој су „нацртане“ чувене наочари. Само тренутак раније изгледала је као све друге змије – сзда, у краљевској пози, спремна за напад, показује сву своју магичну моћ.

Тигар се плаши кобре

То је кобра из митова и легенди. Змија на коју је – прича се – Брама утиснуо знак наочара пошто је раширила своју капуљачу да уснулог бога заштити од сунца. Приказана је у многим индијским храмовима, јер је везују за Шива, бога разарања и рата, и Вишну, бога мира и напретка.

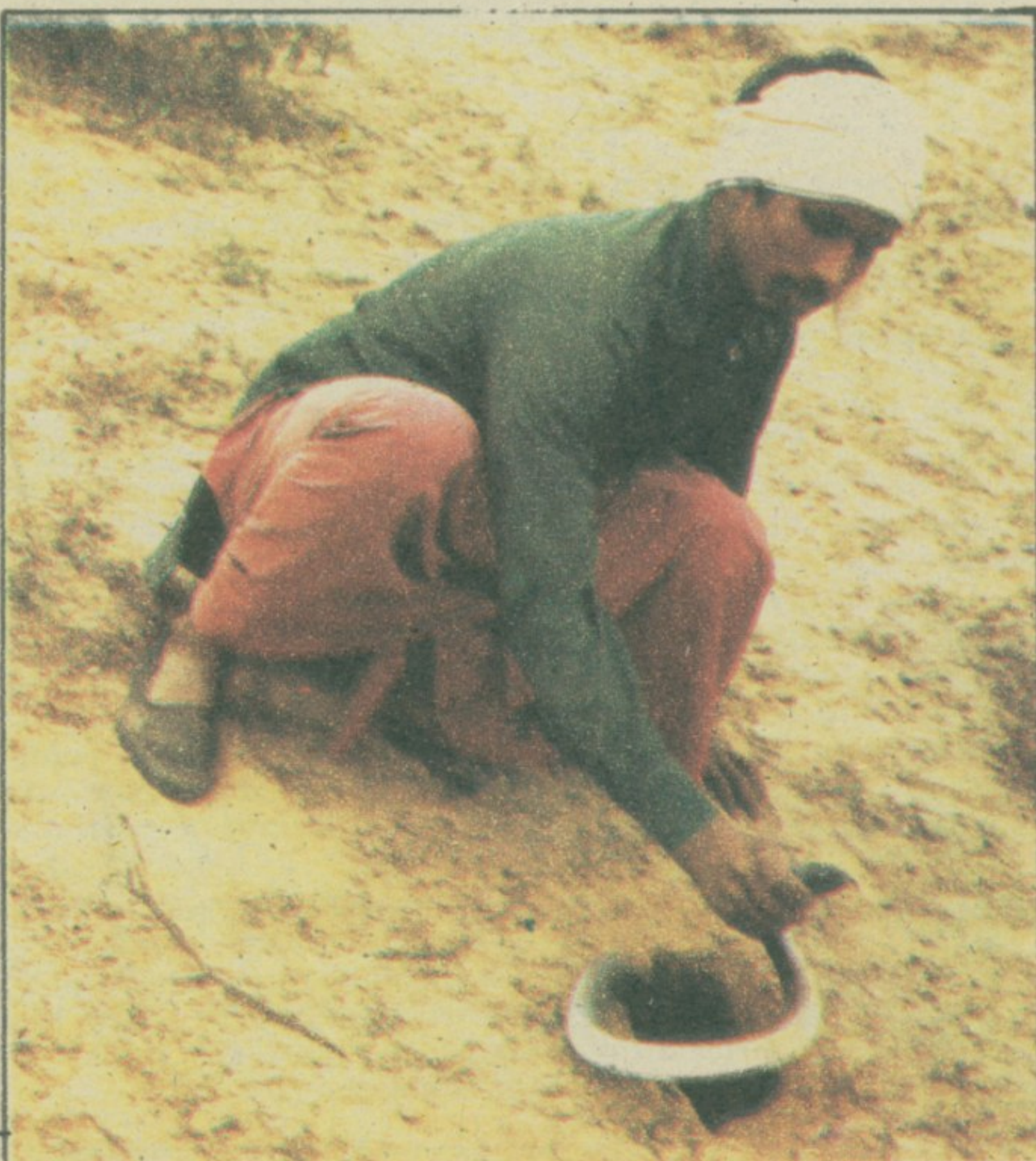
Док помера главу и брзим рачвастим језиком, који је њен важан орган мириса и пипања, покушава да схвати шта се догађа, кобра сјајне крљушти изгледа заиста невероватно. Кружним покретима једне руке Рамеш замајава змију, док другом прилази њеном врату. Нагли скок и – кобра коначно креће у напад. Али, Рамеш ју је хладнокрвно предухитрио и брзим покретом зграбио за врат. Сада је већ сасвим бесмислено да змија било шта покуша.

Рамеш је поносан на своју храброст. Мало је оних који

лове голим рукама. Већина користи штап да змији притисне главу уз земљу.

Посматрамо и снимамо. У култури Запада змија обично симболизује зло. Овде, у Индији, осећања се крећу између страха и дивљења. Каилаш

Овако Рамеш, укротитељ змија, долази до кобре. Чека да изађе из рупе, а затим је хвата за врат. Он је један од ретких који то раде голим рукама

Ово је прича о змији које се људи највише плаше. У Индији, међутим, неки изазивају дејство њеног смртоносног отрова и успевају чак да са кобром постану пријатељи

Санкала, научник, пошао је с нама као водич. Прича да се у неким крајевима убијање змије приликом хватања сматра светогрђем равним атентату на принца. Због тога се и леш змије и штап којим је убијена, по хинду-ритуалу, спаљује на ломачи. Ако се тако не уради, постоји опасност да „удовац“ или „удовица“ змије дођу и уједу убицу. Можда иза оваквог веровања стоји и научно објашњење. Наиме, за време парења кобра лучи нарочите секрете па се сматра да штап којим је убијена може да се умрља том слузавом течношћу. Убица, носећи штап кући, може да привуче кобриног пара и тако сам изазове освету.

Кобра, а у то смо се и сами уверили, није животиња која

тражи друштво човека. Ако је у могућности да бира између бекства и напада, сумње нема – бира бег. Али, човеку није лако да се ослободи страха који буди њен отров. И не само човеку. Санкала каже:

– И тигар се боји кобре, инстинкт му каже да је њен отров смртоносан. Ова велика мачка обично избегава сусрет са змијом, али пред кобром је његово понашање другачије. Тигар се просто скамени и једва успева да дише.

Међутим, постоји једна животиња, много мања од тигра, која се пред кобром уопште не збуњује. Мунгос.

– Тачно је – потврђује Санкала. – Изглед да је мунгос једина животиња која се не плаши кобре. Пошто је невероватно покретан, у тренутку кад своју жртву зграби за главу, може се рећи да је он сигурни победник. Та борба је изузетна представа коју само природа може да приреди. Жалосно је једино што се то ради и са заробљеним животињама, да би се забавили туристи.

Живи компјутер

Кобра, која је глува, живи у свету тишине ослушкујући вибрирање тла својим осетљивим трбушним делом. Чувена игра змије уз пратњу кротите-

љеве флауте, у ствари су само одбрамбени покрети животиње и према човеку и према инструменту. Да бисмо снимили кобру на слободи, доживели смо тренутке за инфаркт: морали смо да будемо спремни да узмакнемо када је она, сувише заинтересована за зујање Карловог апарата из непосредне близине, као зачарана следила његов објектив. И магија фото-репортера опчињава змију!

Придружимо се Рамешу и његовим помагачима и идемо у село. Деца се гурају уз нас: насмејана лица и пружене руке испитују наше сатове и фото-апарате. Повлашћени, који могу да иду у школу у оближње село, с поносом показују своје таблице са задацима на санскриту.

Мале куће од блата и балеге украшене су венцима. Кад смо стигли пред Рамешову кућу, у знак почаст износе нам кревете, да нам буде удобно. Он нам показује змије, већином отровне. Држи их у корпама или ћуповима од керамике. Чак и деца врло вешто рукују с њима. Имају ли серум? Рамеш отвара лимену кутију у којој се налази неко црно камење, узима змију и пушта да га уједе за прст. Када је пошла крв, лепа на рану један од каменчића који се припијају као пијавице. Каже:

– Црни камен извлачи отров. Да би, после употребе, повратио своје дејство, довољно је да се преко ноћи потопи у млеко.

Карло и ја смо се погледали. Исто нам је, пре неколико година, рекао поглавица једног афричког племена у Руанди и гоклонио нам камење-талисмане које и данас носимо око врата на свим путовањима надајући се да нећемо морати да га употребимо!

Рамеш каже да је већ готово имун на уједе змија зато што су га уједале много пута. Док то говори, ставља ми на раме змију. Наравно, не отровну. Језиком, као страла, она пажљиво проучава образ. Рачvasti врхови хватају микроскопске честице из околине. Када га змија увуче, два врха језика увлаче се у шупљине на непцима које су повезане са сензорним ћелијама, а оне преносе мирисе и све оно што се осећа додиром. Тако се преносе информације. Ко зна какву поруку преноси компјутер змије која ме сада истражује.

На ту тему Карло и ја ћемо имати изузетан доживљај. Упутили смо се у Парк змија у Мадрасу да бисмо видели краљевску кобру. Готово је немогуће срести је у приро-

Знају ли дресери змија да се заштите од отрова? Они кажу да знају. Рамеш је свој прст, који је ујела змија, лечио некаквим црним каменом

ди. А у стакленом кавезу, у ком влада стална температура и влажност, лежи на гомилици лишћа ничим не дајући до знања да је краљица међу кобрама. Кажу нам да је ту човек који ће је оживети пред нашим очима.

Опасна представа

Тај човек ју је одгајио. Живи далеко, а у Парк змија долази само једном месечно. Кренули смо да га потражимо. Пристао је да пође с нама. И, захваљујући њему, чудо се догодило.

Обазриво, склонивши све око себе, почиње да јој шапуће најнежније речи (неке нежне вибрације рептил као да осећа!). Успео је да је извади из гнезда и пренесе на друго место. Тешка је 25 kg, дугачка три и по метра. Гледамо како Индијан пажљиво мази кобрину главу и врат, гледамо како кобра прија-

тељски опипава Индијца. Краљевска кобра је убилачки резервоар отрова. Један ујед и човек би у тренутку умро. Његов живот зависи искључиво од поверења које је успео да успостави са животињом.

Ништа се није догодило. Човек зна шта ради. После неколико сати животиња се привикла на нову средину и ми можемо да јој се приближимо и боље је осмотримо. Недавно је променила кожу и крљушт која је на леђима црна, а на стомаку светла. Гиресијава се на сунцу док се миголти тражећи место да се склони. Није тако елегантна као кобра наочарка: капуљача која је мања, нема онај знак. Међутим, кад се дигне и почне да шишти, кад вас прострели малим и продорним очима, све сумње падају: она је краљица кобри.

М. И. Ш.

ПОТРАГА
ЗА СОДОМОМ
И ГОМОРОМ

ПУСТОШ БИБЛИЈЕКОГ ОГЊА

Бродић је, као у некој нестварној причи, вучен коњима и камилама, заплвио преко сувог песка. Све је то изгледало бесмислено, само неколицина Енглеза није тако мислила

Поручник Њеног Краљевског Величанства Вилијем Молине снуждено је седео крај мале логорске ватре у коју би неко од његових људи повремено убацио комад сувог дрвета. Душу су му притискали тишина пустиње, огромно небо посуто звездама и неизвесност сутрашњег дана. При бедном одсјају пламена, који би се повремено отргнуо из каменог лежишта, могао је да види своје унезверене и нервозне пратиоце, а нешто даље уснуле коње и камиле, као и мали брод.

Молине је предводио свакако најнеобичнији караван који се, још од библијских времена, кретао Светом земљом. Кад је са британске лађе „Спартан“ на песак медитеранске луке Ака искрцао свој бродић, дочекали су га само бучни Арапи. Њихова љубопитљивост убрзо се претворила у отворен подсмех чим су камиле и коњи преко песка и камена повукли кола на којима је било велико дрвено корито. Како се караван удаљавао од мора, све је изгледало бесмисленије. Поручник је знао да бедуинима личи на правог лудака, али му то није много сметало све док нису почели да исказују прва непријатељства.

Бедуини су у неколико наврата тражили да откупе зоб за своје коње. Млади британски официр љубазно их је одбијао. Арапи су гунђали, викали и претили, али је било јасно да је то само представа како би могли из близине да осматре њихово

наоружање. Дању су поручник, три морнара и водич, кога су звали Тоби, били углавном сигурни. Ноћ је, међутим, све плашила. Ова последња, пред сутрашње поринуће брода у реку Јордан, чинила им се најгора.

Зору су сви дочекали будни. Ужурбано су распремили логор, чемац спустили у воду. Поручник Молине сматрао је да је пола посла већ готово. Није слутио да невоље тек почињу. С наредбом британског адмиралитета и папирима вицеkonzула из Аке, који су у свим негојољубивим крајевима 1847. године бити потпуно безвредни, отиснуо се мутним Јорданом. Желео је да стигне до Мртвог мора, о коме се знало врло мало.

У одећи пројак

На обале ове претерано слане и у депресију смештене воде Европљани су доста стизали само у борбеним формацијама. Хиљаду година после римског освајања појавили су се крсташи, а онда су опет тим опустошеним простором завладали ратоборни Саладинови наследници. Библијска прошлост магично је привлачила хришћане и авантуристе из Европе, а и се мало ко од њих усудио да ступ у опасне крајеве. Већини се ту зачављивао траг. Један од ретких који је успео да прође и да запише оно што је видео био

је Немац Улрих Јаспер Сецен. Пошто је од Арапа чуо да на југисточним обалама постоје остаци старих градова, Сецен се, обучен као просјак, залутио у тај крај. Видео је руине, разгледао их цео дан и закључио да би то могао да буде библијски град Сигор. Ово име спомиње се у Првој Мојсијевој књизи, то је један од пет градова смештених у „долини Сидимској која је сада слано море“.

Није било разлога да се сумња у извештај одважног Немца. То је био и путоказ да се утврди положај много познатијих градова Содоме и Гоморе који су због својих грешних житеља спаљени божанским огњем и сумпором. Тутњава њиховог уништења, како каже Стари завет, јасно се чула у Сигору. Содом и Гомора могле су, по томе, да буду само на јужној обали.

Сам Сецен није имао прилике да дуго доказује своју тврдњу. После путовања кроз ове крајеве и одласка на хаџилук у Меку траг му се губи у северном Јемену. Убили су га разбојници или је подлегао некој болести.

Први корак у трагању за Содомом и Гомором је начињен. Следећи је био скоро пола века касније кад је овде дошао поручник Молине који је, очигледно, био бољи морнар него истраживач. Са својим људима прокрстарио је северним делом

Мртваг мора и то описао. Забележио је да је његова дубина 1.350 стопа (око 400 метара) а можда и више, како је навео, јер није био сигуран да је справа за мерење досегла дно.

Није му се пружила прилика да оде у јужни део депресије и провери приче о библијским рушевинама. Чамац је почео нагло да пропушта воду, со га је толико разјела да је постао неупотребљив. Крећући се назад. Једне ноћи напали су их бедуини и запленили им оружје и муницију. Поручник је две недеље, ни жив ни мртав, сâм тумарао овим крајевима, а онда се докопао медитеранске обале. Тамо је сазнао да су и његови морнари успели да се врате.

Окамењена Лотова жена

Лоше искуство с великом количином соли у Мртвом мору натерало је другу експедицију, коју је већ следеће године предводио амерички официр Вилијем Френсис Линч, да добро припреми два бродича и обложи их металом. Дно једног било је превучено бакарном оплатом, а другог гвожђем. Свестан да му опасност на путу не прети само од соли и Мртваг мора, Линч је добро наоружао своју екипу. Понео је 14 карабина с дугачким бајонетима, четири обична револвера и десет на чије су цеви били причвршћени

дуги бови-ножеви, мачеве за сваког човека и два мања топа која су у блиској борби картечком могла све да збришу.

Америчка експедиција провела је пуне три недеље на Мртвом мору. Сигурно да је опасно наоружање задржало Арапе на пристојној раздаљини. Линч је тако могао да води експедицију са севера на југ у цик-цак линији, а његови стручњаци до детаља да записују своја географска, геолошка и историјска запажања. Чак је и борба с олујним ветровима и неочекиваним струјама које су њихове бродиче бацале изван утврђене руте била за Линча и експедицију сазнање више о природним појавама у овој великој удолини.

У белешкама које је средио годину дана после тог путовања амерички поручник исказује највише поноса због одређивања положаја Содоме и Гоморе. Изванредно прецизно запазио је да је изразито плитки јужни део мора некад било копно које је после неке катаклизме, највероватније земљотреса, потонуло и поплавило га слана вода. Рушевине два библијска града није могао да види — оне су биле дубоко у муљу. Али, у близини места где је требало да се налазе Содом и Гомора издизао се огроман слани стуб. Само површан поглед у прву књигу Старог завета нагонио је на помисао да је то могао да буде онај камен од соли у који се претворила Лотова жена. И поред јасног упозо-

рења анђела да то не чини, осврнула се да види пропаст Содоме и Гоморе и у тренутку се скаменила.

Један од Линчових пратилаца запитао се, с иронијом, каква је била жена тог библијског Лота кад се претворила у камен висок око 40 стопа (нешто преко 12 метара). Уколико се само ова сумња остави по страни, многи други докази дају довољно основа за тврдњу да су места потонуле Содоме и Гоморе тачно одређена. То су плитко море, реке које околну земљу чине изузетно плодном, пећине од којих је нека могла да буде и она у коју се Лот склонио, као и остаци старог града Сигора.

Рушевине у води

Требало је да прође још доста година да би се после ових авантуристичких истраживања стигло до некаквих археолошких доказа. Француски и амерички истраживачи открили су двадесетих година на оближњем брду Баб-ед-Дра остатке велике тврђаве, са зидовима дебелим 3,5 и високим 4,5 метара. Развалина је била из времена 2.300. до 1.900. године пре наше ере, кад је живео праотац јеврејског народа Аврам. Откривени су и гробови с кулним посудама, опремом и оружјем.

Утврђено је да је овај моавски град уништен око 1.900. године старе ере, кад су престале да постоје и остале цивилизације у јужном делу Мртваг мора. Није разорен ратом, уништила га је природна катастрофа, као и градове Содому и Гомору који су удаљени двадесетак километара. Два проклета града поплавила је вода, а рушевине на брду Баб-ед-Дра остале су изнад и тако су се сачувале.

Пилоти на линијама изнад Мртваг мора тврде да понекад могу да се виде обриси рушевина у води. Море је, међутим, мутно и густо, са концентрацијом од 25 процената соли, што веома отежава роњење. Да би обичан човек стигао до дна, треба да се оптерети са четрдесетак килограма и да при том ризикује да добије болне упале коже и отоке на уснама. Зато је с подозрењем прихваћено тврђење вође баптистичке мисије у Витлејему 1959. године да је стигао до дна и видео остатке камене бране.

Библијска казна притиска Содому и Гомору до дана данашњег. Домови тих порочних људи су разорени. Да је било само десет праведника, што је био божји услов да их поштеди, можда би Стари завет остао без једне занимљиве приче. Кад су изопачени грађани насрнули на његове анђеле, Јехову је издало стрпљење и на земљу је пустио страшну кишу од огња и сумпора.

Геолошка истраживања се не слажу с Библијом. Управо у Аврамово време, око 1.900. године старе ере, цело ово подручје, од реке Јордана до Акабског залива и даље преко Црвеног мора и источне Африке, иначе једно од најнестабилнијих на свету, потресао је низ катастрофалних земљотреса. Померале су се планине и долине, стварале су се нове морске обале, а и само Мртво море се разлило преко плодне равнице. Тешко да би такав природни процес, у ком су нестале неке цивилизације а рељеф значајно измењен, успело да спречи или одложи чак и десет праведника из грешних градова Содоме и Гоморе.

Огњен Јаневски

Шта ТО лети друмом?

**Мирјана је у стомаку
осетила ону празнину као
кад лифт почне нагло да
се диже. Колима су
полетели кроз ваздух...**

Среда је, 10. август ове године. Вече под америчким небом. На ауто-путу река аутомобила. Наша породица Маринковић управо је напустила „Епкот“, забавни парк у Дизниворлду. Три аутомобилске траке воде ка граду Орланду где им се налази хотел.

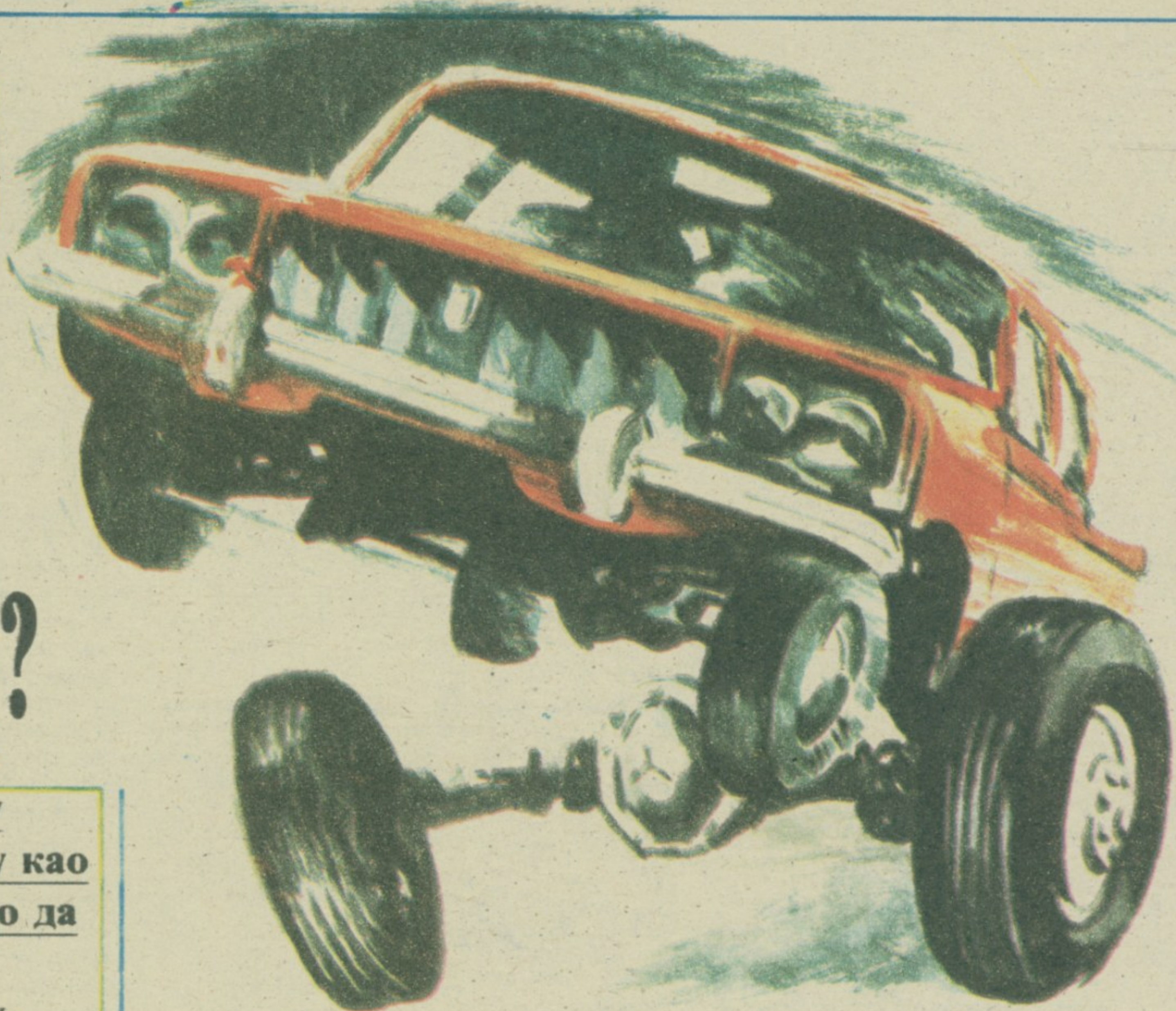
Никола вози напрегнутих нерава, боји се да не промаши скретање за град. Супруга Мирјана заједно с њим прати саобраћај и осматра околину, нервознија него иначе... Не зна ни сама зашто. Иза њих кћерке Јелена (20 година) и Јасмина (14 година). Млађа спава, старија би да сређује утиске с родитељима... У четвртој, зауставној траци, издалека примећују велико теретно возило са упаљеним светлима. Учинило им се сумњиво. Мирјана је замолила Николу да буде мало обазривији. Истог часа поред њих је на пут излетело нешто налик на свемирску летелицу – два точка, широко размакнута дугачком осовином.

– Држ'те се! – успео је да изусте Никола.

Тренутак напетог ишчекивања прекинуо је ударац метала о метал и... кола су полетела кроз ваздух. Никола је стискао волан, док се Мирјана држала за стомак осетивши некакву празнину...

Точковима у сусрет

Породица Маринковић слетела је у амерички град Орландо 9. августа, дан раније. Ту, на Флориди, нико не пропушта да посети Дизниворлд. Јелена и Јасмина су пресрећне – оствариће им се и та жеља. Породични план је да се у Орланду остане два дана, а онда 11. августа ујутро крене рент-а-каром за Ландрум, градић у Јужној Каролини где живи Николин ујак.

Већ око девет ујутро 10. августа били су у Епкоту и ту остали до вечери. Павиљон „Хоризонти“, у коме посетилац путује у 21. век, и тога дана био је препун. Ту је све последња реч технике и електронике.

Сваког дана око десет увече у граду забаве одржава се ватромет и дефилују сви Дизнијеви јунаци. Маринковићи нису имали времена да и то виде, морали су натраг у хотел. Још су били уморни од дугог пута, а сутрадан их је чекало још преко хиљаду километара вожње до Ландрума.

Чим су кренули, уморна од ходања и утисака Јасмина је заспала... Возили су се само десетак минута кад су им се два црна точка испречила на друму. А они су им незадрживо јурили у сусрет! Никола је био довољно присебан да схвати да је размак између два точка толики да чак и широки „шевролет“ може да прође између њих. Само, хоће ли успети да премости осовину!?

Летели су баш као на филму... „Шевролет“ додирује друм са сва четири точка, заноси се лево, десно, али Никола успева да га одржи у тој траци. Иза себе чују шкрипу точкова и нове ударце...

Точкови су даље летели, ка следећем аутомобилу који се кретао истом траком. Ударили су у хаубу, одбили се и полетели ка трећем возилу... Време као да је наједном стало...

Сви напоље!

Никола зауставља ауто уз ивицу друма. Неми су. Јасмина се пробудила и унезверено гледа око себе. Ништа не схвата. Само се мало угравала јер једино она није била везана. Остали су сасвим добро, али још у чуду. Све се одиграло муњевитом брзином. Нико још није успео ни реч да прозбори, кад су осетили

мирис бензина. Толико јак да је почео да их гуши.

Ћутање је прекинуо Никола заповедничким тоном:

– Брзо напоље!

Мирјана неко време – ни да макне. Најзад покушава да се ослободи сигурносног појаса, али јој то никако не полази за руком. До овог тренутка није ни стигла да се уплаши, а сада је ухватио паничан страх. Чинило јој се да је прошла читава вечност док се није одвезала, иако су у питању биле само секунде. Сви трче ка травњаку.

Тек што су се удаљили од аутомобила, угледали су неког човека који им је, с упаљеном батеријом, трчао у сусрет. Био је то возач шлепера с кога су и отпали точкови (како се то догодило, вероватно је у међувремену утврдила истрага). Он је преко своје радио-станице позвао ватрогасце и полицију. Ватрогасци су стигли за пет минута, спремни не само за гашење пожара, већ и да помогну у свакој другој прилици.

Прегледали су „шевролет“ и утврдили да је резервоар за бензин пробушен. Недостајала је, дакле, само варница да се доживи нова драма чији исход није тешко предвидети.

Полицајац је, у међувремену, позвао два таксија, за путнике чија кола нису била у возном стању. Један је био за Маринковиће. Док су чекали такси, Мирјана је испричала полицију да су желели да гледају ватромет у Дизниворлду, али су одустали од тога јер је требало рано ујутру да крену за Јужну Каролину.

– Желели сте да гледате ватромет и умало да га доживите! – нашалио се полицајац, задовољан што се, ипак, све добро завршило.

С. И.

Илустровао Драгутин Ђежић

РИП КИРБИ

ГНЕВ БОГОВА СА ОЛИМПА

II ДЕО

Високо у планинама
Дезмонда и Кирбија
је затекао невреме.
Од удара грома су се
онесвестили а кад су
дошли к себи, угле-
дали су Херкула и
Хермеса који их од-
воде на Олимп. Тамо
их дочекују богови
који Кирбију пре-
носе своје поруке
људском роду...

ЦРТА: ЏОН ПРЕНТИС (JOHN PRENTICE)

ПИШЕ: ФРЕД ДИКЕНСОН (FRED DICKENSON)

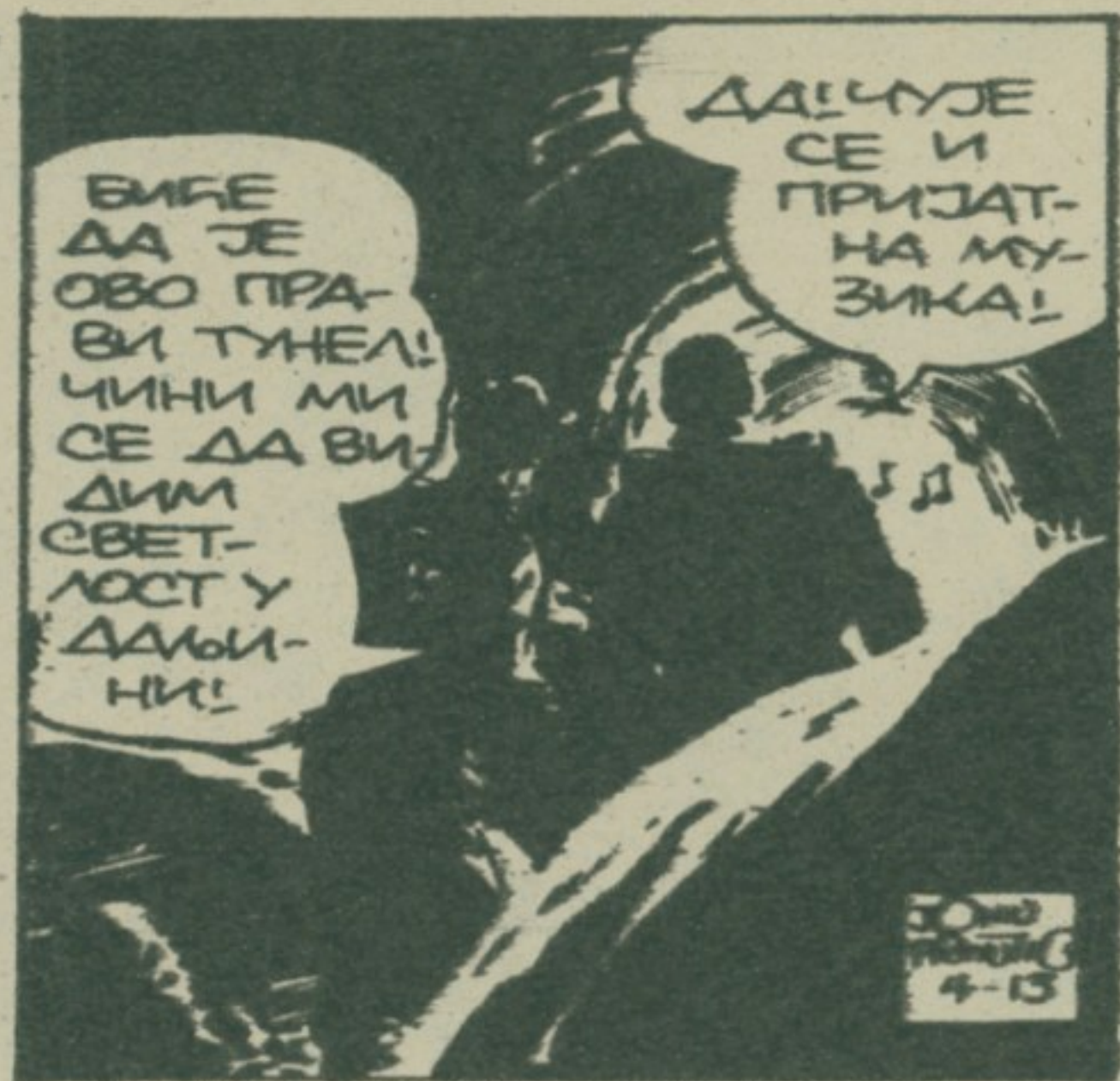

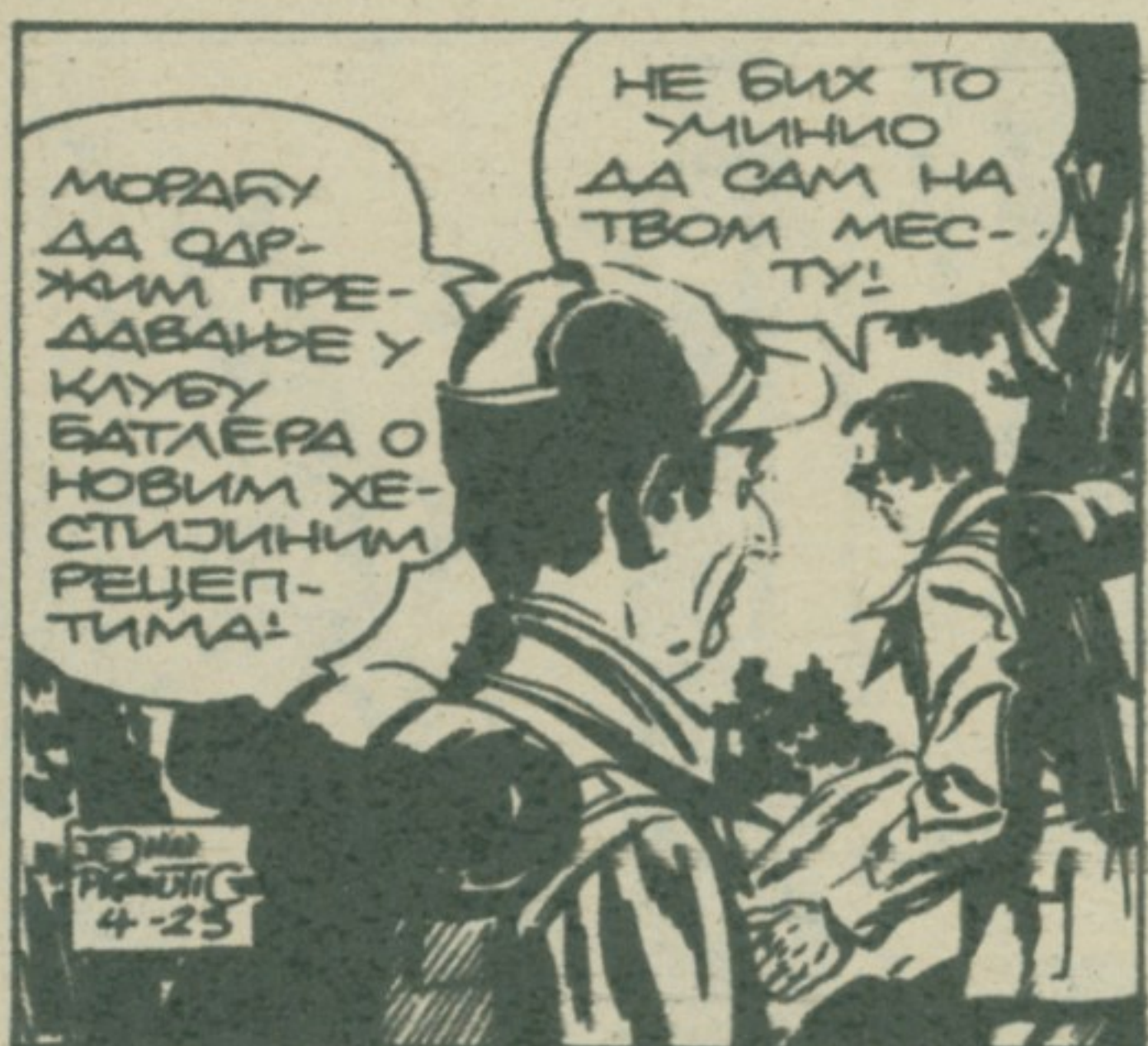

ВЕСЕЛА ПЕТОРКА БОЖАНСТВО ИНКА

ПИСМЕ: С. РОЗЕНЦВАЈГ
(S. ROZENCWAJG)
ЦРТА: Б. ДУФОСЕ
(B. DUFOSE)

... ПО КО ЗНА КОЈИ ПУТ НАРОДНИ МУЗЕЈ БОЛИВИЈЕ
ЈЕ ОПЛАНКАН! ОДНЕТ ЈЕ ЗНАТАН БРОЈ РЕТКИХ
ЕКСПОНАТА НЕПРОЦЕНИВЕ ВРЕДНОСТИ!

САВЛАДАВШИ СТРА-
ЖАРЕ, ЛОГОВИ СУ ОД-
НЕЛИ ПРЕДИВНО ДРАГО
КАМЕЊЕ И РАРИТЕТЕ
КОЈИ СУ ПРЕДСТАВЉА-
ЛИ ДОКАЗ ВЛАДАВИНЕ
ИНКА...

ЈЕДАН ОД НАПАДНУ-
ТИХ СТРАЖАРА ПО-
КАЗАО ЈЕ ИНСПЕК-
ТОРИМА ПУТ КОЈИМ
СУ РАЗБОЈНИЦИ ПО-
БЕГЛИ...

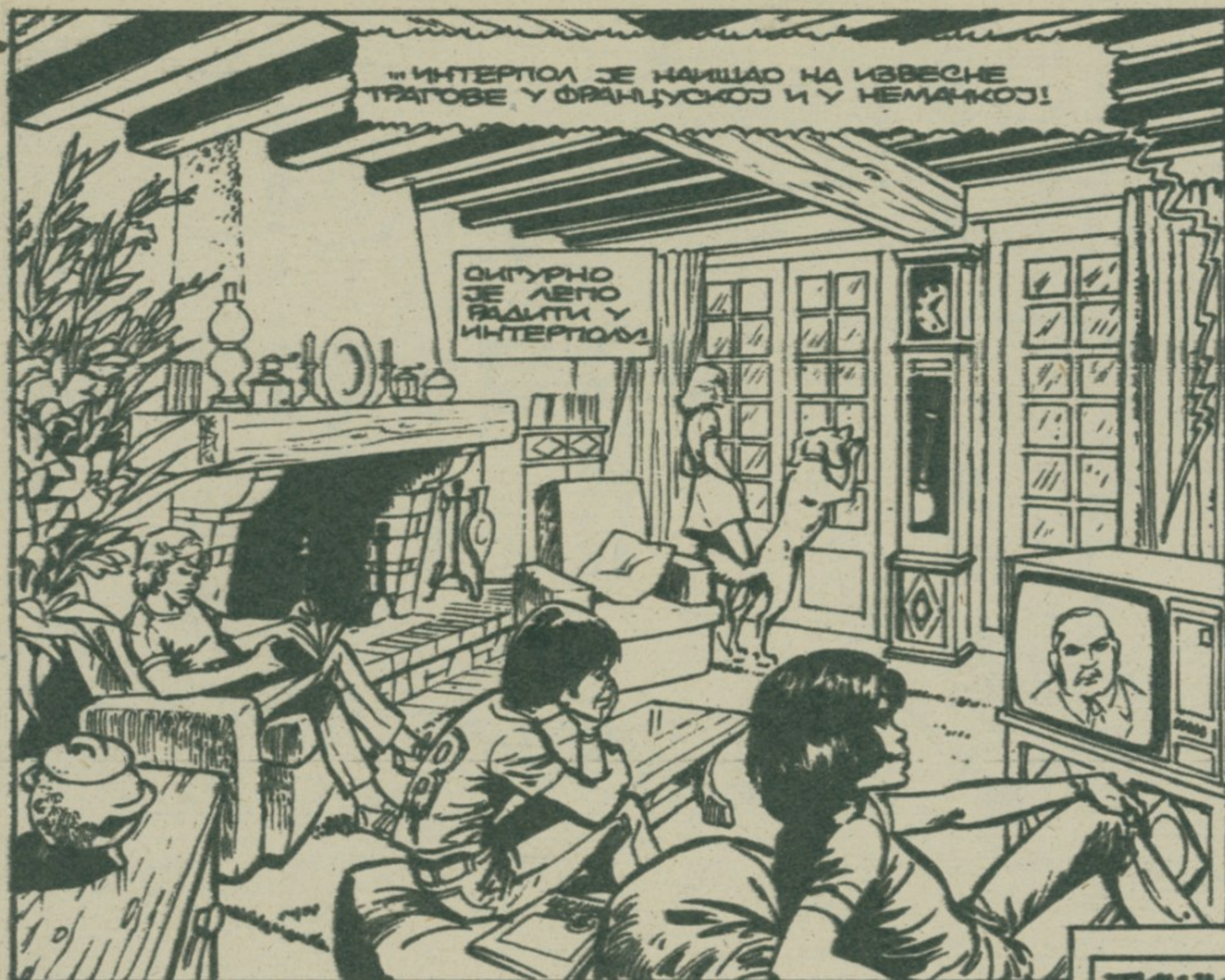
... ОД КОЈИХ
ЈЕ НАЈПОЗНАТИЈА
СУЊЕ ИНКА,
РЕЛИГИОЗНИ СИМБОЛ УРАЂЕН
ОД ЗЛАТА И ДРАГОГ КАМЕЊА,
ТОЛИКО ПОЗНАТОГ ДА ГА ЈЕ
НЕМОГУЋЕ ПРОДАТИ У БОЛИ-
ВИЈИ...

УЗ ПОМОЋ ЧЕКРКА, УСПЕЛИ
СУ ДА ОДНЕСУ И
ГЛОМАЗНЕ
СТВАРИ...

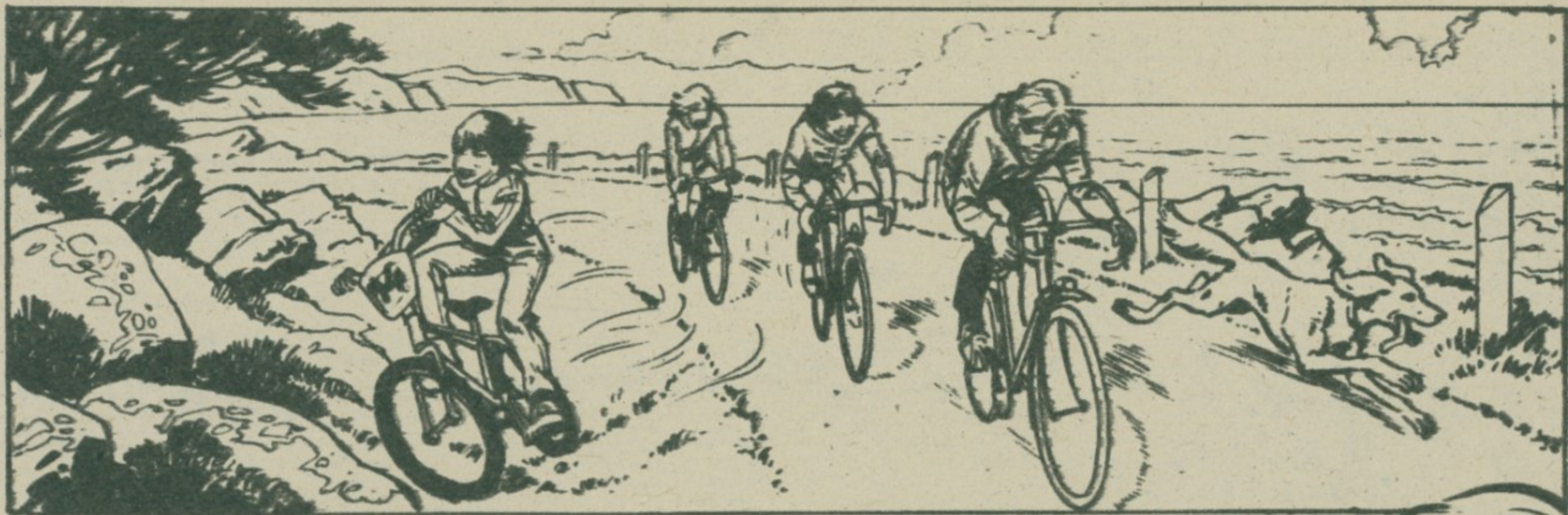

ПРЕМА ТОМЕ, НАЈВЕРОВАТНИ-
ЈЕ ЈЕ ДА СЕ РАДИ О МЕЂУНА-
РОДНОМ КРИМИНАЛУ, А УКРА-
ДЕНЕ СТВАРИ НАЛАЗЕ ТРЖИШ-
ТЕ У ЕВРОПИ!

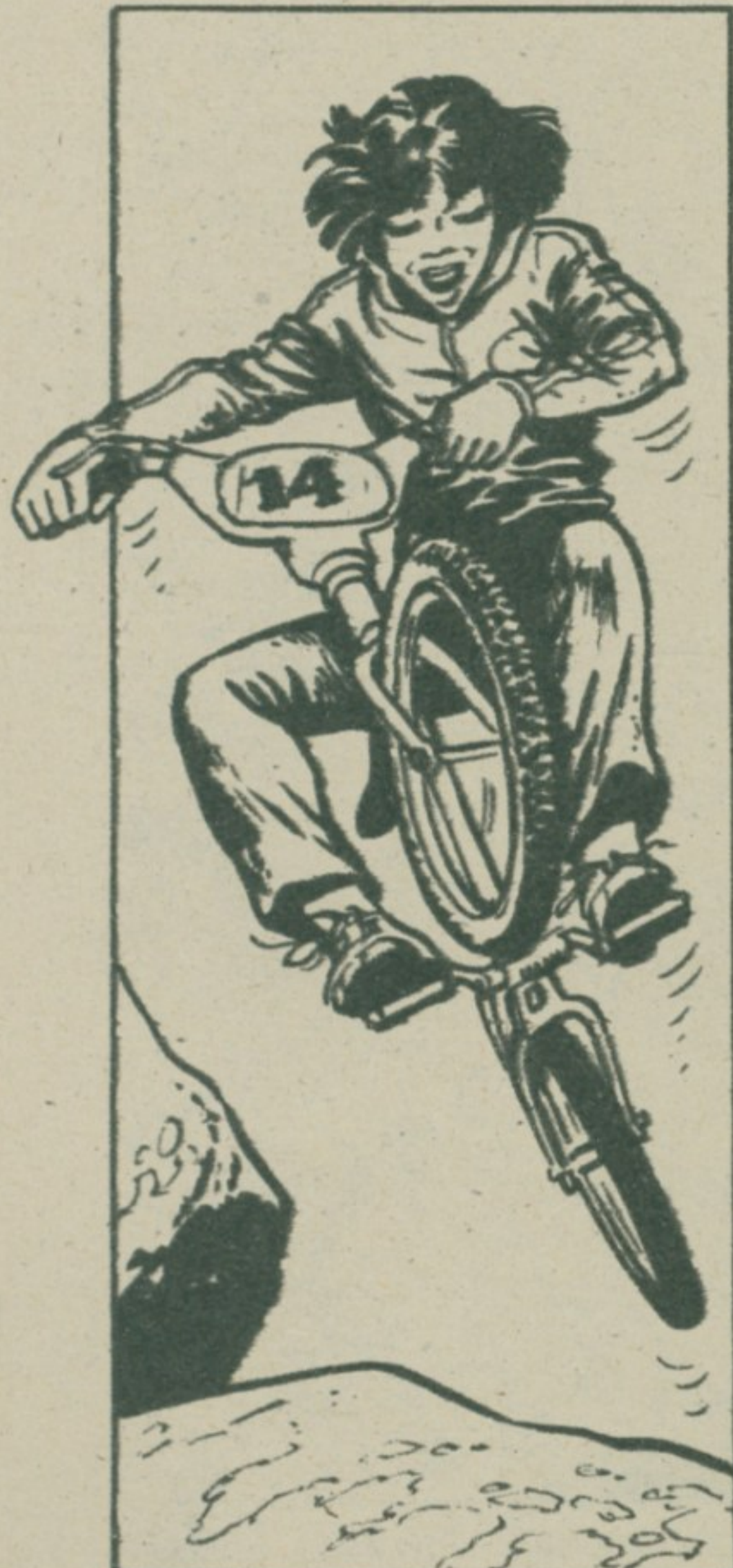

И
ОВОГ
ЛЕТА
БЕСЕЛА
ПЕТОР
КА
СЕ
НАШЛА
НА
ОКУПУ
ЗА
ВРЕМЕ
ЛЕТ-
ЊЕГ
РАС-
ПУСТА...

...И КОРИСТИ СВАКУ
ПРИЛИКУ ЗА ВОЖЊУ
БИЦИКЛОМ...

ДОБАР ДАН,
ГОСПОДИНЕ
БАСТИЈАН!

ЕЈ! ЗАРАВО,
КЛОД! ДО-
ЋИ ДА МИ
ПОМОГ-
НЕШ!

СТАРИНАРНИЦА

ВИДИМО
СЕ СУТРА,
ГОС'
ЛЕЗАН!

КАКО ТОЗ
НЕ ОЧЕКУЈЕМ
НИШТА ВИШЕ!

МОЖДА, АЛИ ЈА
ИМАМ ВЕЛИКИ
САДУК ЗА ВАС...

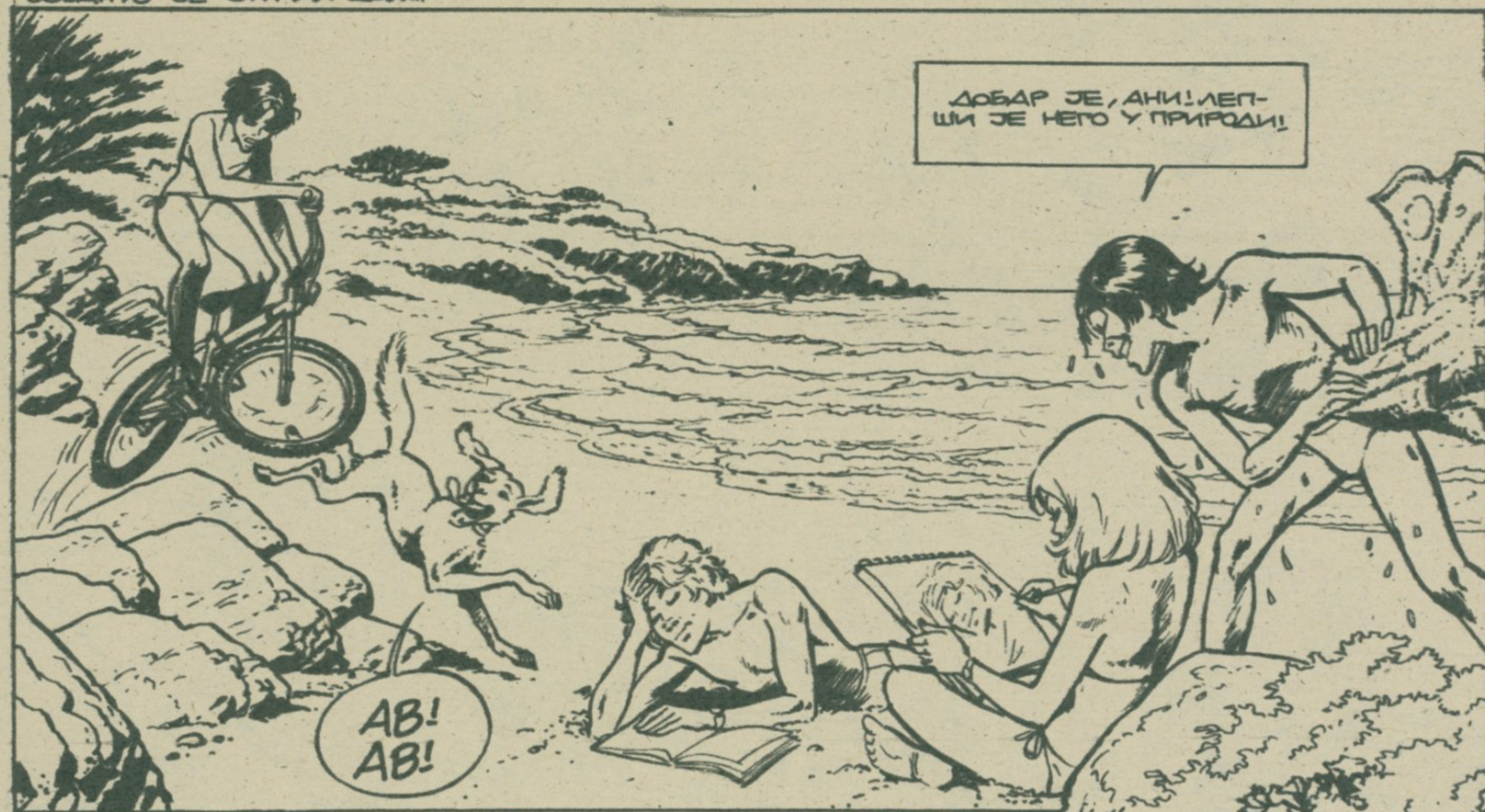
...И ТО ЧАК ИЗ
БОЛВИЈЕ!

ИЗ
БОЛ-
ВИЈЕ?

ТО ЈЕ СИГУРНО
ГЛЕЧ ИЗ МУЗЕЈА
У ЛА ПАЗУ! ХА! ХА!

ХА! ХА!
ДО ВИЂЕЊ
НА,
БАСТИЈАНЕ!

СУТРАДАН ПОСЛЕПОДНЕ СУ СЕ УПУТИЛИ У СТАРИНАРНИЦУ...

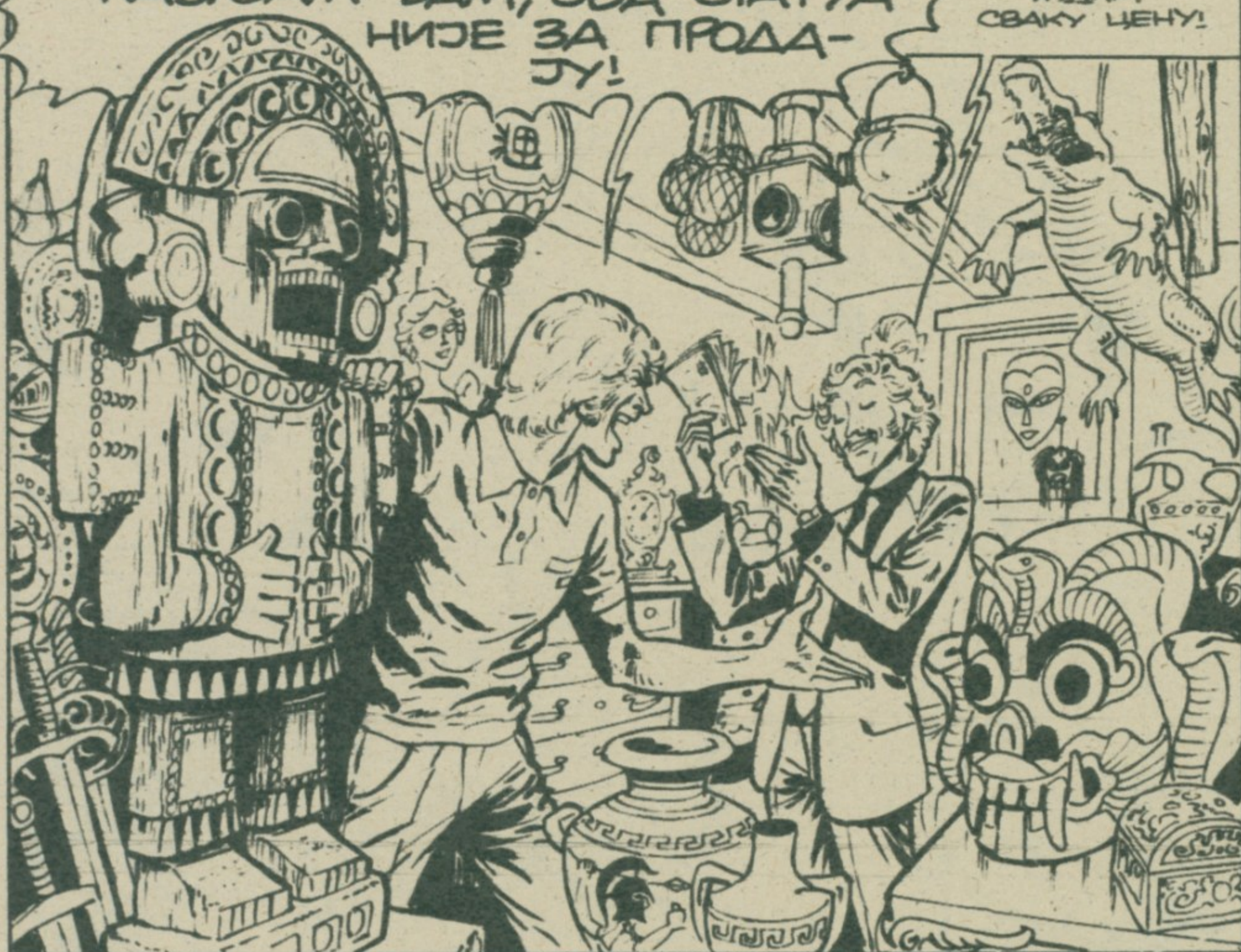
"НЕ СЛУТЕТИ ДА ЋЕ ИМ СТАТУА ДОНЕТИ ФАНТАСТИЧНУ АВАНТУРУ!"

НЕ И НЕ, ГОСПОДИНЕ! ПО-
НАВЉАМ ВАМ, ОВА СТАТУА
НИЈЕ ЗА ПРОДА-
ЈУ!

АЛИ,
ГОСПОДИНЕ,
СПРЕМАН САМ
ДА ВАМ ПО-
НУДИМ
СВАКУ ЦЕНУ!

А ЈА ВАМ КАЖЕМ ДА НЕ-
РУ ДА ЈЕ ПРОДАМ!

ОВАКО СЕ НИ-
КАД НЕФЕТЕ ОБОГА-
ТИТИ, ГОСПОДИНЕ!

ТО МИ И НИЈЕ ЖЕ-
ЛА! АЛИ НЕРУ ДА
ПОСЛУЖЕМ СА СВА-
КАКВИМ ЛУДИМА!

ЗНАЈТЕ
ДА ЈА
НЕ ОД-
СТАЈЕМ
ТАКО ЛАКО!

НЕВЕРО-
ВАТНО!

СМИРИТЕ СЕ, НИЈЕ
ТАКО СТРАШНО!

АЛИ, ШТО СТЕ ОДБИ-
ЛИ ДА ПРОДАТЕ СТА-
ТУУ?

АНТИКВАРЕВА
НЕРВОЗА НИЈЕ ПРО-
МАКЛА КЛОДИНОМ
ОКУ...

ПА... ОВАЈ...
ЗАТО... ЗНАШ...

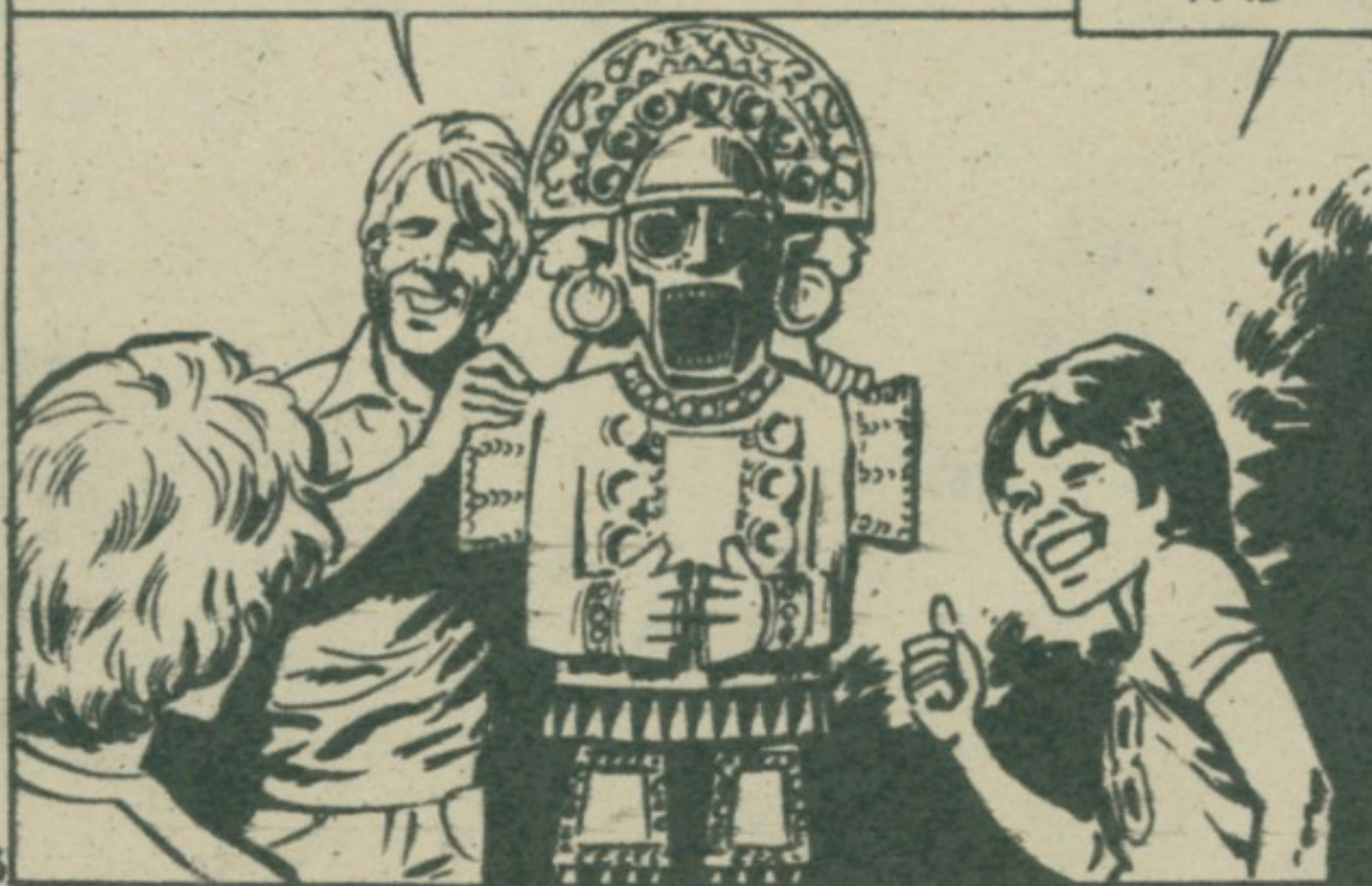

...ЗАТО ШТО НЕ ЗНАМ ОДАК-
ЛЕ ДОЛАЗИ НИ КОЈА ЈЕ
ЊЕНА ВРЕДНОСТ! ПРЕТ-
ПОСТАВЉАМ ДА
ЈЕ МОЈ ОРТАК,
АЛАН, КУПИО У
БОЛИВИЈИ! ЧЕ-
КАМ ГА ДА СЕ
ВРАТИ!

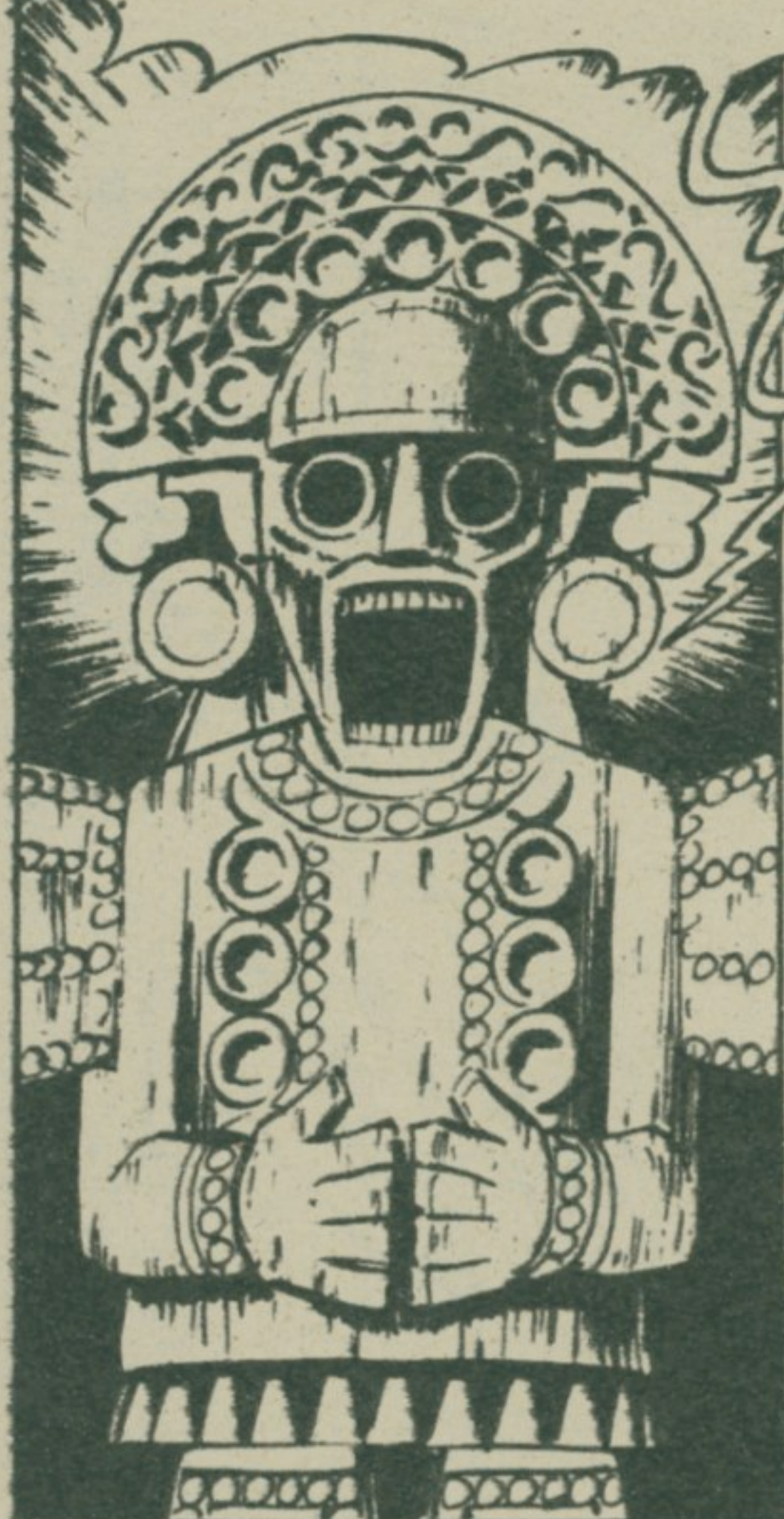

РЕКАО БИХ ДА СТЕ ДОШЛИ
ДА ЧУЈЕТЕ СТАТУУ КАКО
ГОВОРИ! ПРИБЛИЖИТЕ СЕ!

НАДАМ
СЕ
ДА РЕ-
МО ЈЕ
РАЗУМЕ-
ТИ!

ЧУВАЈТЕ СЕ ПРОКЛЕТСТВА АКО СТЕ НЕПОШТЕНИ!!!

АУУУУ!

ШТА
КАЖЕТЕ
НА
ОВО?

ИЗВАНРЕДНО!
АЛИ КАКО ЗВУК
МОЖЕ БИТИ ТАКО
ЈАК?

МОГУ ЛИ ДА
ЈЕ НАЦРТАМ?

СТАТУА ЈЕ ШУТИЛА, А МАСКА ПОЈАЧАВА
ЗВУК КАО МЕГАФОН! НЕМА НИЧЕГ
МАГИЧНОГ!

МАГИЧНОГ
НЕ, АЛИ СВА-
КАО СПЕК-
ТАКУЛАР-
НОГ!

ПРОБА-
ДУ!

УХУХУ! МОЈА ДРАГА КЛЕМЕНТИНО!

ИЗВИНИ-
ТЕ! МОЈ
ПАС СЕ
УГЛАШИО
БОЖАНСТ-
ВА ИНКА!

ЗАР СЕ ЈОШ НИСИ
НАВИКАО НА МИКО-
ВЕ ЗАВРЗАМЕ, ЈАД-
НИКО!

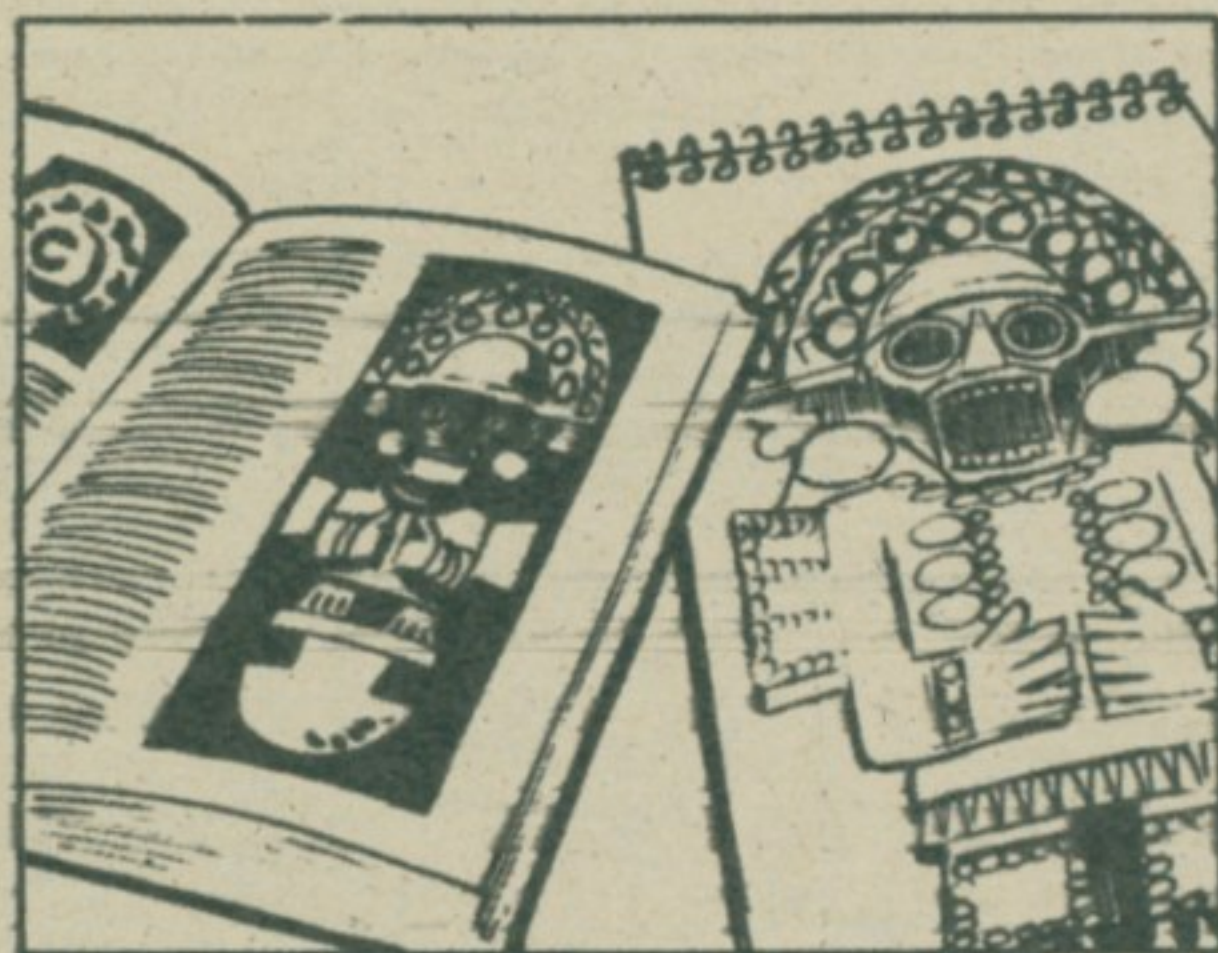

МОРАЈУ ДА ВАС
РАЗОЧАРАМ - СТАТУА
НИЈЕ АЦТЕЧКА ВЕГ
ИЗ ПЕРИОДА
ИНКА! И НИЈЕ
ЗА ПРОДАЈУ!

ИАКО
ИЗНЕНАЂЕНИ
АНИ, ФРАН-
СОА И МИК
НИСУ ПОСУМ-
ЊАЛИ У
КЛОДИН
ЊУХ ЗА
АВАНТУРУ,
ПА СУ
СТОГА
ОДЛУЧИЛИ
ДА САЗНА-
ЈУ НЕШТО
ВИШЕ
О СТАТУИ,
КАО И О
БАСТИЈА-
НУ
ЛЕЗАНУ...

ГДЕ ЈЕ

БИЉНА
БОЈА
ЗА
БУДУЋНОСТ

ЉУБИЧАСТИ

КУПУС ?

Лоше навике, лоша исхрана и још гори ваздух не морају обавезно да нам светлу будућност учине мрачном. Довољно је да је направе – љубичастом

Овакви какви смо, још смо сјајни у поређењу с тим какви ћемо бити. А бићемо здепасти, помало четвртасти, без израженог струка, огољених темена. Долази време човека-паука. Не оног из популарних стрипова већ онаквог каквог ствара модерно доба, човека са лошим навикама, лошом исхраном, лошим ваздухом. Тако предвиђају футуристи и сви они који се баве проучавањем нашег тела, психе, физиологије...

Али, да ли је баш све тако црно како изгледа, да ли ће нам стварно обим струка бити исти као и рамена? Може бити, али не мора, како би рекао народ. То јест, било би тако да нема науке. А она је, поред осталог, открила да ће, ето, упарложеном људском роду од велике помоћи бити – антоцијан. То је, каже др наука Иво Ђиновић, сарадник Института за повртарство „Паломе“ у Смедеревској Паланци, састојак који спречава артериосклерозу и побољшава циркулацију у периферним крвним судовима, спас за оне који не воле или нису у прилици да се довољно крећу. Има га свуда око нас, у разноврсном воћу и поврћу под условом да је – љубичасто.

Пошто је антоцијан тако важан и благотворан, није далеко дан када ћемо на пијаци тражити искључиво љубичасте крушке (таквих већ има), јабуке или банане, којих, такође љубичастих, каже Иво Ђиновић, има. А и блитва више неће бити зелена: по белосветским пољима увелико расте хибрид направљен укрштањем цвекле и блитве са лишћем црвене боје. Још само мало па ће бити љубичасто. А док се семе овог хибрида не нађе и код нас, треба се снаћи: уместо блитве, кувајте лишће цвекле. Хемијски састав је врло сличан.

Оно на шта више не мора да се чека јесте љубичасти купус, па шпаргла, артичока. Има, кажу, и карфиола. Међутим, оно што нама, Југословенима, недостаје није поврће модерне боје већ поврће уопште. Од преко 1000 врста колико се у свету гаји ми користимо једва тридесетак, за разлику од Француза, рецимо, који на сто умеју да изнесу готово стотину. Па и о ономе које једемо не знамо много, или, чак гајимо заблуде. Да их разбијемо и сазнамо нешто више помогао нам је др Иво Ђиновић, селекционар грашка, дакле, човек који упркос модерном љубичастом више воли зелено. ■

Патисон је врста тиквица, пљоснатих као колачићи. Може да се гаји и у већој саксији. Бере се кад плод нарасте највише до 10 см пречника а једе се си- ров, припремљен као краставац, или похован. Ставља се и у

туршију: кисели се, а бољег је укуса од краставаца. Осим за је- ло, ова биљка служи и као укр- рас: плод може да стоји и годи- ну дана а да не иструли и још да се, на крају, иструже и од њега направи пита.

ЗАБАВНИКОВ РЕЦЕПТ!

Др Иво Ђиновић, специјалиста за грашак а обожаваца кукуруза, одао нам је малу тајну: шећерац је најбоље кувати само 15 минута. На 5 литара воде треба додати кашику шећера и кашику соли: тада кувани кукуруз има најбољи укус. Проверили смо, у праву је.

Артичока је биљка од које се најчешће користи цваст: задебљали листићи се обаре у води, пропрже на путеру, зачине и је- ду. Мада је, по некима, укуснија зелена, у моди је, разуме се – љубичаста.

Текст: О. Вукадиновић
Снимио: Др И. Ђиновић

Дајкон је јапанска летња рот- ква, налик на шаргарепу а на- расте до величине пивске боце. Ову врсту роткве изузетно цене макробактеријари и зато је незаоб- биласна у њиховој исхрани. Дај- кон садржи доста антимикроб- них супстанци, потпомаже изба- цивање вишка течности из орга- низма, побољшава опште ста- ње, нарочито при прехладама, кијавицама, бронхитисима. На- ше роткве углавном су љубе, али и здравије од јапанских. Дајкон који расте у сушним пределима ствара твари које му помажу да преживи и које су из- ванредно здраве па је, према томе, много бољи од оног који се залива.

НАЈВЕЋА КЊИГА ЗА ДЕЦУ!

Генерације
млађих
и старијих
с носталгијом
и дивљењем
се сећају

ПОЛЕТАРЦА, нашег
најбољег и најмодернијег часописа за децу.

ПОЛЕТАРАЦ у издању РАДА - велика књига
за децу свих узраста - у 4 тома, препуна прича, песама,
занимљивости из разних области, уметничких слика и цртежа.

На преко 800 страна, на квалитетној хартији - антологија готово свих
познатих српских и југословенских писаца за децу.

ПОЛЕТАРАЦ - јединствена и трајна читанка за учење, васпитање
и разоноду преко целе године, украшена радовима најбољих сликара
и илустратора за децу.

ПОЛЕТАРАЦ је истовремено лектира, поучник и забавник, јер окупља многе славне
и мудре књиге и писце разних времена, бајке и знања наших и других народа.

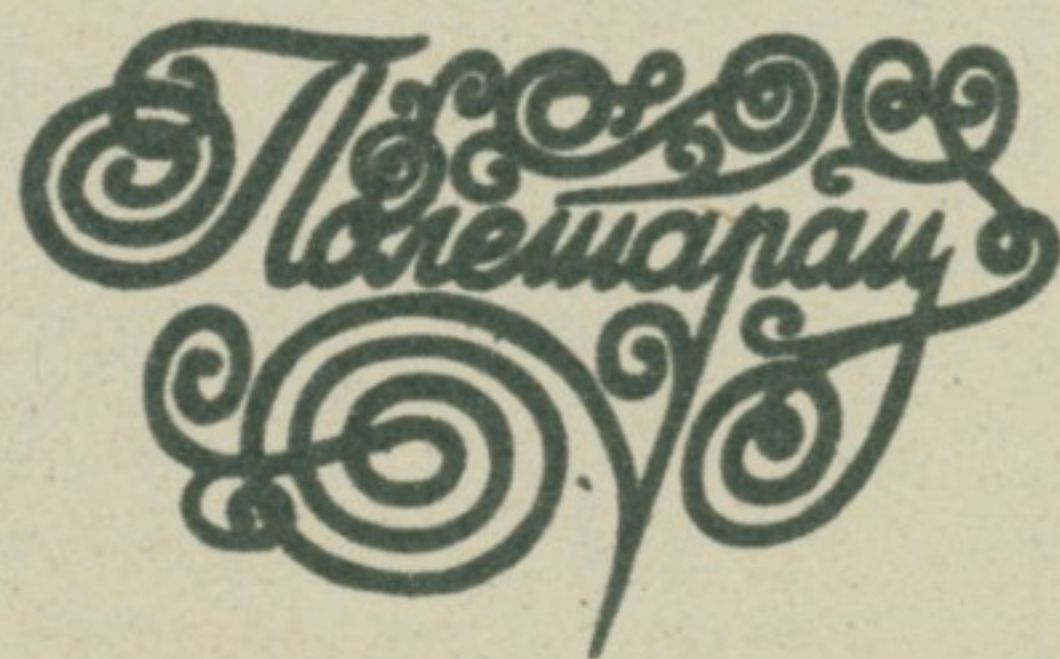
Календар и приручник за сваку породицу, школу, обданиште и родитеље.

ПОЛЕТАРАЦ - књига са највећим
словима - ћирилицом и латиницом!

И штампано у 4 боје, формата 26 x 37 цм,
у тврдом повезу са заштитном кутијом,
с насловним странама Душана Петричића.

Цена комплета 96.000.-

За готово 76.800.-

НАЈЛЕПШИ
ПОКЛОН ЗА
ВАШУ ДЕЦУ!

Душана Радовића

(у 4 књиге)

ПРОЛЕЋЕ,
ЛЕТО,
ЈЕСЕН,
ЗИМА

рад

РАД - ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 Београд, М. Пијале 12. Тел.: 404-765 и 422-517

НАРУЧБЕНИЦА - ПЗ

Овим испозиво наручујем:

ПОЛЕТАРАЦ (у 4 књиге), по цени од 96.000.-

ЗА ГОТОВО - Вредност наручених књига уплатићу ПОУЗЕЋЕМ (по пријему од поште) **С ПОПУСТОМ од 20%, или**

НА ОТПЛАТУ - Вредност наручених књига уз годишњу камату од 34%, отплатићу у редовних месеч. рата, по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару код пријема. Књиге се могу отплатити **НАЈВИШЕ У 8 РАТА**, а **НАЈМАЊА рата је 12.000.- дин.** Купци на отплату оверавају наручбеницу у организацији где раде, а пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије. У случају спора надлежан је Пети општински суд у Београду.

(Презиме и име)

(Име оца)

(Датум и место рођења)

(Занимање)

(Број личне карте и место издав.)

(Број поште, место и адреса стана)

(Радна орг. и место где је купац запослен)

(Датум)

М.П.

(Овера о запосл. и
потпис овл. лица)

(Потпис купца)

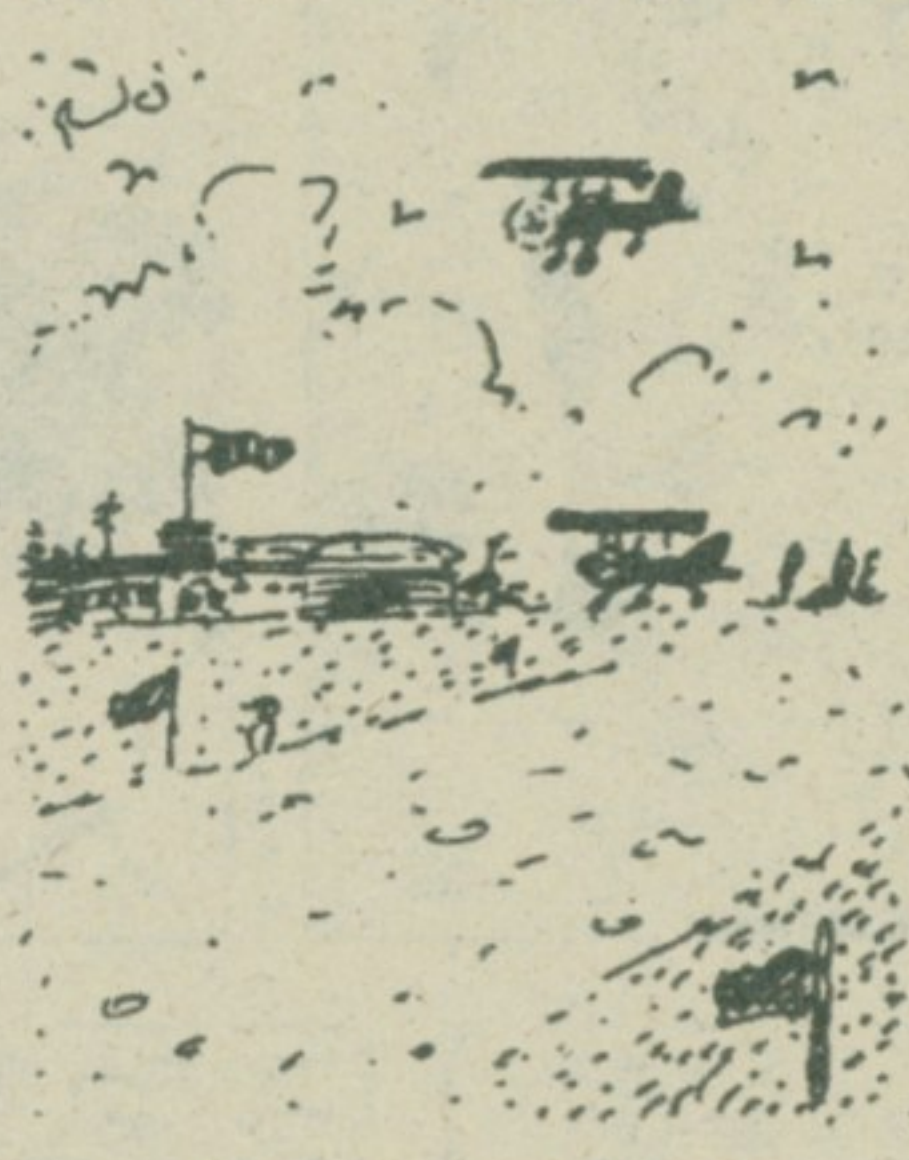
Први путнички аеродром

Само четири године после увођења прве путничке ваздушне линије у Европи авио-компанија Franko-Roumanie, доставља понуду влади Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца за увођење поштанско-путничког ваздушног саобраћаја на линији Париз – Београд – Букурешт.

Влада је прихватила ову понуду и следеће, 1923. године, потписан је споразум. На почетку се јавио проблем где наћи најпогоднији терен за слетање и узлетање авиона. Како у близини Београда није могло да се нађе ништа погодније, компанија се обратила градским оцима Панчева да уступе парче пашњака поред Јабучковачког пута где је земља тврда и добра за слетање и узлетање аероплана. Панчевци су дали дозволу, али под условом: „... да пашњак и даље остане за пашење марве, која би за кратко време док се аероплан спушта или диже, одговарајућим знаком на време била укло-

њена... јер је то исто тако у Прагу и другим местима”.

Први авион слетео је на панчевачки аеродром 25. марта 1923. Летео је на релацији: Париз – Стразбур – Праг

– Беч – Будимпешта – Панчево – Букурешт. Путници за Београд настављали су пут фијакером до панчевачког пристаништа а даље бродом.

Иста француско-румунска компанија остварила је и један светски рекорд када је 9. септембра 1923. године отворила прву ноћну линију на свету која је повезивала Панчево са Букурештом.

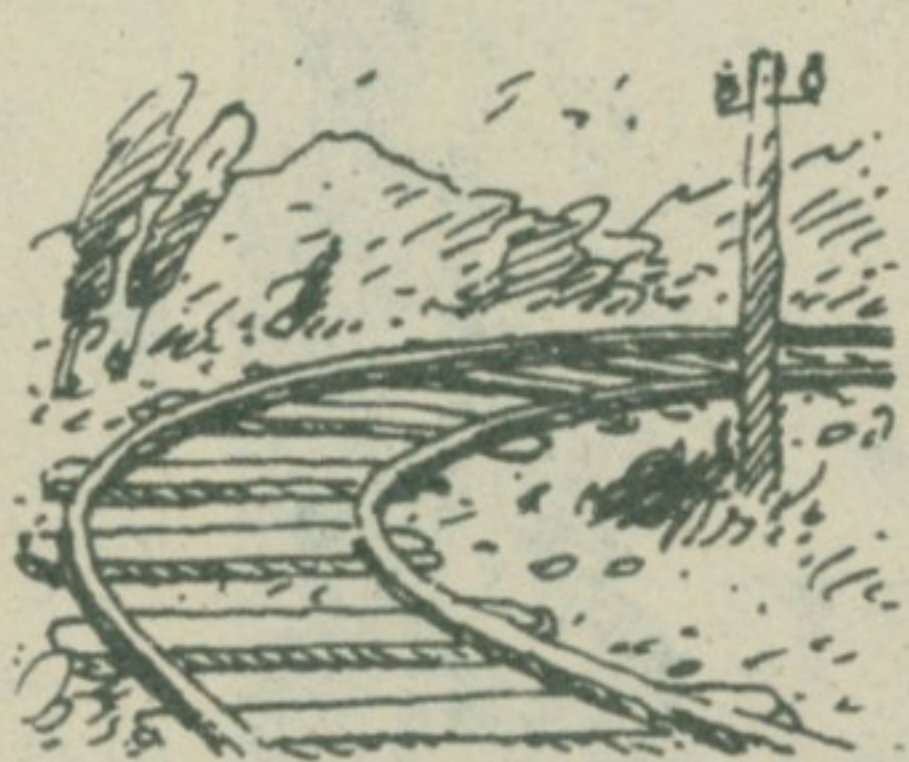
Панчевачки аеродром имао је авионе све до 1927. када је у Београду, на Бежанијској коси, изграђен нови модеран аеродром.

Прва железничка пруга

Прва железничка пруга која је пролазила кроз нашу земљу била је део магистралног железничког пута Беч – Трст.

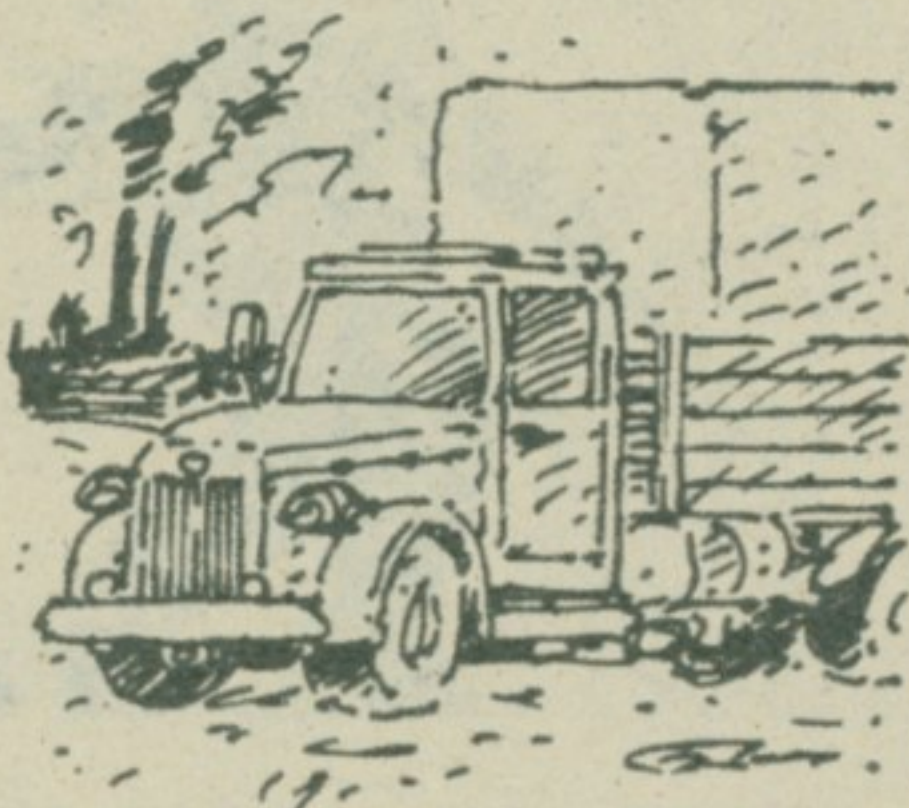
Први воз ушао је у нашу прву железничку станицу Марибор у пролеће 1864. године.

У Љубљани 1863. почиње са радом и прва железничка радионица, коју ће компанија „Јужне железнице“ нешто касније преместити у мари-

борско предграђе Студенци. Радионица је запошљавала преко хиљаду радника и била је највећи индустријски погон код нас. Данас је то Фабрика вагона „Борис Кидрич”.

Прве праве наше пруге изграђене су 1860. године (Коториба – Чаковец – Прагеско) и 1862. (Зидани Мост – Сисак).

Прво возило

Прво возило произведено у нашој земљи је камион од 5 тона марке „пионир“ произведен 1948. у Товарни аутомобила Марибор.

Фабрика ТАМ налази се у месту Тезно крај Марибора. Прве године произведена су 472 камиона, а већ следеће 826.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

ВИДЕО БАРОМЕТАР

1. „Red Heat” – „Усијање” (1988)

Филм Волтера Хила један је од највећих биоскопских хитова овог лета. Сама по себи, радња не доноси ништа ново – два полицајца у акцији против међународне мреже кријумчара дроге. Међутим, све добија нову димензију ако се зна да је један од полицајаца официр совјетске народне милиције! Поред тога, занимљиво је споменути да су неки делови филма снимани у Москви. Главне улоге тумаче Арнолд Шварценегер и Џејмс Белуши.

2. „Colors” – „Боје” (1988)

Амерички глумац, редитељ и сценариста Денис Хопер (режирао филмове „Голи у седлу”, „Последњи филм” и „Ниоткуда” а глумио у „Апокалипси данас”, „Хладнокрвном затворенику”, „Бунтовнику без разлога”, „Пријатељу из Америке” и многим другим) снимио је врло сложен и занимљив филм „Боје” о уличним бандама. Чим се појавио, филм је изазвао буре негодовања у јавности, али и велике сукобе између припадника полиције и младића у САД. У главним улогама појављују се Роберт Дизал и Шон Пен.

3. „Shoot to kill” – „Пуцај да би убио” (1988)

Још један овогодишњи велики биоскопски хит дело је Роџера Спотисвуда („Бекство падобраном” и „Последњи невини човек”), доскора познатог, пре свега, по томе што је био сјајан монтажер. Прича је следећа: агент FBI-а креће у потрагу за вештруким убицом који га одводи у непроходне планинске пределе на граници према Канади. Ту му се придружује један од тамошњих људи чију је девојку убица киднаповао. Главне улоге тумаче Сидни Поатје, Том Беринџер, Кирстин Ели и Кленси Браун.

4. „Point blank” – „Поинт бланк” (1967)

Уз „Ослобођење” и „Мач краља Артура” ово је, свакако, најбољи филм Џона Бурмена, мада никако не смеју да се забораве „Смарагдна шума”, „Пакао на Пацифику”, „Нада и слава” и још нека дела. Главни јунак је негативац, човек кога су приликом пљачке издали жена и најбољи пријатељ. Мислећи да је смртно рањен, оставили су га да умре, али он је преживео и кренуо да им се освети. Главне улоге у овом филму тумаче Ли Марвин и Енџи Дикинсон.

5. „Cat's eye” – „Мачије око” (1984)

Ово је нешто старији филм Луиса Тига (кога се иначе сећамо по „Дами у црвеном”, „Дијаманту са Нила” и „Куцу”) снимљен је према причама чувеног хорор мајстора Стивена Кинга. Филм се састоји из три приче, заправо три потпуно независна догађаја али у сваком од њих једна од главних личности је мачка. Од многих глумаца који се појављују најпознатији су Џејмс Вудс, Кенет Мекмилан и Џејмс Нотон.

В. Радосављевић

ХИ-МЕН И ГОСПОДАРИ СВЕМИРА

У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ
ВЕРОНА ЈЕ ПРИТЕКЛА
МАРТИНУ У ПОМОЋ...

ВОЂА РОБОВА ЈЕ
ЗАНЕМЕО...

ВАША НЕЖНА ОСЕ-
ЋАЊА БИГЕ КРАТ-
КОГ БЕКА КАО И
ВАША ПОБУ-
НА!

АКО ПОДУПРЕМ
БЕДЕМ МОГАО
БИХ
ЗАУСТАВИТИ
ХОРДУ...

АЈТИ, ТО ХОР-
ДАКУ НЕЋЕ
БИТИ ПРЕП-
РЕКА!
ОХ!
ВЕРОНА!

ТВОЈА ЛЕДЕНА
ПУШКА ЈЕ ИГРАЧКА
ЗА МОЈ ФОТОНСКИ
ТОП КАО ШТО СУ
И УСТАНИЦИ
ЗА ХОРДУ!

МОРАМ ГА СПРЕЧИТИ!
ВЕРОНА ЈЕ САД
БЕСПОМОЋНА!

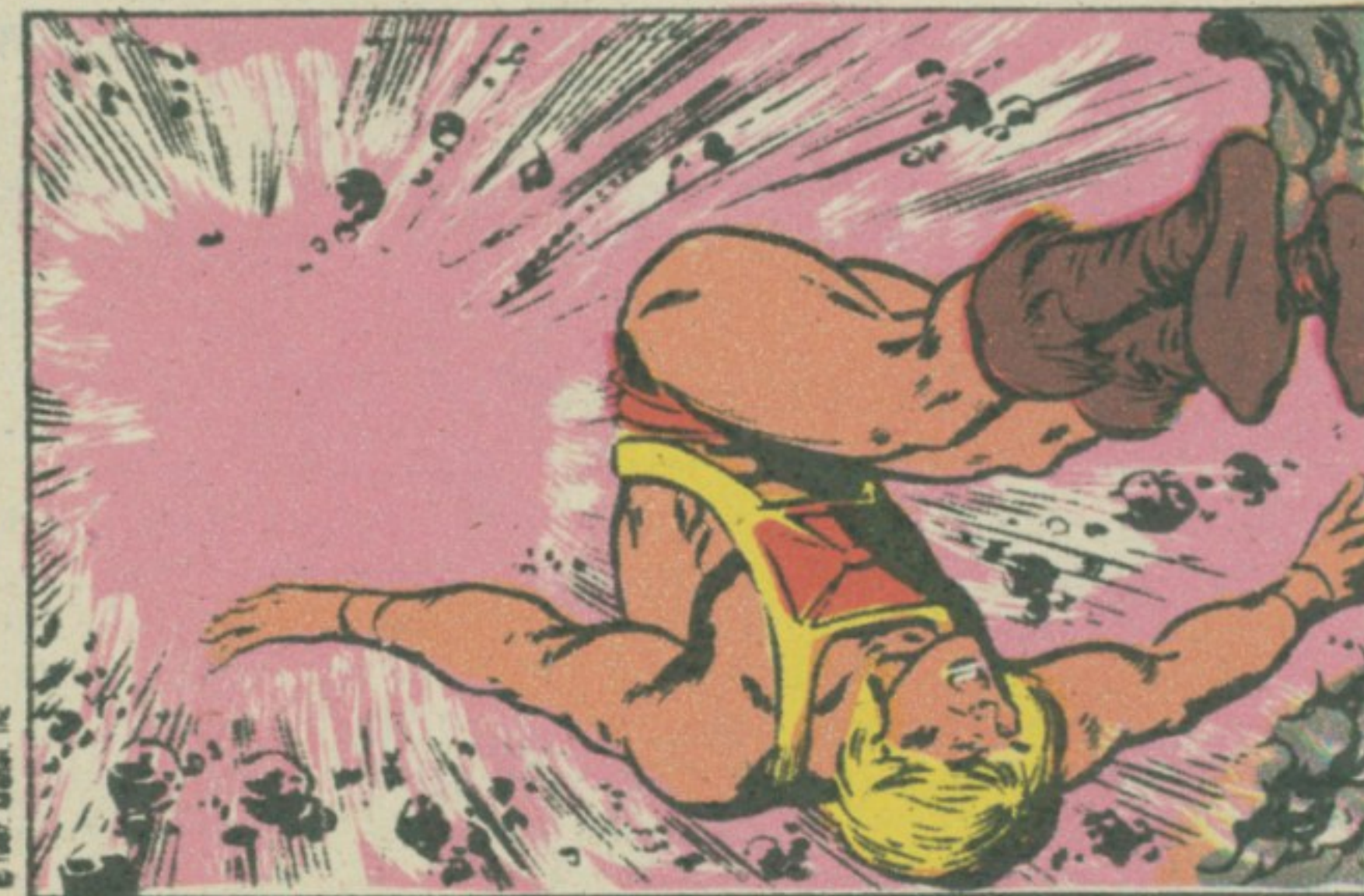
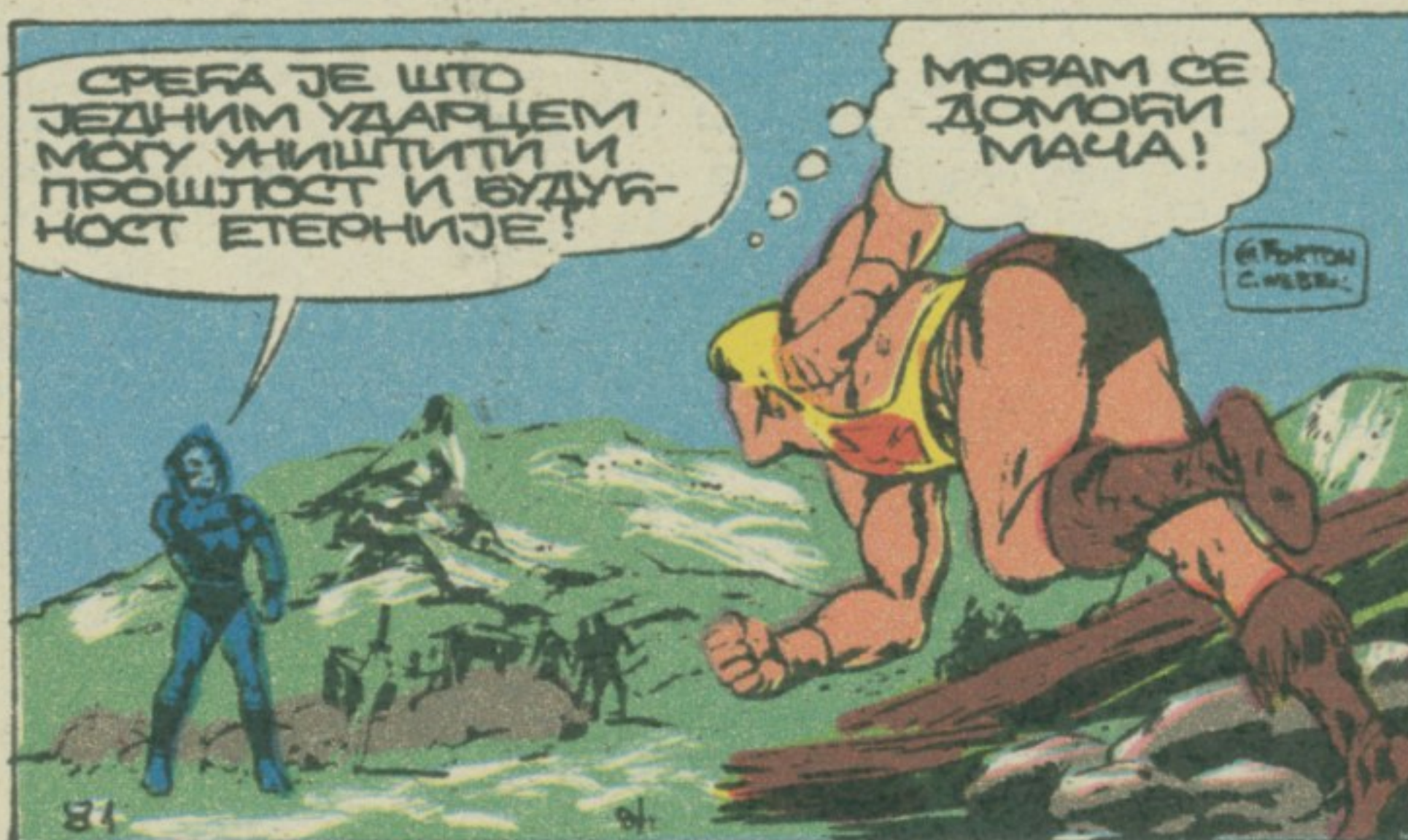

ХИ-МЕН! КО ТЕ ЈЕ
ПОЗВАО НА ОВУ
ЗАБАВУ?

СПЕРА ЈЕ ШТО
ЈЕДНИМ УДАРЦЕМ
МОГУ УНИШТИТИ И
ПРОШЛОСТ И БУДУ-
НОСТ ЕТЕРНИЈЕ!

МОРАМ СЕ
ДОМОЋИ
МАЧА!

ПОШТО НИЈЕ МОГАО ДА УНИШТИ ХИ-МЕНА, ХОР-ДАК ЈЕ ОДЛЕТЕО ПО ПО-ЈАЧАЊЕ...

НЕ ВРЕДИ ВАМ ДА БЕЖИТЕ, УСТАНИЦИ! СМРТ ЋЕ ВАС СИГУРНО САСЕКАТИ!

НЕ МОЖЕМО ПРОТИВ КРСТАРИЦЕ!

НЕМАМО МНОГО ИЗБОРА!

ЧЕКАЈТЕ! ПРВО МОРАМО СРЕДИТИ ОВУ ХОРДУ!

НА БАРИКАДАМА...

ОГЛАСИ ПОВЛАЧЕЊЕ!

АКО ХОРДАК ОДЛАЗИ, И ЈА БУ! ХИ-МЕНА ЋЕМО ДОЧЕКАТИ НА НАШЕМ ТЕРЕЊУ!

ДА ИХ ПУСТИМО ДА ОДУ?

НЕЋЕМО! ИДЕМ ПО ПОМОЋ!

КАД БИХ МОГАО ДА СЕ СПРИЖАТЕЉИМ С ОНИМ БИОНОТОПСОМ!

ПОЈАКО, БЕ-ЛИКИ ДРУШКА-НЕ! НЕГУ ТИ НИШТА!

ТИ БЕШ МИ ПОМОЋИ ОСУЈЕТИ БЕШ ХОРДАКОВ ПЛАН!

КАД ЈЕ ХИ-МЕН УСПЕО ДА УМИРИ ДИВЉЕГ БИОНОТОПСА...

КО СИ ТИ, СТРАНЧЕ? ПУТНИК КАО АДАМ?

ТАКО НЕКАКО! НАМЕРА МИ ЈЕ ДА ПОТУЧЕМ ХОРДАКА!

ОДЛИЧНО! ЈОШ ЈЕДАН ХЕРОЈ! МАРТИН, АДАМ И ОВАЈ!

ЗА ТО ВРЕМЕ У ЛОГОРУ ХОРДЕ...

ДОНЕСИ ВРЕМЕ-ПРОЈЕКТОР! НЕГУ ДА СЕ ОШТЕТИ КАД БУДЕМ УНИШТАВАО ХИ-МЕНА!

ПРЕДВОЂЕНИ ХИ-МЕНОМ, РОБОВИ СУ КРЕНУЛИ У ОДЛУЧНУ БОРБУ ЗА СЛОБОДУ...

ЗА ЧАСТ ГРЕЈСКАЈА!

У ХОРДИНОЈ КРСТАРИЦИ...

УНИШТИ НЕШТО! МАШИНА МИ ЈЕ УКРЦАНА, А ЗАСУТИ СМО БАТРОМ!

СМИРИ СЕ, МОСКИТОРЕ! РОБОВИ НАМ НЕ МОГУ НИШТА СА ОНИМ СВОЈИМ ОРУЖЈЕМ!

МИ ИМАМО НАШ ЈОНСКИ АКЦИЈЕ-РАТОР!

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: ХИ-МЕН У ХОРДИНОЈ КРСТАРИЦИ...

ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ
 ХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТХИТ

КАРИЈЕРЕ:

ПРЕДВОДНИК

Џими Хендрикс

ГИТАРОМ

Двадесет и седмог новембра 1942. године у граду Сиетлу рођен је Johnny Allen Hendrix (Џони Ален Хендрикс). Његов отац, саксофониста и страствени колекционар блуз и ритам и блуз плоча, по повратку из другог светског рата дао му је ново име које ће од тада пратити његову фотографију у личним документима и, касније, енциклопедијама рок музике: James Marshall (Џејмс Маршал). За публику и пријатеље био је и остао Џими, најбољи, најоригиналнији, најутицајнији, и свакако, најзначајнији гитариста отако је овај инструмент укључен у струју.

Дакле, Џими је одрастао у породици средње класе, а осим оца музиком се бавила и његова тетка која је свирала оргуље у локалној баптистичкој цркви. Легенда каже да су му родитељи купили прву гитару када су га затекли како, лежећи на кревету, тамбура по метли и пева омиље-

ну песму. Са дванаест година већ је догурао до електричне гитаре, почео да се усавршава и стиче искуство променивши за кратко време пола туцета локалних група, најпре у родном Сиетлу, а затим у Ванкуверу.

Са седамнаест година, 1959, напушта средњу школу и пријављује се у војску. Демобилисан је после повреде коју је доживео скачући из авиона (с падобраном, наравно). Тада је кренуо на југ САД и почео да пече занат са правим ајкулама, свирао је у пратећим групама Литл Ричарда, Вилсона Пикета, Сема Кука и других. Овај период је врло значајан за његов каснији рад, јер, без обзира на оригиналност и револуционарност његове музике, већину трикова пред којима су белци широм света падали на нос (свирање иза главе и леђа, чупање жица зубима и

слично) покупио је управо ту, од старих блуз мајстора: Би Би Кинга, Малија Вотерса и других.

Но, на Хендрикову каријеру можда је, више од свих набројаних, утицао један белац од кога то никако није могло да се очекује – Боб Дилан. Џими је, на име већ тада маштао о соло каријери, али се истовремено задовољавао споредном улогом јер је био свестан својих скромних певачких могућности. Очи му је отворио Дилан, наравно сасвим посредно, када га је Џими први пут чуо схватио је да певачки квалитети и нису толико битни.

И тако је 1965. године створио прву групу Jimmy James And The Blue Flames. По оснивању, група је прве поклонице почела да стиче у клубовима Гринич Вилица, свирајући углавном блуз и ритам и блуз материјал,

али је Џими већ ту почео да убацује фидбек, фуз кутије и остале ефекте који ће касније постати његов заштитни знак.

Ипак, иронијом судбине, Хендриков пробој на светску сцену одиграо се не преко САД, него из Велике Британије. Чес Чендлер, басиста Енималса, чуо је приликом једне турнеје Џимија и брзо га убедио да би требало да се пресели на ову страну Атлантика. Он је био главни оснивач трија у ком су још били Мич Мичел – бубњеви – и Ноел Реддинг – бас. Постава је створена по узору на познати трио Cream (Клептон, Бруси, Бејкер), али је имиџ Хендрикове екипе био много пажљивије разрађен: необичне фризуре, шарена одећа и доза анархије, декаденције и необичности како у изгледу тако у понашању и музици. Групу су назвали Jimi Hendrix Experience.

КОНКУРС
ПГП РТБ
И
„ПОЛИТИКИНОГ
ЗАБАВНИКА“

СНИМИТЕ
ПРВУ
ПЛОЧУ

Преостаје још да се одреди најбољи певач и група септембра, а затим следи снимање првог сингла најбољих у току конкурса

Док жири преслушава снимке који су до прошле недеље стигли на нашу адресу, у избору за најбољег певача и групе септембра, преостало је да још, пре коначне одлуке о томе ко стиче право да сними свој први сингл у ПГП РТБ, дамо тачан одговор на питање из „Забавника“ бр. 1912: ШТО ТЕ ТАТА ПУШТА САМУ?

Од свих читалаца који су тачно одговорили на постављено питање, највише среће имали су: Драгана Милановић, Славке Ђурђевић Б-3 III, Светозарево; Јелена Радивојевић, Филипа Вишњића 112, Србобран; Милан Ристић, Жртава фашизма 5, Ниш; Ирена Поповић, Васа Раичковића 39, Титоград; Андрија Бекер, Нике Максимовића 4, Сомбор; Марија Филиповић, Љубомира Николића 142, Ниш; Саша Стојаковић, Пере Дрљаче 4, Босански Нови; Ирена Марковић, Љубомира Николића 142, Ниш; Игор Бужанчић, Новосадског сајма 6, Нови Сад и Радован Дамир, Лумбарда.

Свим добитницима припада по једна ЛП-плоча продукције ПГП РТБ.

■ **Ако око наслова најбољег инструменталисте у рок музици и може да буде неког спора, сасвим је сигурно да ни једна таква расправа не може да прође без легендарног црног гитаристе Цимија Хендрикса (Jimi Hendrix). Умро је пре осамнаест година (18. септембра 1970) али до данас је, без премца, задржао титулу најинвентивнијег и најутицајнијег свирача на свету**

■ Хендрикс је тако добио прилику да до миле воље на гитари производи звуке који никоме до тада нису пали на памет. Њихови први наступи толико су добро звучали да је група имала заиста метеорски успон. Током марта 1967. године кренули су

на прву турнеју по малим, безначајним клубовима и колеџима, задимљеним пабовима и сличним местима, а само неколико месеци касније уследио је легендарни наступ на Monterey Pop Festivalu. Репертоар је у тој фази био коктел (ми бисмо рекли мешано месо) блуз стандарда, обрада поп нумера и нових песама у којима је тек Хендриксва музичка и свирачка генијалност могла у пуној мери да дође до изражаја.

Први сингл „Hey Joe” био је прилично успешан, а други „Purple Haze” (објављен је 26. августа 1967) још више. Обе песме нашле су се и на деби албуму „Are You Experienced”, који, данас гледано, не само да није застарео него показује како слични покушаји понављања такве музике углавном не успевају да приђу ни близу првој варијанти. Хендрикс је својим свирањем, које је заправо игра огромног талента, неискрпне маште, виртуозне технике и склоности ка експериментисању задивио како зналце тако и публику и већ на првим корацима стекао огроман број следбеника.

Техници Хендриксовог умећа посвећен је други део овог текста, али није наодмет напоменути да је Цими двадесетак година пре Стенлија Џордана успевао да сам са две руке и једном гитаром, без наснимавања звучи као да истовремено свирају двојица – на две жице правео је фидбек, настављајући истовремено свирање главне теме на осталим.

В. С.

(крај у следећем броју)

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

ТИ

Кад сунце поцепа небо
Месец падне у море
Неко куца на врата
Неко куца на врата

Девојка у белом

Она поставља питања
Она жели да зна

Шта је то што желиш
Колико се трудиш
И где да тражиш
Да ли си спреман
Гледам је и кажем

Ти ти ти
Ти си сада све што тражим
Ти ти ти
Зато сада
буди
моја

Кад киша прекрије небо
Сва земља је влажна
Ти си ту поред мене
Ти си поред мене

Девојка у белом

Она поставља питања
Она жели да зна

Шта је то што желиш
Колико се трудиш
И где да тражиш
Да ли си спреман
Гледам је и кажем

Ти ти ти
Ти си сада све што тражим
Ти ти ти
Зато сада буди моја
Хајде сада буди моја

Текст: Срђан Гојковић Гиле;
Изводи: „Електрични оргазам”

РЕКОРДИ

МАРКС ПОВЕО ТРКУ

Ричард Маркс је тренутно један од најпопуларнијих солиста у америчкој популарној музици. Човек који је годинама деловао из сенке и пекао занат као вокална подршка Лајонелу Ричију и другим познатим извођачима, објавио је недавно деби албум који је назвао својим именом. Плоча је врло брзо продата у платинастом тиражу, а многе песме са ње радо су се слушале овог лета широм света, па и код нас. Марксов рекорд огледа се у следећем: он је први мушкарац са чијег су деби албума скинута чак четири сингла која су ушла међу прва три на америчкој топ

листи. То му је пошло за руком најпре са „Требало је да знам боље” („Should've Known Better”) – 3 место; „Бескрајне летње ноћи” („Endless Summer Nights”) – 2; „Не значи ништа” („Don't Mean Nothing”) и „Држи се ноћи” („Hold On To The Night”) – прво место. У Великој Британији, за сада, Ричард није ни изблиза толико популаран, мада се никако не би могло рећи да је непознат. Прва два сингла стигла су тачно на средину британске листе сто најпопуларнијих, трећи до седамдесет и осмог места. Од четвртог који излази ових дана очекује се да му донесе потпун успех. Држимо му палчеве, заслужио је!

Гитару ћете СВИРАТИ ВЕЋ ЗА 4 МЕСЕЦА ако се при учењу будете служили ШАЈИНОВОМ – ОЗВУЧЕНОМ ШКОЛОМ ГИТАРЕ (Штампа ПГП РТБ)! Школу, (књигу и 2 касете) можете набавити у свим продавницама „Промузику” у Београду по цени од 47.000дин. – или наручити дописницом на адресу: Шајинова озвучена школа гитаре, Други булевар 131/9 – 11070 Нови Београд.

НАГРАДНА
ИГРА

50

ГОДИНА
ПОЛИТИКИНОГ
ЗАБАВНИКА

air lift

ПОСЛЕ ПЕТНАЕСТ ГОДИНА

AIR LIFT је стручна служба JAT-а, тур оператор – организатор путовања. Основни задатак Air lifta је организација туристичких аранжмана унутар Југославије и према иностранству као и из иностранства према Југославији и трећим земљама користећи као основно средство превоза сопствене авио-капацитете.

Већ у првој години свог постојања, а то је било пре 15 година, Air lift је изузетно добро примљен од путника јер је у свом програму имао преко 100 хотела у Југославији, да би убрзо проширио делатност према иностранству, тј. у правцу свих континената осим Јужне Америке.

Временом је свет за Air lift постајао све мањи. Чак и прекоокеанске даљине некада недоступних, egzотичних градова и крајева, мерене брзином савремених путничких авиона којима располаже JAT, сведене су на часове проведене у пријатној атмосфери и удобности лета.

Да би удовољило повећаној тражњи, Air lift је у последње две године своју понуду обогатио програмима на чартер-летовима JAT-а „Air Yugoslavia“ укључивши такође и JAT-ов хотел „Славију“ у Београду, „JAT – Апартамене“ на Копалонику и „JAT – Апартамене Дуга Увала“ крај Пуле.

КАИРО

Престоница
земље
фараона и
жарког сунцаУЗАВРЕЛА
КОШНИЦА

Египат не чине само „старе развалине“ древних гробница, пирамида и храмова. Он посетиоцу пружа разноврсне лепе, занимљиве и узбудљиве доживљаје. Али, ма где да сте у њему, дању или ноћу, расположени или преморени, бићете свесни да сте у гостима код фараона. Тутанкамона или Рамзеса, Сетија или Тутмосеа... И осетићете, и дању и ноћу, да вас непрекидно греје сунце које је блистало над древним цивилизацијама у прастарој долини Нила. Дању, то сунце ће вас пратити без предаха, блистајући са тамноплавог, дубоког неба, док ћете га ноћу осећати у врелом ваздуху, топлим зидовима собе или на челу орошеном капљицама зноја.

Каиро, највећи град Африке, сусретиште Африке, Европе и Азије, египатски економски, политички, административни, културни, образовни, војни, транспортни, забавни и – изнад свега – историјски центар. Много је било градова на овом простору крај „изворишта“ делте Нила, од оног пре 4.500 година кад је подизана Кеопсова пирамида и тесана камена Сфинга, до ове данашње џиновске вароши за 14 милиона становника која ошамућује чула сваког придошлице.

Људи су највећа вредност Египта, добри су и простодушни, поготово у унутрашњости или по селима дуж обала Нила. Каиро, као и сваки велики град, брзо квари људе рушећи њихову вековима наслеђивану етику, али је овде странац још увек далеко сигурнији него, рецимо, у Паризу или Њујорку. Нема разбојничких банди с ножевима, боксерима и ланцима, нема сурових убистава или бруталних силовања.

Туристи су безбедни

Први сусрет с пирамидама – јединим преосталим од седам древних светских чуда – може да разочара. На разгледницама изгледају величанственије па чак и више. Али већ и почетни кораци око Кеопсове пирамиде, уз поглед ка Кефреновој и Микериновој, враћају добро расположење а постепено расте осећање усхићености пред овим фантастичним здањима. Каква перфекција у структури, каква симетрија! Како је уопште могуће да је неко пре 4.500 година могао да направи грађевину од 2,5 милиона тона камена при чему сваки камен тежи 2,5 тона? И поврх свега, да у њој изгради тајне ходнике, пролазе и сале који и данас представљају енигму за египтоло-

ге. Импресивну слику допуњава и Сфинга – џиновска камена мачка с људским ликом. Загонетни осмех на њеном лицу пун је древне мистерије и мудрости. Сфинга и три пирамиде предивне су и у ноћним часовима, осветљене месецом и звездама па су омиљено стетиште заљубљених парова.

У Египту има осамдесетак пирамида, али сем ове три најпознатије ваља обићи и најстарију – Степенасту пирамиду фараона Зосера. Подигнута је у Сакари, гробљу краљева и великодостојника из времена када је престоница Египта била у оближњем Мемфису. Од града ништа није

монументалношћу и достојанственом лепотом каменних скулптура многобројних фараона. Групе туриста ошамућене прејаким, згуснутим утисцима најрадије се заустављају пред прелепим ликом краљице Нефретите и златном маском фараона Тутанкамона.

Али, наравно, посетилац се мора отргнути од те древне магије (у коју ће поново утонати током посете Луксору) да би открио све богатство и разноликост живота који око њега буја. У старом Каиру биће импресиониран прелепим иконама у црквама Свете Барбаре и Абу Серга, сазнаће да

остало сем једне монументалне скулптуре Рамзеса Другог, али је зато Сакара препуна правих чуда. Сем Степенасте пирамиде – прве познате камене грађевине у свету – импресионирају подземне гробнице министара и богаташа на чијим зидовима је осликан свеколики живот тог времена. Као на филмској траци или стрипу, на зидовима су исклесани, па разним постојаним бојама прекривени, ликови власника гробнице, призори из двора, лова, риболова... Ако гробље уопште може бити лепо, онда је то – Сакара.

Бучно, загушљиво и –
бескрајно занимљиво

Древни, фараонски Египат доживљава се и посетом Националном музеју, који фасцинира

се овде крила Богородица с малим Исусом, схватиће да је Египат био једна од првих земаља које су пригрлиле хришћанство. Посетом некој од мамутских цамија осетиће сву силу дамара исламског Каира, јер је он присутан и на улицама, у одевању и понашању људи, позивима муџезина на молитву коју пет пута дневно преносе хиљаде звучника монтираних по зидовима и крововима кућа, дрвећу и бандерама.

Огромни базар Кан ел-Калили свакодневно је сличан узаврелој кошници. Овде се купује златни и сребрни накит, рукотворине од дрвета, свила, драго и полудраго камење, слике на папирусу, зачини, афродизијаци и мноштво других корисних и некорисних ствари. Сви се ценкају, мењају паре „на црно“, бучно је и загушљиво, али и бескрајно занимљиво. ■

50 иностраних аранжмана

air lift

НАГРАДНА
ИГРА

JAT АВИОНОМ У СВЕТ

- Од овог броја „Политикин Забавник“ и JAT AIR LIFT почињу велику награду у којој, ако budete имали среће, можете да отпутујете до Египта, Туниса, или где сами одаберете у аранжманима Air lift-a.
- Извлачење награда сваке суботе у тв-емисији „Да питамо заједно“.
- Утешне награде – седмодневни боравак за две особе на Копаонику, у Купарима, Трогиру и Дубровнику.

Ако нисте били у Египту и Тунису, или ако желите да проведете рецимо седам дана Копаонику, у Купарима, Трогиру или Дубровнику, придружите нам се у наградној игри „АВИОНОМ У СВЕТ“ коју од овог броја заједнички организују „Политикин Забавник“ и JAT AIR LIFT.

А игра је заиста маратонска! Трајаће следећих шест месеци, тачније 25 недеља (бројева). И нека вас то не брине: сваке суботе по један читалац (учесник наградне игре) постаће добитник вредне награде за ДВЕ ОСОБЕ – ПЕТОДНЕВНОГ АРАНЖМАНА ЗА ЕГИПАТ (Каиро), односно СЕДМОДНЕВНОГ АРАНЖМАНА ЗА ТУНИС. Наравно, оба пута у организацији JAT Air lift-a.

Игра траје 25 бројева (25 кола), што значи да ће на пут са JAT Air lift-ом кренути 50 путника и то у две туре и у различито време.

У фебруару за Египат креће прва група добитника наградног путовања за две особе (закључно са добитником из „Политикиног Забавника“ од 13. 01. 1989).

Сви остали добитници главне награде која се извлачи из броја у број, путују за ТУНИС, у јуну следеће године.

Али, то није све!

Осим главне награде ПУТОВАЊЕ ЗА ДВЕ ОСОБЕ У ЕГИПАТ ИЛИ ТУНИС која се извлачи сваке суботе у ТВ емисији „Да питамо заједно“, ту су и „утешне награде“, домаћи аранжмани JAT Air lift-a.

Сваке суботе по један читалац постаће добитник такође вредне награде, опет ДВЕ ОСОБЕ, из програма „ЗИМА 88/89“ JAT Air lift-a. А седмодневни боравак у апартманима на Копаонику, или у хотелима „Гранд“ и „Купари“ у Купарима, „Медена“ у Трогиру или хотелу „Плакир“ на Бабином куку, такође су привлачне награде.

Али, ни то није све!

Двадесет шесте суботе (априла следеће године) очекује вас СУПЕРНАГРАДА!

Ако је добијете (а у извлачењу ће учествовати купони свих кола које ћемо чувати), имаћете јединствену прилику да од постојећих аранжмана JAT Air lift-a изаберете онај који желите, опет наравно за ДВЕ ОСОБЕ, и отиснете се у Кину, Малезију, САД, или...

Дотле, пробајте да бар једне суботе освојите наградно путовање за две особе у Каиро или Тунис, седмодневни боравак на Копаонику, у Купарима, Трогиру или Дубровнику.

Једини услов за то је да тачно одговорите на наград-

Наградна игра:
АВИОНОМ У
СВЕТ
„Политикин
Забавник“
Македонска 29,
п. ф. 124
11001 БЕОГРАД

но питање из области ваздухопловства и – мало среће.

У сваком броју пажљиво прочитајте текст који ћемо објављивати испред наградног питања, јер у њему се де-

Само за млађе читаоце

Још једно обавештење: уколико је добитник главне награде (ПУТОВАЊЕ ЗА ДВЕ ОСОБЕ У КАИРО ИЛИ ТУНИС) лице млађе од 18 година, може да путује само у пратњи родитеља или старатеља.

лимитно, крије одговор који тражимо.

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег

петка у дванаест часова на купону који у овом броју носи ознаку бр. 1. Молимо вас да читко напишете своје личне податке.

Сви купони који стигну са закашњењем учествоваће заједно са осталим на крају игре у извлачењу супернаграде – ПУТОВАЊЕ ПО ИЗБОРУ.

Дакле, срећно! Већ следеће суботе можда ћете у ТВ емисији „Да питамо заједно“ сазнати да сте добитник путовања за две особе у Каиро, или седмодневног боравака у апартману за две особе на Копаонику (најам) у току зиме.

Ако пропустите ТВ емисију „Да питамо заједно“, потражите своје име на списку добитника награда који објављујемо на претпоследњој страни у „Забавнику“ бр. 1923.

У ЦАРСТВУ ВИСИНА

Човекова жеља да полети јавила се вероватно оног тренутка када је постао свестан предности које у савладавању простора имају птице и друга жива бића обдарена способношћу летења. Али, та способност, због непознавања њене природе, сматрана је божанским својством и зато богови и митска бића, у које су веровали многи народи, имају крила попут птица или лете захваљујући неким другим силама недоступним људима.

Своју немоћ да опонашају лет птица људи су надокнађивали маштом. Тако су настале многе легенде, на пример прича о Етани, краљу старих Сумера, који је, по записима насталим још пре 6000 година, летео на леђима великог орла.

Човекова жеља да полети још је изразитија у чувеној грчкој легенди о оцу и сину, заточеним на острву Криту, који су покушали да се домогну слободе уз помоћ крила сачињених од птичијег перја залепљеног воском.

Отац ДЕДАЛ је, по легенди, доспео до Сицилије, а СИН се утопио у мору пошто се превише приближио Сунцу па се восак истопио и перје одлепило.

Наградно питање бр. 1:

КАКО СЕ ЗВАО ДЕДАЛОВ СИН?

Ваши одговори треба да стигну на адресу „Политикиног Забавника“ до следећег петка (28. 10. 88) до 12.00 часова, искључиво на купону који објављујемо.

Купон број 1 **50** ГОДИНА **ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА**

Одговор: _____

Име и презиме: _____

Датум рођења: _____

Улица и број: _____

Место и пошт. број: _____

50 ИНОСТРАНИХ
АРАНЖМАНА

Некада давно ужасавали су се од помисли да су можда сами у свемиру, препуштени својој судбини. Трагали су за интелигенцијом све док је коначно нису срели у облику гмизавца. И након вековног ишчекивања многе је чекало разочарење. Физички и психички толико су се разликовали да о пријатељству није могло бити ни речи. И – предрасуде већине надвлада-ле су разум мањине. Ни пространство Васељене није било довољно за поштовање права на живот друге врсте. Почео је рат до истребљења у ком су једни морали да нестану. Изгледало је да ништа више није могло да их уједини

НАУЧНА ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

После дуге и дубоке несвестице полако је долазио себи. Болно жигање које је осетио на кожи грубо га је подсетило на убоде гмизавца и све што је претходило сукобу потпуно га враћајући у стварност и растерујући му маглину с очију.

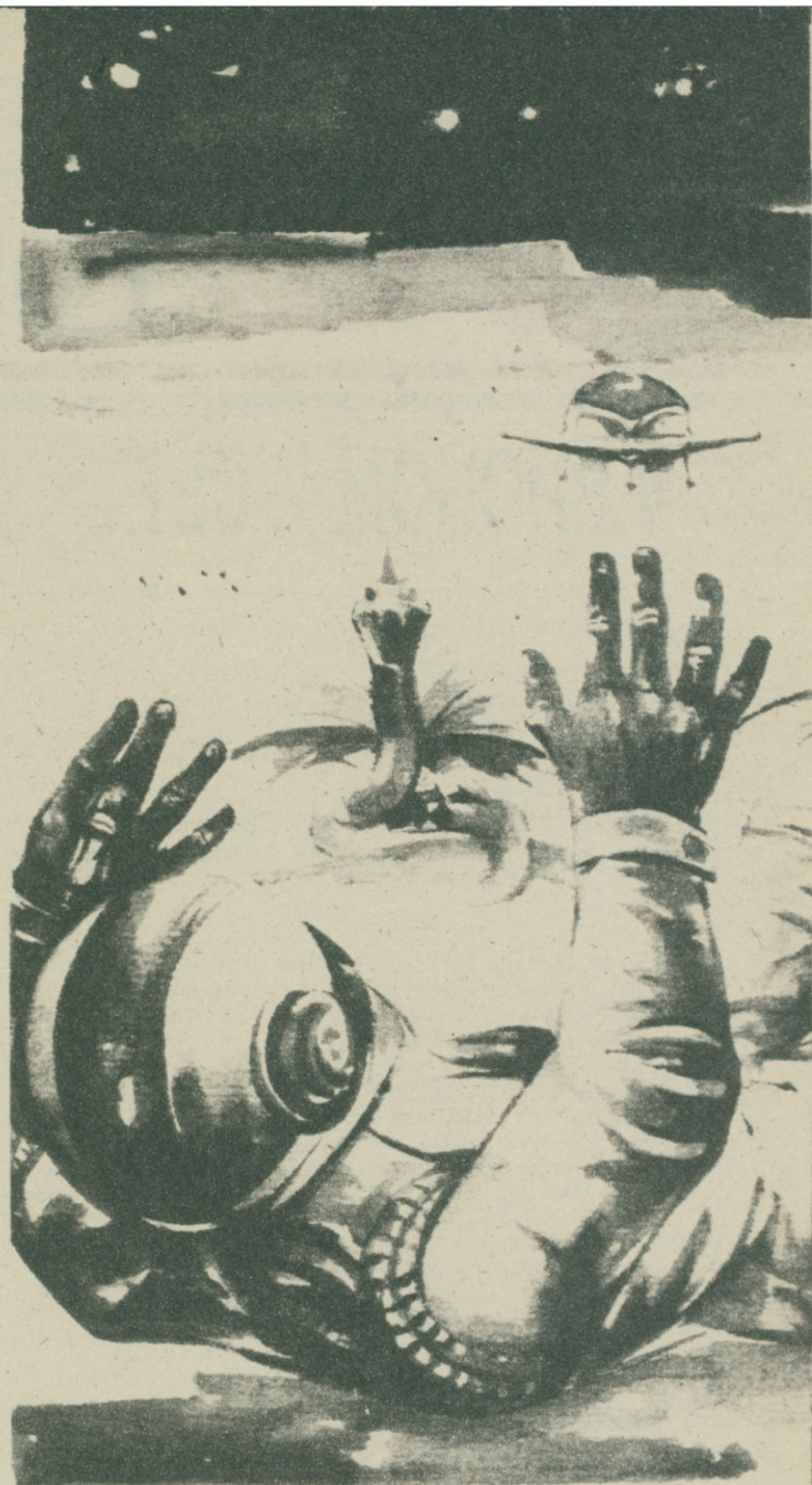
Помало несигурним кораком, отресајући наталожену прашину са комбинезона, заобишао је високу стену и са изненађењем утврдио да брод гмизавца више није ту. Сумњао је да га је проклети, љигави створ, поправивши квар на свом броду, тек тако оставио у животу и једноставно одлетео, оставивши му чак и оружје. Какву му је то игру наместио? Ништа необично није се чуло ни кретало. Мицао се само фини црвенкасти прах под његовим стопалима.

Да није можда уништио... или онеспособио моју летелицу, осудивши ме да лагано скапавам у овој пустоши? Уплашио се те помисли и потрчао до места где се принудно спустио.

Лакнуло му је кад је из даљине угледао свој двосед на истом месту где га је и оставио, али ипак је без даха, обливен хладним знојем, прешао преостали део пута. Није требало непотребно трошити енергију да би се уништио брод мањих димензија. Било је сасвим довољно разорити све командне уређаје.

Готово батргајући упале у кабину.

Не узимајући у обзир већ постојећи квар, и после другог

компјутерског, и исцрпног личног проверавања закључио је да је све на броду било по старом. Напетост је попуштала. Одмах је могао да се баши на посао. У глави му се ројила права збрка питања.

Да би мало предахнуо, изишао је напоље. Сео је на праг. Поучен искуством ратника – ветерана водеће флоте међу насељеним људским колонијама – надао се да ће му се под сјајем далеких звезда јавити надахнуће и на волшебан начин помоћи му да реши невољу.

Сигурно да постоји разлог зашто ме није са задовољством укљонио и тако осветио погинуле сународнике у изненадном неочекиваном окршају изнад кршевите, пусте планете. Само... ја га још не примећујем... не разумем,

мислио је. Не сећам се да сам чуо да је неки човек остао жив после физичког разрачунавања са најомраженијим и најгаднијим створењима за која се знало да постоје.

Сетио се последњег разговора који је у мислима водио са гмизавцем. Ти делови мисли које у полусвести није довољно добро схватао, одједном су се показале као шифра за гмизавчеву поруку усађену негде дубоко у његов лавиринт подсвести. Прикривене мисли стадоше навирати саопштавајући:

„На теби је да ово што ћеш дознати прихватиш или одбациш! И већини од нас невероватно је да би с тим деликатним проблемом иступили отворено пред две врсте, али, на жалост, чињенице показују следеће. У

Илюстровао Бранислав Марковић

биљке! Убрзо су тако изгледали и становници последњих настањених планета, јер су таласи страха постајали све снажнији.

Мада ни данас нису сви у стању да признају тако окрутну истину, ја и многобројни врхунски научници свесни смо да нешто безоблично, ужасно, непознато и недокучиво иде према нама! Над неколицином заробљеника твоје врсте извршили смо експерименте и закључили да ни ви нисте отпорни на заразу која се полако, ади сигурно, шири световима разумних бића.

Сигурни смо да ћемо убрзо ступити у додир с вама! За сада желимо, колико нам то могућности допуштају, да припаднике свих слојева вашег друштва само припремимо на то што ће уследити, јер иста паника не сме све вас да захвати. У заједничком нам је интересу да се удружимо и свим снага и знањем окренемо против ужаса који се храни здравим разумом. Покушаћемо да решимо можда највећу тајну пред којом смо се икада нашли, и ако истрајемо и победимо схватимо да ипак нисмо могли једни без других! Ако се не ујединимо, никада нећемо знати колико стварно вредимо! И најзад, после свега што смо пребродили, нисмо заслужили да заувек нестанемо.

Та невидљива сила о чијој моћи можда не можемо ни да сањамо, можда је дело неке нама непознате цивилизације која намерава да загосподари нашим галаксијама... импулси лудила на неки начин допиру из, рецимо, паралелног универзума. Ма каква нам била коначна судбина, лакше би нам било да знамо... с којом се то силом стварно суочавамо?

У извесном смислу, ја сам сада један од сејача, а ти и сви они који су подвргнути овом поступку представљате семење из кога, надам се, треба да никну зрели плодови узајамне помоћи и, најајмо се, спаса!"

Под немалим утиском поруке, знао је да о томе не вреди даље да лупа главом. Јер, најбољи одговор за неизвесност пружа време. Ипак, више је веровао у то да је у питању ђаволски смишљена психолошка тактика, старог непријатеља човечанства.

– Баш блесаво што се појављује нешто невидљиво и уз сласт разара умове на свом путу. Каква ли би то сила морала бити? – гунђао је погледа упртог према звездама.

Оне опет нису чуле ништа.

скорој будућности, из још неиститаних космичких понора, стиже опасност која прети да нас све сатре као да никада нисмо ни постојали. На периферији светова гмизаваца појавио се страх који разара сваки ум! Све донедавно ни ја, ни остали врхунски стручњаци наше цивилизације нисмо разумели одакле и зашто долази тај масовни страх на који нико није имун и после којег све оне обдарене интелигенције – као што смо МИ – обавезно хвата лудило! Све научне експедиције, уз све мере предострожности послате у сусрет импулсима лудила да по сваку цену сазнају нешто више, вратиле су се натраг аутоматским пилотима. Сви чланови мисије одузетог ума, и свести, дичили су на обичне

ЕНИМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

ОСМОСМЕРКА

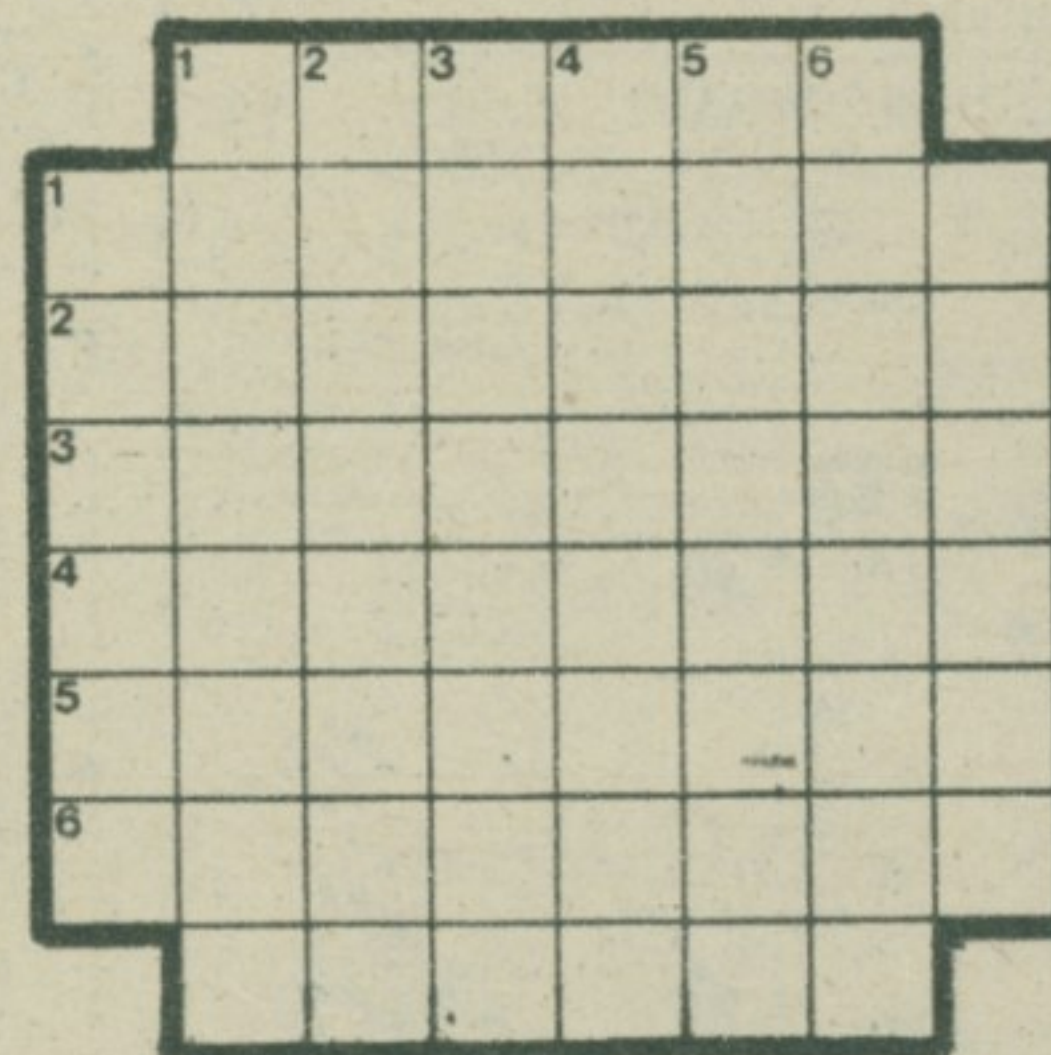
Ц	Р	Е	Н	О	З	И	Б	Е	Р	Т	Е	Т
А	З	М	А	Г	А	Р	А	Ц	И	С	И	Л
В	В	В	Е	В	Е	Р	И	Ц	А	Г	Е	Е
А	Е	Ј	А	Г	А	П	А	П	А	О	М	П
З	Ч	Н	А	К	У	Т	И	Р	П	Е	А	Т
А	А	О	А	Н	У	К	О	А	Д	К	Ј	И
Ј	Р	Л	Д	Ћ	С	В	Р	В	С	Е	Ч	Р
З	К	Ф	А	Р	А	Д	Е	И	Л	А	И	Ш
Ћ	А	У	О	Ц	О	Д	Л	Е	Г	Б	З	И
В	И	М	А	К	И	П	Н	А	А	А	Е	М
А	Р	Н	О	Ф	А	С	Љ	Р	С	Ж	Б	А
Д	О	А	У	Р	А	К	А	А	С	Т	Р	Ј
Р	Р	Б	Б	К	А	Р	Ч	Л	М	Л	А	М
Е	А	Е	Е	А	О	Ц	И	А	В	У	О	У
З	О	З	З	Е	Ц	Њ	У	Ж	М	К	П	Н

Сви појмови који су уврштени у осмосмерку су из зоологије. Када их све пронађете и прецртате (или заокружите), остаће вам три слободна слова која, читана редом, дају назив још једне животиње.

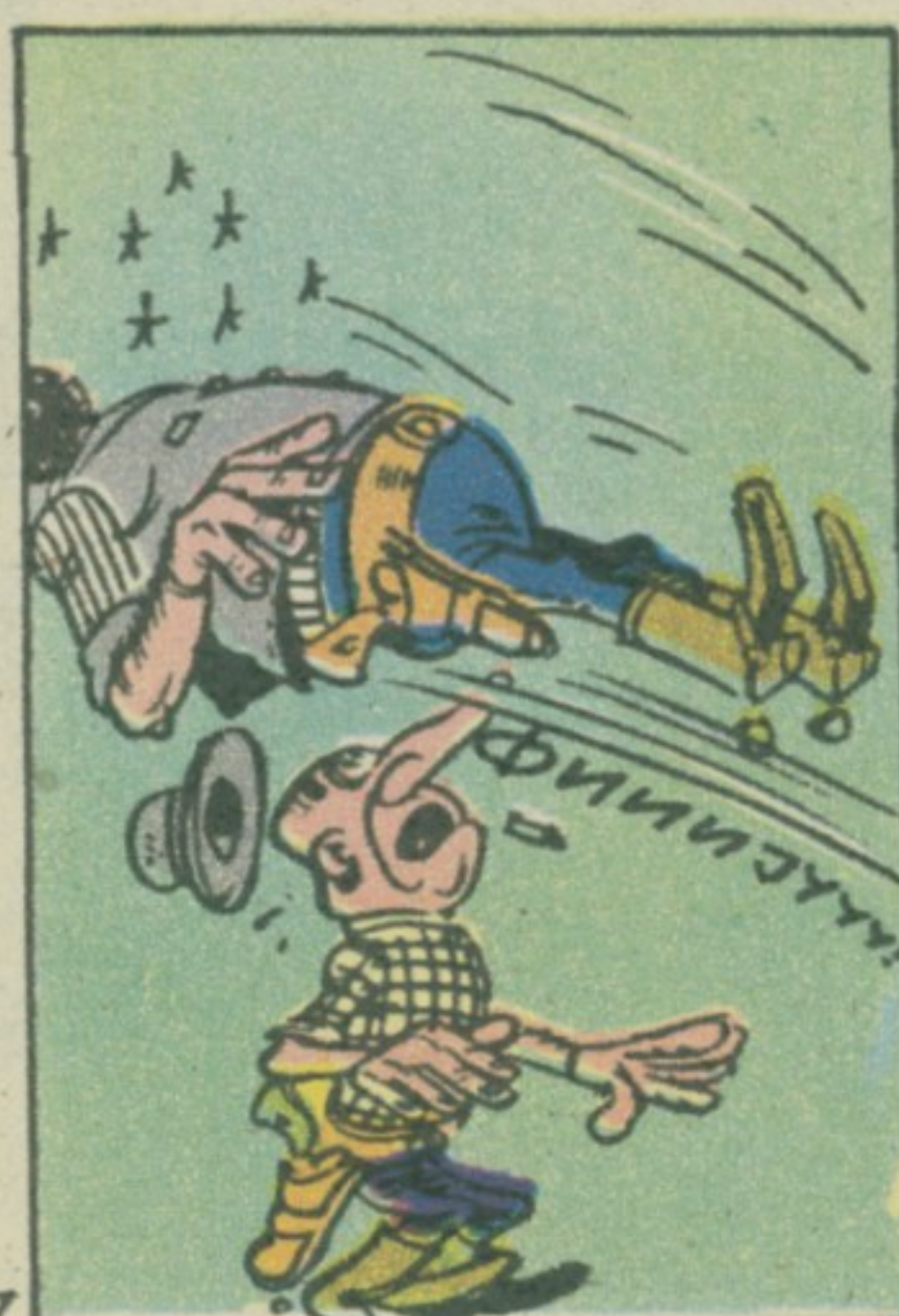
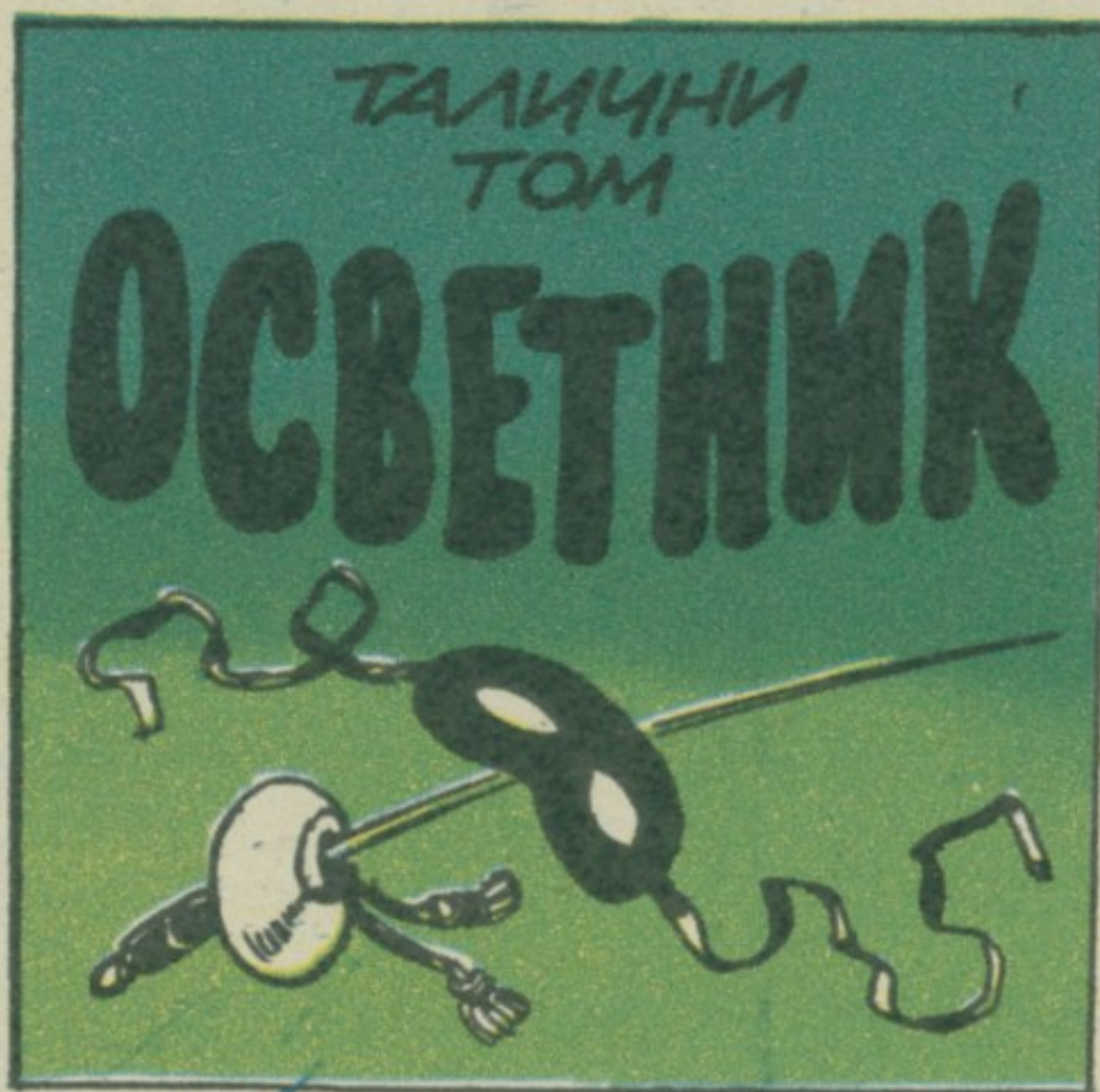
БИЗОН, ВЕВЕРИЦА, ВРАБАЦ, ДРОПЉА, ЖАБА, ЖИРАФА, ЗАМОРАЦ, ЗВЕЧАРКА, ЗЕБА, ЗЕБРА, ЗЕБУ, ЗЕРДАВ, ЗЕЦ, ЈАЗАВАЦ, ЈЕЛЕН, КОЊ, КУНА, КУНИЋ, ЛАСИЦА, ПАСТА, ЛЕОПАРД, ЛЕПТИР, ЛИСИЦА, МАГАРАЦ, МАЈМУН, МАЧКА, МЕДВЕД, МИШ, МОРСКИ ПАС, МУФЛОН, НЕРЦ, ОРАО, ПАПАГАЈ, ПЛИСКА, ПУМА, РИБА, РОВАЦ, РОНАЦ, СПОН, СРНДАЋ, ТЕТРЕБ, ТИГАР, ТУКАН, ФОКА, ЧАГАЉ.

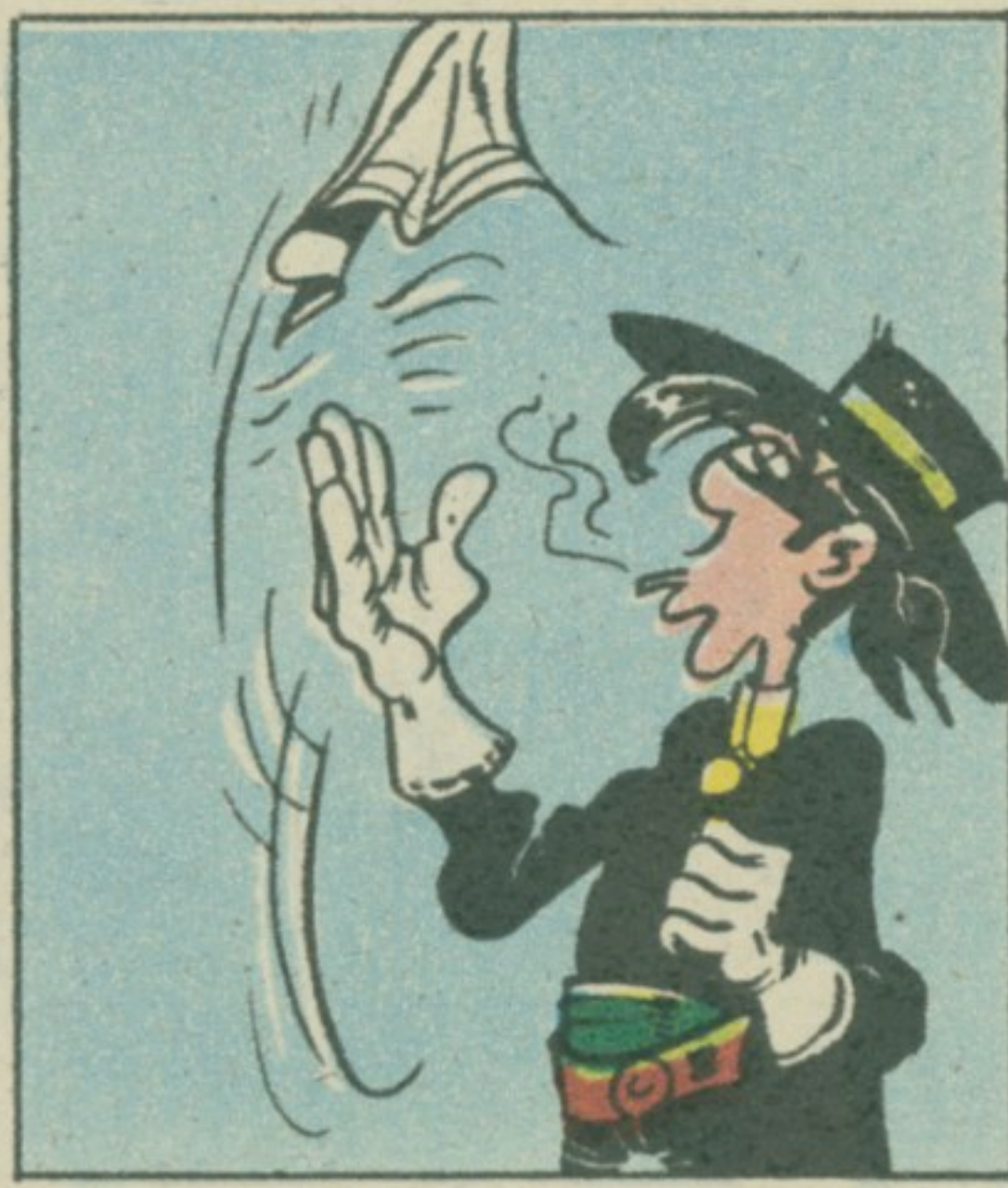
МАГИЧНИ ЛИК

БРА, БРА, ГРА, ГРА, ГРАФ, ДИ, ДОР, И, ЛА, МИР, НА, НО, НО, ПА, ПРИ, РА, СЕ, СИ, ТИ, ТИ.
ВОДОРАВНО И УСПРАВНО: 1. Одељак, поглавље неког текста, закона итд. 2. Сабрано, сталожено. 3. Полуострво у Канади. 4. Забављати се у игри. 5. Мушко име. 6. Прикупљати доношењем.

РЕШЕЊА НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

Први број Политикиног Забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Живорад Миновић

Главни и одговорни уредник
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног
уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ

Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илић, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варавић, Радана Весовић, Олга Вукановић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Славољуб Кецић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 1.500 дин.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 16.560 динара, полугодишња 33.120 динара, годишња 66.240 динара.

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 33.120 динара, полугодишња 66.240 динара, годишња 132.480 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728, уз обавезну назнаку НО „Политика“ – ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ:

САД	USD 43.-
СР НЕМАЧКА	DEM 79.-
ФРАНЦУСКА	FRF 268.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 67.-
ШВЕДСКА	SEK 273.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Бројанци – 17. пут

Крајем лета – или тачно: од 22. до 28. августа ове године – у Бројанцима је одржана већ традиционална, седамнаеста ОЛИМПИЈАДА СТАРИХ СПОРТОВА. Генерални покровитељ ове Олимпијаде био је Задружни савез Југославије, а као спортски гости посматрали су је Милан Јанић, Матија Љубек, Иван Шабијан и Каја Илеш. Такмичари су допутовали из 46 места широм Југославије, затим из Мађарске, Немачке, Италије и Финске – укупно се 754 „староспорташа“

надметало за медаље. Поред њих било је још 320 других учесника: носилаца олимпијских симбола, народних писаца, свирача на старим инструментима, сликара наиваца, па возача свечаних, старинских запрега...

Учествовала су и 204 пионира и 89 екипа, а дошли су из 21 места! Такмичили су се чак у 14 дисциплина старих спортова. У дисциплини „Банга“, где је најважније што даље одбацити савитљиву шибу „бангашицу“ и отерати „цалину батину“, победили су такмичари основне школе из Бизовца крај Валпова, други су били пионери из Мекиша крај Ђурђевца, а трећи из Мартинаца близу Осијека. Прелазни пехар и награде победницима „банге“, такмичења чији је покровитељ „Политикин Забавник“, уручио је наш олимпијац Милан Јанић.

МАРИН ЈАНКОВИЋ,
Осијек

Иако са закашњењем, радо смо објавили ово писмо уз које нам је наш читалац сарадник послао и фотографију на којој је један од учесника „банге“.

ОЗОН, емисија радио-програма БЕОГРАД 202 РАСПИСУЈЕ КОНКУРС ЗА КРАТКУ ПРИЧУ НА ЈЕДНОЈ СТРАНИЦИ

УСЛОВИ КОНКУРСА:

1. На конкурс могу да се шаљу НЕОБЈАВЉЕНЕ приче, дужине од једне странице, односно до 28 куцаних редова.
2. Сваки учесник конкурса може да пошаље највише ПЕТ својих прича. Рок за слање радова је: 1. (први) ДЕЦЕМБАР! Радове треба слати под шифром, а решење шифре (са основним биографским подацима, адресом и бројем телефона) приложити у посебном коверту. Радове слати на адресу: РАДИО-БЕОГРАД, ПРОГРАМ 202, Хилендарска 2, 11000 Београд, са назнаком: за „ОЗОН“
3. Жири конкурса доделиће три награде у износу од 200, 150 и 100 хиљада динара. На конкурс могу учествовати сви заинтересовани од 2 до 203 године.

Напомене: Најбоље приче, које одабере жири, биће емитоване у ОЗОНУ. Такође, биће штампана и књига Избор најбољих прича приспелих на конкурс. Као и прошле године, „Забавник“ се придружује овом конкурс и наградиће три најмлађа и једног најстаријег учесника чије приче жири одабере за књигу.

Будуће кошаркашице

Имамо по 14 година, високе смо око 170 см (свака посебно) и обожавамо кошарку. Просто „гутамо“ све кошаркашке утакмице, а посебно кад игра „Партизан“. Жарко бисмо желеле да почнемо са тренинзима у неком кошаркашком клубу који прима нове чланове. Надамо се да још није касно, напомињемо да имамо јаку жељу за радом. Напишите нам адресе и бројеве телефона кошаркашких клубова који примају нове чланове!

ИВАНА И ЈЕЛЕНА,
Коњарник,
Београд

Испунићемо вам жељу што се тиче адреса и телефона београдских клубова. Ипак, са 14 година мало је касно да почнете са тренинзима, но, ако имате жарку жељу (и ако вас приме у клуб), ко зна! Свакако покушајте, а ево и адреса: КК „Партизан“, Хумска 1 (то је улица иза „Партизановог“ стадиона), тел: 648-395

КК „Црвена звезда“, Мали Калемегдан 2, тел: 623-500 и 623-501

КК „Шумице“, Устаничка 125ц, тел: 48-92-090

Пишите у Норвешку

Хај! Норвежанка сам, имам 15 година и желела бих да се дописујем са девојчицама и дечацима широм света. Живим на западу Норвешке, у Бергену.

Имам црну косу и смеђе очи; много волим да пишем писма, волим још и скијање, музику, путовања у иностранство, затим обожавам биоскоп и диско. Надам се да ће ми се неко брзо јавити, а молим и да ми пошаље своју фотографију! Могу да се дописујем на норвешком или енглеском, мада у енглеском нисам баш „јака“, па молим разумевање! Можда бих преко писама могла да научим помало и ваш језик?

Пуно поздрава од

CECILIE HAUGE
Ulsetskogen 176
5095 ULSET
Norway

У прошлој Малој пошти одговорили смо читаоцима који су се распитивали за учење норвешког језика. Ево сада прилике за дописивање баш на том језику и за учење на извору, што да не? А и за подучавање нашег језика овој младој Норвежанки. Пишите јој!

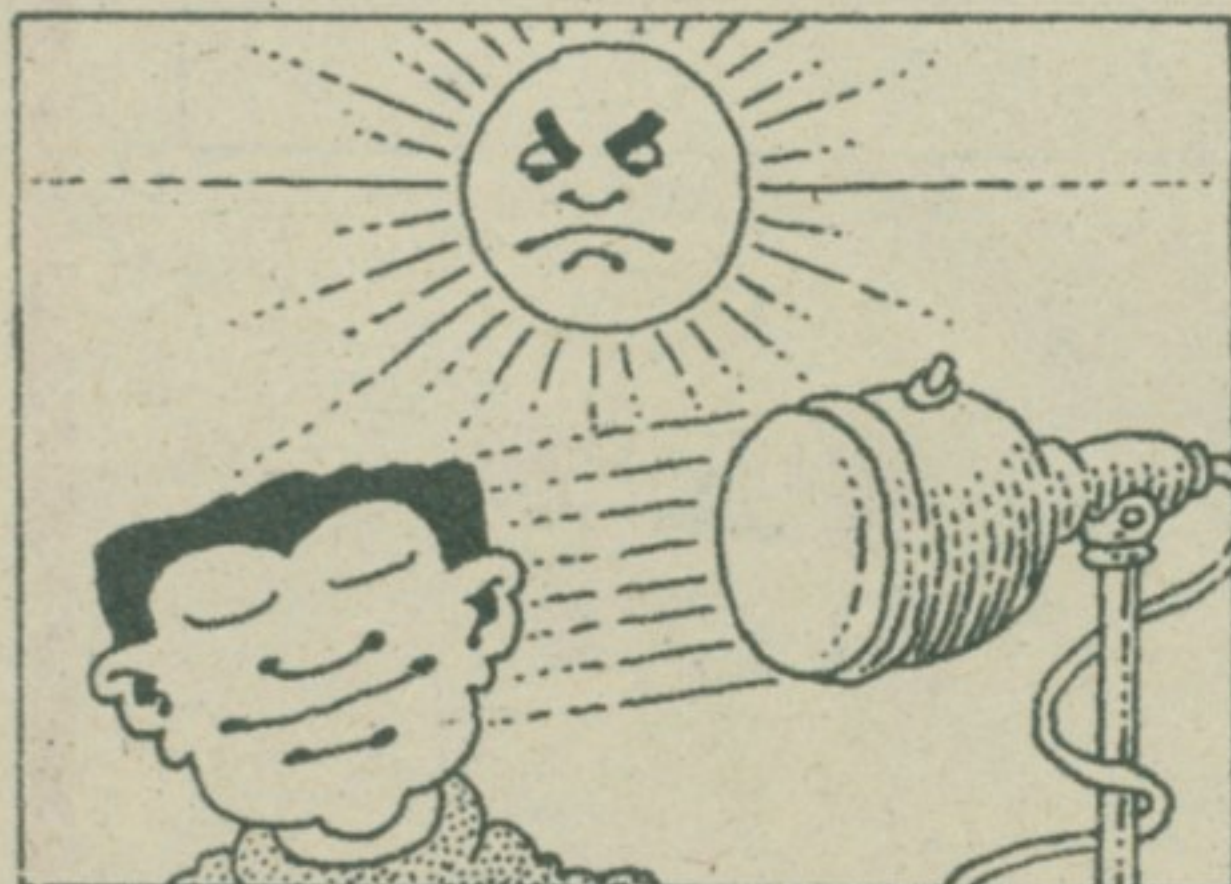
Опрезно са вештачким сунцем!

Молим вас да ми одговорите на питање – одговор ми је хитно потребан, а на све стране сам га безуспешно тражио. Да ли се у нашој земљи може наћи кварцна лампа, и где? На коју адресу бих је могао поручити и како се крећу цене ових лампи? Уколико се не може купити у нашој земљи, да ли бих могао да је наручим из иностранства?

Стални читалац,

ГРАДИМИР СТАМЕНКОВИЋ,
Прокупље

Верујем да је нашем читаоцу преко потребна кварцна лампа. Ето, спреман је и да је наручи из иностранства – а не

зна да се у његовој близини те лампе производе, у Електронској индустрији Ниш. „Вештачко сунце“, како се још зове ова лампа, састоји се у ствари од једне катодне цеви. Могу да се купе без икакве „процедуре“ у продавницама специјализованим за медицинску опрему, као што су „Југолабораторија“, „Југолек“, „Медифарм“ и сличне (и ми смо ова обавештења добили у „Југолабораторији“, великом снабдевачу медицинске опреме). Цена је, у време када смо ово писали средином септембра, износила око 250.000 динара. Само, кварцну лампу може да препише и лекар ако је неопходна пацијенту. Дакле, она се може добити на рецепт који треба оверити, слично као за наочари, зубе или неко друго медицинско помагало. Али, без лекарског савета није паметно користити „вештачко сунце“ без обзира што се оно слободно продаје. Ово је упозорење свима који би можда желели да преплану без мора или планине, а то може бити и те како опасно. Само лекар може да одреди дозу – то јест дужину и учесталост кварцовања, као и раздаљину на којој треба држати лице од ове специјалне лампе.

Индијац тражи пријатеље

Ја сам Индијац, студент технике. Одувек ме је одушевљавала ваша земља и желео сам да се упознам с младим Југословенима. На моју срећу, у ју-

гословенској амбасади добио сам адресу вашег листа. Био бих пресрећан ако објавите ово моје писмо и ако ми се јаве млади из Југославије. Ево и неких података о мени:

Име: VIVEK GAUTAM

Године: 21

Пол: мушки

Хобији: поп-музика, енглески филмови, читање, размењивање поклона, тенис на трави, фудбал, мото-релији

Занимање: студент технике (III година)

Адреса: VIVEK GAUTAM

ROOM N° – F – 5

M. S. R. I. T. S. H.

BANGALORE – 56005H

India

Сигурни смо да ће младић из Бангалореа у далекој Индији стећи многе пријатеље широм наше земље која му се толико допада. Иначе, на коверту, у којем се налазило његово писмо, стајала је не само тачна адреса Забавника, него и назнака „Мала пошта“. Па, пишите Гаутаму!

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Љубица Мишћевић, 8. IX 1943. бр. 42 56230 Вуковар – 12 година, желела би да се дописује са вршњацима из целе земље.

Олгица Робат, Петра Кочића 13, 79220 Босански Нови – 12 година, воли музику и спорт, сакупља салвете, постере, марке и налепнице из часописа „Браво“.

Анђелка Цупина, Браће Срњића 17, 11000 Београд – црта, воли музику, сакупља салвете и марке, пише песме.

Дејан Котески, Димитрија Чуповског 26 74-2-10, нас. Драчево, 91000 Скопље – 17 година, занима га електроника, сакупља постере, оловке и сличице „Животињско царство“.

Зденка Лесковар, Пот на Раково Јелшо 81, 61000 Љубљана – 13 година, воли све што воле млади.

Ксенија Кривошија, Насеље 7 секретара СКОЈ-а 17, 41410 Велика Горица – 14 година, воли музику, животиње и путовања, сакупља значке и постере.

Гордана Лунгулов, Шумица 62, 23300 Кикинда – 15 година, воли блуз, сакупља марке и постере блуз-певача.

Линда Шимић, Пут ударника 38, 58000 Сплит – 14 година, воли путовања, музику и спорт, сакупља постере и хемијске оловке.

Моња Теслић, Ице Воловског 28, 76100 Брчко – 9 година, воли музику, спорт и дописивање, сакупља постере, салвете, папирне луткице и украсна писма.

Мирјана Михајловић, Владимира Назора 20/6, 17500 Врање – 14 година, воли спорт, путовања и дописивање, слуша диско и рок-музику.

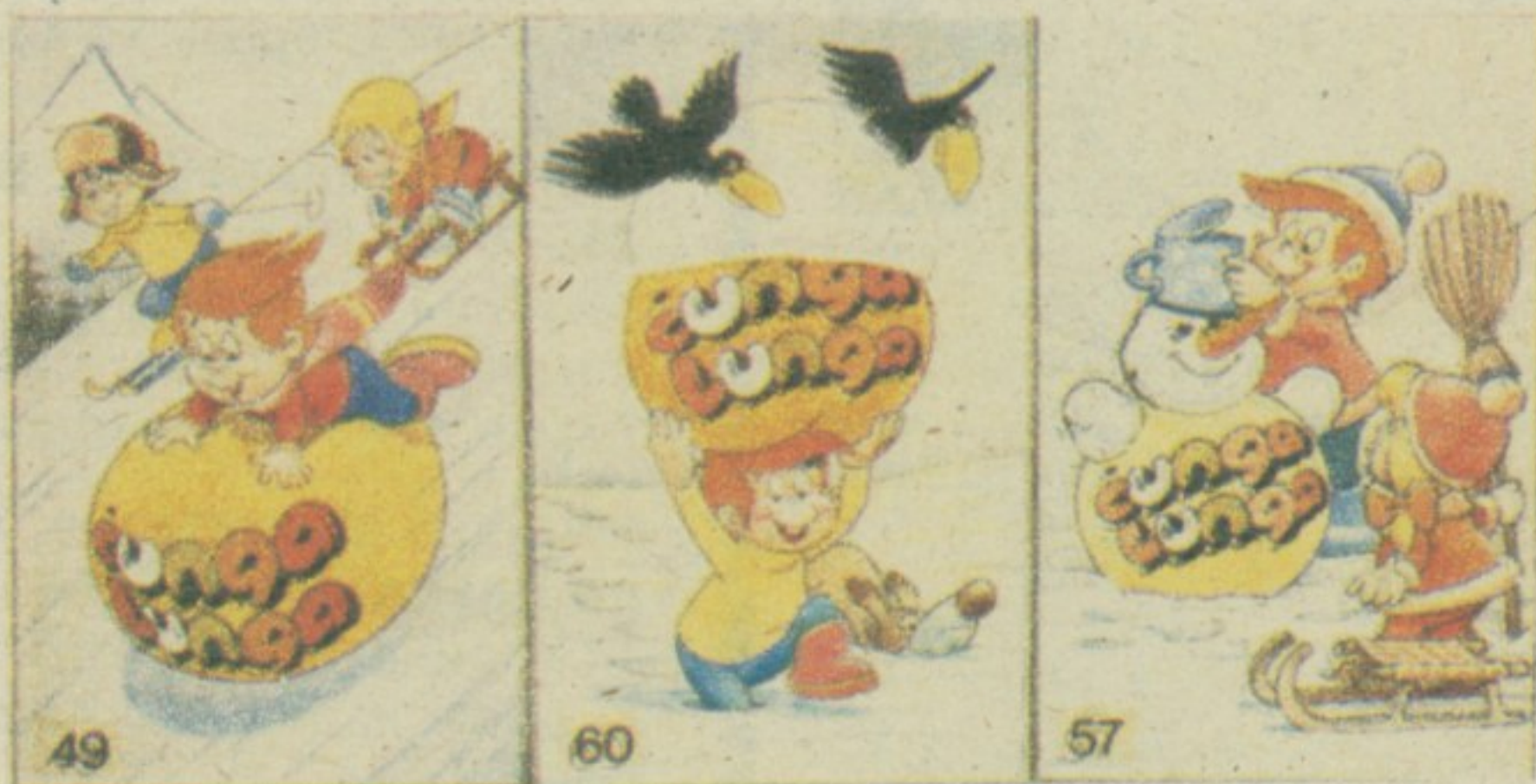
Жељка Премец, Трг В. Влаховића 12, 43300 Копривница – 14 година, воли спорт и музику, сакупља постере.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МАГИЧНИ ЛИК: параграф, прибрано, лабрадор, играти се, Градимир, наносити.

ОСМОСМЕРКА: вук.

Пријатељи НОВА Велика наградна игра

ЧУНГА-ЛУНГА другари, серије сличица за награде III супер кола које желите, пошаљите на адресу: **АГЕНЦИЈА БОРБА,** наградна игра **ЧУНГА-ЛУНГА,** 11000 Београд, поштански фах 629.

Коверте са једном од серија (или више коверата) можете сла-ти до **10. јануара 1989,** када ће бити обављено извлачење на-града III супер кола. Коверти са серијом од 1 до 60 сличица који не буду извучени, конкурсаше за супер извлачење – **101 Новогодишњи супер пакет ЧУНГА-ЛУНГА.**

**ВАШЕ СЛАТКО И СТАЛНО ЗАДОВОЉСТВО
ЖВАКАЋА ГУМА ЧУНГА-ЛУНГА НАГРАЂУЈЕ**

III КОЛО

За највеће јунаке – највредније
награде

За серију сличица од 1 до 60,
400 супер награда

- ТВ колор пријемник
- Мини музичка линија (3 награде)
- Црно-бели портабл ТВ пријемник (5 награда)
- Радио касетофон (5 награда)
- Пони бицикл (5 награда)
- Тренерка АДИДАС (10 награда)
- Кожна рукометна лопта (10 награда)
- Патике АДИДАС (10 награда)
- Спортска торба (25 награда)
- Мајице ЧУНГА-ЛУНГА (50 награда)
- Спортска капа ЧУНГА-ЛУНГА (50 награда)
- Тренинг панталоне – шушкавац и мајица АДИДАС (100 награда)
- Слатки пакет КОЛИНСКА (100 награда)

За серију сличица од 1 до 45,
300 супер награда

- Персонални компјутер
- Радио касетофон (3 награде)
- Радни сто (3 награде)
- Пони бицикл (3 награде)
- Патике АДИДАС (5 награда)
- Радио будилник (5 награда)
- Спортска торба (25 награда)
- Кожна рукометна лопта (10 награда)
- Мајица ЧУНГА-ЛУНГА (50 награда)
- Спортска капа ЧУНГА-ЛУНГА (100 награда)
- Слатки пакет (100 награда)

За серију сличица од 1 до 30,
200 вредних награда

- Црно-бели портабл ТВ пријемник
- Пони бицикл
- Радио касетофон (2 награде)
- Радни сто (5 награда)
- Тренерка АДИДАС (5 награда)
- Кошаркашка лопта (15 награда)
- Спортска капа ЧУНГА-ЛУНГА (30 награда)
- Мајица ЧУНГА-ЛУНГА (50 награда)
- Слатки пакет (100 награда)

За серију сличица од 1 до 15,
100 лепих награда

- ЧУНГА-ЛУНГА пакет слаткиша

АШАН
РЕДЮН

Дружина КАМКЕР

